

การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด
(คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา

**FAMILY PARTICIPATION IN REHABILITATION TRAINING FOR JUVENILE
DELINQUENCY (DRUG ADDICT CASES) AT PHRA NAKORN SRI AYUDHAYA
VOCATIONAL TRAINING CENTER**

โดย
นางสาวจุฑารัตน์ แคล้วคล่อง

การศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารสังคม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

การศึกษาอิสระ

การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่
กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน
พระนครศรีอยุธยา

Family Participation in Rehabilitation Training for Juvenile Delinquency
(Drug Addict Cases) at Phra Nakhon Sri Ayudhaya Vocational Training Center

ชื่อนักศึกษา

นางสาวจุฑารัตน์ แคล้วคล่อง

รหัสประจำตัว

504015

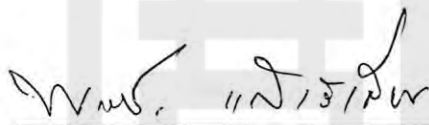
สาขาวิชา

การบริหารสังคม

ปีการศึกษา

2551

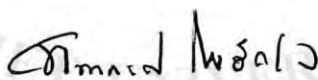
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ได้ตรวจสอบและอนุมัติให้การศึกษา
อิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2551

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

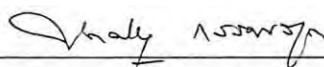
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรณราย แสงวิเชียร)

คณะกรรมการสอบการศึกษาอิสระ

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัตติยา กรรณสูต)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.อารีนา เลิศแสนพร)

การศึกษาอิสระ	การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก่ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน พระนครศรีอยุธยา Family Participation in Rehabilitation Training for Juvenile Delinquency (Drug Addict Cases) at Phra Nakhon Sri Ayudhaya Vocational Training Center
ชื่อนักศึกษา	นางสาวจุฑารัตน์ แคล้วคล่อง
รหัสประจำตัว	504015
สาขาวิชา	การบริหารสังคม
ปีการศึกษา	2551

บทคัดย่อ

การศึกษาอิสระเรื่อง “การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก่ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา” นี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทัศนคติของครอบครัวต่อการบำบัด แก่ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด(คดียาเสพติด)ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก่ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัด แก่ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา โดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) และการสำรวจภาคสนาม (Field Study) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างเข้ารับการบำบัดภายในศูนย์ฝึกและอบรม จำนวน 70 ครอบครัว

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 41-50 ปี นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพการสมรสแยกกันอยู่/หย่าร้าง/หม้าย เป็นบิดามารดาของเด็กและเยาวชน ภูมิลำเนาอยู่ที่กรุงเทพมหานคร ระดับการศึกษาสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพรับจ้าง รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้ศูนย์ฝึกและอบรมจัดกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับบุตรหลาน ระยะเวลาที่เห็นว่าเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมต่อครั้ง คือ ระหว่าง 1-3 ชั่วโมง วิธีการเดินทางมาเยี่ยมเยาวชนโดยรถโดยสารประจำทาง จำนวนครั้งที่เหมาะสมต่อการเข้าร่วมกิจกรรม คือ เดือนละ 1 ครั้ง

การศึกษาทัศนคติของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัด แก่ไข พั่นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมฯ พบว่า ทัศนคติของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัด แก่ไข พั่นฟูเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 อยู่ในระดับมาก และทัศนคติเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัวต่อการบำบัดเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 อยู่ในระดับมากที่สุด

การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก่ไข พั่นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในแต่ละขั้นตอนการบำบัด ได้แก่ ระยะเวลาเข้ารับ ระยะเวลาบำบัด และระยะเตรียมการกลับสู่สังคม โดยได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมเป็น 5 ลักษณะ คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล พบว่า ครอบครัวไม่ได้มีส่วนร่วมทุกลักษณะ และในระยะเวลาบำบัด แก่ไข พั่นฟู ครอบครัวส่วนใหญ่มีส่วนร่วมรับประโยชน์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมในลักษณะอื่นเลย

แนวทางการส่งเสริมให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมที่เหมาะสมในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ที่เหมาะสม ก็คือ การให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ตั้งแต่ลักษณะแรกจนลักษณะสุดท้ายของการบำบัด แก่ไข พั่นฟู อันได้แก่ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมประเมินผล เนื่องจากครอบครัวจะรับทราบการฝึกอบรมตั้งแต่เริ่มแรกที่เด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมภายในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ตลอดจนทราบถึงบทบาทของตนเองว่าจะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมได้อย่างไรบ้าง ขั้นตอนใดบ้าง ตลอดจนการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กและเยาวชนเพื่อช่วยให้เด็กและเยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น และยังพบว่า ปัญหาอุปสรรคสำคัญในการให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ คือ ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดให้มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนน้อย จึงทำให้ครอบครัวไม่มีโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควร การที่ครอบครัวต้องทำงานหารายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัว จึงทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในวันที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดขึ้นได้ นอกจากนี้การให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัด แก่ไข พั่นฟู เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ อาจเกิดผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนที่ไม่มีครอบครัว ไม่มีผู้อุปการะดูแลได้ ถึงแม้ว่าศูนย์ฝึกและอบรมฯ เองจะมีการจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ให้กับเด็กและเยาวชนเหล่านั้น แต่ก็ไม่สามารถที่จะหาครอบครัวอุปถัมภ์ได้ในจำนวนที่ครบสำหรับเด็กและเยาวชนทุกคนและทุกครั้งที่ไป

ข้อเสนอแนะของการศึกษา กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนควรกำหนดนโยบายการปฏิบัติงานกับครอบครัวของเด็กและเยาวชนอย่างชัดเจน ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความ

เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการปฏิบัติงานกับครอบครัวของเด็กและเยาวชนและดำเนินการจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย สอดคล้องกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนแต่ละราย เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัวกับเด็กและเยาวชนให้เกิดการพัฒนาไปในทางที่ดี และควรถูกกำหนดแผนงานการให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชน และการจัดกิจกรรมของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนให้ชัดเจน โดยให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของครอบครัว

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือของอาจารย์ ดร.ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษานี้ ที่ได้เสียสละเวลาให้คำปรึกษาและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ชัชติยา วรรณสุต อาจารย์ ดร.อารีนา เลิศแสนพร ที่ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัย ทำให้การวิจัยนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณพระคุณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย เพื่อน ๆ M.S.W. รุ่นที่ 15 ทุกคน ที่คอยเป็นห่วงใย และให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ขอขอบพระคุณ คุณธวีรพันธ์ อัสวภิญโญชัย ที่มีส่วนช่วยเหลือเป็นกำลังใจให้ผู้ศึกษามาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ประสบการณ์มากมายในการทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ในกระบวนการยุติธรรม

เหนือสิ่งอื่นใด ขอขอบพระคุณและสำนึกถึงพระคุณบุพการี คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวที่เป็นกำลังใจ สนับสนุนการศึกษา และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่เป็นแหล่งประสิทธิ ประสาทวิชาให้ผู้ศึกษาวิจัย ได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนปรับใช้ในหน้าที่การงานและการดำเนินชีวิต เพื่อเกิดประโยชน์สุขต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ สมกับปรัชญาของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่ว่า “เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม”

จุฑารัตน์ แคล้วคล่อง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(1)
กิตติกรรมประกาศ.....	(4)
สารบัญ.....	(5)
สารบัญตาราง	(6)
สารบัญแผนภูมิ.....	(8)
บทที่	
1. บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	9
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	9
1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา.....	9
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
2. แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน.....	11
2.2 การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน.....	13
2.3 การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด.....	20
2.4 ทฤษฎีการบำบัด แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitation Theory).....	27
2.5 การมีส่วนร่วมของครอบครัว.....	30
2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	38
2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา.....	46
3. วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	48
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	48
3.3 การทดสอบความแม่นยำ (Validity) ของเครื่องมือ.....	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	51
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
4. ผลการศึกษา	
4.1 ปัจจัยส่วนบุคคล.....	53
4.2 ทักษะคติของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัด แก่ไข ฟันฟู.....	59
4.3 การมีส่วนร่วมของครอบครัว.....	66
4.4 แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม.....	82
5. สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	88
5.2 อภิปรายผล.....	91
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	99
บรรณานุกรม.....	102
ภาคผนวก	
แบบสอบถาม	106
ประวัติผู้เขียน	121

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 จำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ.....	3
1.2 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดี ในสถานพินิจและ คุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2550 จำแนกตามฐานความผิด.....	3
1.3 จำนวนและร้อยละของคดีในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งหมด ปี พ.ศ. 2550 จำแนกตามประเภทของยาเสพติด.....	4
1.4 จำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่เป็นการกระทำผิดซ้ำ เมื่อเปรียบเทียบกับคดีที่จับกุมส่งสถานพินิจฯ ทั่วประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539-2548.....	7
2.1 การเปรียบเทียบแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิมและ สำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม.....	22
2.2 กิจวัตรประจำวัน.....	36
4.1 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล.....	55
4.2 จำนวน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติ ของครอบครัวต่อการบำบัด แก่ใจ ฟันฟู เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ.....	60
4.3 ค่าเฉลี่ยรวมและระดับคะแนน ของปัจจัยด้านทัศนคติของครอบครัวต่อการ บำบัด แก่ใจ ฟันฟู เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ.....	62
4.4 จำนวนค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของ ความสำคัญของครอบครัวต่อการบำบัด แก่ใจ ฟันฟู ในศูนย์ฝึกและอบรมฯ.....	64
4.5 ค่าเฉลี่ยรวมและระดับคะแนนของปัจจัยด้านทัศนคติของสำคัญของ ครอบครัวต่อการบำบัด แก่ใจ ฟันฟู เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ.....	66
4.6 จำนวนและร้อยละของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัด.....	67
4.7 เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรมจำแนกตามขั้นตอนและกิจกรรมของผู้ปกครอง.....	70
4.8 จำนวนและร้อยละของลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัดระยะแรกเริ่ม.....	74
4.9 ลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัด ในระยะบำบัด แก่ใจ ฟันฟู.....	75
4.10 ลักษณะการมีส่วนร่วมในระยะเตรียมการกลับสู่สังคม.....	77

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.11	ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดของกลุ่มตัวอย่าง.....	80
4.12	จำนวนและร้อยละของความต้องการและไม่ต้องการมีส่วนร่วมในการบำบัด จำแนกตามขั้นตอน/กิจกรรมการบำบัด.....	83

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
2.1 การอธิบายถึงพฤติกรรมการกระทำผิดตามทฤษฎีวัฒนธรรมรองของการกระทำผิด.....	18
2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมตามแนวคิดของ Mannheim.....	19
2.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา.....	47

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาอาเสพติด เป็นปัญหาที่ร้ายแรงและมีผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติ การที่บุคคลติดยาเสพติดเป็นปัญหาที่สลับซับซ้อนและมีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวเนื่องการกระทำ ความเข้าใจว่าเพราะเหตุใดบุคคลจึงติดยา จึงมีความจำเป็นที่ต้องพิจารณาตั้งแต่ตัวผู้เสพ ฤทธิ์ของยา และสิ่งแวดล้อม เป็นที่ตระหนักกันอย่างดีแล้วว่าสิ่งแวดล้อมที่สำคัญและใกล้ตัวที่สุด คือ ครอบครัว ปัจจุบันบุคคลที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาการติดยาเสพติดมากที่สุด คือ วัยรุ่น การจะแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องควบคุมพฤติกรรมของวัยรุ่นอย่างจริงจัง ดังนั้น การนำครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยครอบครัวถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะป้องกันหรือผลักดันสมาชิกให้เข้าสู่วงจรยาเสพติด ครอบครัวเป็นแหล่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาบุคลิกภาพ และสร้างพื้นฐานจิตใจของมนุษย์ เป็นศูนย์รวมของความมั่นคงและพลังภายในให้แก่เหล่าสมาชิก ครอบครัวที่มีสุขพร้อมด้วยคุณธรรมจึงมีความสำคัญอย่างมากในการเป็นกำลังสร้างประเทศชาติให้เข้มแข็งตลอดไป เพราะครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นจากหน่วยเล็กให้เจริญเติบโตพัฒนากว้างไกลออกไปเป็นชุมชน สังคมและประเทศชาติในที่สุด

ปัจจุบันครอบครัวได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก และกำลังประสบปัญหาหนักบางน้อยบ้าง กระจายอยู่ทั่วไป ทั้งนี้ เพราะโครงสร้างของครอบครัว และบทบาทของบุคคลในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก อาทิเช่น จากครอบครัวขยายไปเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น แต่เดิมพ่อแม่มีหน้าที่ออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อนำมาหาเลี้ยงบุคคลในครอบครัว แต่ปัจจุบัน แม่ก็ออกทำงานนอกบ้านเป็นจำนวนกว่าครึ่งของครอบครัวทั้งหมด การหย่าร้าง การทะเลาะเบาะแว้ง เป็นปัญหาพบจำนวนทวีขึ้นทุก ๆ ปี การที่มีเด็กเกเร เสพติด ประพฤติผิดทางเพศและทางสังคม สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่มาจากครอบครัวทั้งสิ้น

ครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันที่เล็กที่สุดของสังคม แต่เป็นสถาบันหลักที่มีความสำคัญในการทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ให้แก่สมาชิก เพื่อให้ปฏิบัติตัวตามบรรทัดฐานที่สังคมกำหนด แต่สังคมในยุคปัจจุบันมุ่งพัฒนาด้านเศรษฐกิจมากกว่าด้านสังคม จนก่อให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ตลอดจนค่านิยมของประชาชน ทำให้ไม่สามารถปรับตัวให้ทัน

ต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ครอบครัวต้องใช้เวลาในแต่ละวัน เพื่อประกอบอาชีพ เพื่อหารายได้ให้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย จนทำให้ไม่มีเวลาที่จะดูแลเด็กและเยาวชน จนทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นขาดความรัก ความอบอุ่น ความเห็นอกเห็นใจกันภายในครอบครัว จนทำให้เกิดสภาวะความแตกแยก สถานการณ์เหล่านี้ทำให้เด็กและเยาวชนขาดที่พึ่งจนต้องแสวงหาทางออกในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเสพและการค้ายาเสพติด การมั่วสุมตามสถานเริงรมย์ต่าง ๆ บางรายเบี่ยงเบนสภาพแวดล้อมภายในครอบครัว หนีออกจากบ้านจนกลายเป็นเด็กเร่ร่อนสู่มเสี่ยงต่อการค้าประเวณี ตลอดจนการรวมตัวเป็นกลุ่มแก๊ง (Gang) และมีพฤติกรรมในทางที่เสียหายไม่เหมาะสม และผิดกฎหมาย เช่น การใช้ยาเสพติด การยกพวกตีกันของกลุ่มนักศึกษาระหว่างสถาบัน การก่อคดีข่มขืน ไปจนถึงการฆาตกรรม เป็นต้น

ครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคมและมีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งต่อตัวเรา ต่อชุมชน ต่อสังคม ต่อประเทศชาติ และต่อมวลมนุษยชาติ คนเราทุกคนต่างก็มีครอบครัวเป็นของตนเอง และครอบครัวก็มักจะเป็นที่พึ่งที่พิง เป็นแหล่งให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลและส่งเสริมพัฒนาศักยภาพต่าง ๆ ของคนเรา รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วย บิดามารดามักจะเป็นบุคคลที่พร้อมที่จะให้อภัยและช่วยเหลือบุตรธิดาเสมอ ไม่ว่าบุตรธิดานั้นจะอยู่ในวัยใด หรือมีอายุเท่าใดก็ตาม บิดามารดามักจะมีความรักความห่วงใย ให้แก่บุตรธิดาตลอดเวลา ถึงแม้ว่าในบางเวลาบิดามารดาอาจโกรธหรือผิดหวังในตัวบุตรธิดาบ้าง

เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นกับสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัว สมาชิกทุกคนในครอบครัวหรืออีกนัยหนึ่ง ก็คือ ทั้งระบบครอบครัวก็จะได้รับผลกระทบไปด้วยไม่มากก็น้อย ครอบครัวจึงมีความสำคัญต่อสมาชิกทุกคนในครอบครัว โดยเฉพาะผู้ติดยาเสพติด ถ้าทุกคนในครอบครัวไม่มีความเข้าใจและให้อภัย อาจทำให้เลิกยาเสพติดได้ยาก เมื่อพิจารณาสถิติเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2546 มีจำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด 29,915 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 33,308 คน และ 36,080 คน ในปี พ.ศ. 2547 และ พ.ศ. 2548 ตามลำดับ (ตารางที่ 1.1)

ตารางที่ 1.1

จำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539-2548

หน่วย : คดี

	ปี พ.ศ.									
	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548
จำนวนคดี	23,591	30,668	38,472	37,388	35,439	31,448	35,285	29,915	33,308	36,080

ที่มา : ปรับปรุงจากกลุ่มงานข้อมูลและสารสนเทศ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน
กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

การดำเนินคดีเด็กและเยาวชน มีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดี ในสถานพินิจและคุ้มครอง
เด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ปี พ.ศ.2550 จำแนกตามฐานความผิด มีสถิติสูง (ตารางที่ 1.2)

ตารางที่ 1.2

จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
ทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2550 จำแนกตามฐานความผิด

ฐานความผิด	จำนวน	ร้อยละ
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	14,764	28.88
ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	7,784	15.22
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	2,154	4.21
ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียง และการปกครอง	3,247	6.35
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ	10,279	20.11
ความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด	3,650	7.14
ความผิดอื่น ๆ	9,250	18.09
รวม	51,128	100.00

ที่มา : กลุ่มงานข้อมูลและสารสนเทศ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรม กรมพินิจและคุ้มครองเด็ก
และเยาวชน

เมื่อพิจารณาคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และนับว่ามีสถิติสูงในอันดับต้น ๆ ของฐานความผิด สถิติจำนวนและร้อยละของคดีในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งหมด ปี พ.ศ. 2550 จำแนกตามประเภทของยาเสพติด (ตารางที่ 1.3)

ตารางที่ 1.3
จำนวนและร้อยละของคดีในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งหมด ปี พ.ศ. 2550
จำแนกตามประเภทของยาเสพติด

ประเภทของยาเสพติด	จำนวน	ร้อยละ
กัญชา	1379	13.41
กระท่อม	877	8.53
ฝิ่น	2	0.02
เฮโรอีน	10	0.10
สารระเหย	2913	28.34
ยาบ้า	4522	43.99
ยาอี	14	0.14
ยาเค	0	0.00
โคคาอิน	9	0.09
เวเลียม	32	0.31
มอร์ฟีน	0	0.00
ยาแก้ไอ	6	0.06
สารเคมีอื่น ๆ	2	0.02
กาว	444	4.32
อื่น ๆ	69	0.67
รวม	10279	100.00

ที่มา : กลุ่มงานข้อมูลและสารสนเทศ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรม กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

เมื่อเด็กและเยาวชนที่ใช้ยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน อาทิ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน อัยการแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัว รวมทั้งองค์กรเอกชน ต่างให้ความสำคัญกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน โดยได้แยกการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกฎหมายออกจากการกระทำความผิดของผู้ใหญ่ และถือว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดไม่ใช่อาชญากร แต่เป็นเพียงผู้กระทำความผิดกฎหมายของสังคม และเป็นผู้ที่ยังอ่อนต่อโลก ไม่สมควรที่จะได้รับการลงทัณฑ์ หากแต่ควรได้รับการช่วยเหลือเพื่อปรับปรุงตัวเสียใหม่ ทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ ฉะนั้น กฎหมายจึงได้บัญญัติให้มีการสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ภาวะแห่งจิตและสิ่งแวดล้อมทั้งปวงของเด็กและเยาวชนไปพร้อมกับการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งจะทำให้ศาลได้ทราบถึงสาเหตุแห่งการกระทำความผิดก่อน แล้วจึงใช้มาตรการแก้ไขเยียวยาเด็กและเยาวชนด้วยวิธีการที่เหมาะสมเป็นราย ๆ ไป เพื่อให้กลับตนเป็นคนดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยปกติสุข (ประภาศน์ อวยชัย. 2535 : 35-36 อ้างถึงใน เกษวรรงค์ จิณะแสน. 2542 : 2)

วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่ศาลเยาวชนและครอบครัวนำมาใช้เป็นมาตรการ เพื่อการแก้ไขเยียวยาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้น ปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 วิธีการ คือ

1. วิธีการที่ยังไม่ตัดอิสรภาพ ได้แก่
 - 1.1 ว่ากล่าวตักเตือนแล้วปล่อยตัว
 - 1.2 ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชน มอบให้แก่บิดามารดา ผู้ปกครอง วางข้อกำหนดให้ระวังเด็กหรือเยาวชนนั้นมีให้ก่อเหตุร้าย
 - 1.3 ปล่อยตัวเด็กและเยาวชนนั้นไป โดยกำหนดเงื่อนไขเพื่อควบคุมความประพฤติของเด็กและเยาวชนนั้นไว้ด้วย
 - 1.4 ให้ชดใช้ค่าเสียหาย
 - 1.5 ให้ทำงานเพื่อสาธารณประโยชน์
 - 1.6 ให้เข้ารับการบำบัดรักษา
 - 1.7 ให้เข้ารับคำปรึกษาแนะนำแบบกลุ่มบำบัดหรือจิตบำบัด หรือกิจกรรมอื่น
2. วิธีการที่ตัดอิสรภาพ
 - 2.1 ส่งตัวเด็กและเยาวชนไปไว้ยังสถานแรกรับ หรือสถานฝึกอบรม
 - 2.2 ส่งตัวเด็กและเยาวชนนั้นไปไว้ยังสถานกักกัน

ทั้ง 2 วิธีการนี้ ศาลเยาวชนและครอบครัวได้นำมาใช้อย่างกว้างขวางในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดแต่ละราย โดยเฉพาะวิธีการที่ 2 เป็นวิธีการที่มุ่งเน้นให้เด็กและ

เยาวชนที่กระทำความผิดได้รับการช่วยเหลือ แก้ไข พื้นฟู เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่ดีและสามารถกลับสู่สังคม ประพฤติตนเป็นพลเมืองดีต่อไป

สำหรับประเทศไทยใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนด้วยการส่งตัวเข้ารับการฝึกอบรมที่ประเทศไทยได้นำมาปฏิบัติเป็นเวลา 5 ทศวรรษแล้ว โดยเน้นการบำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็ก และเยาวชนด้วยการเรียนวิชาสามัญ ฝึกวิชาชีพ และกิจกรรมอื่น ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 ได้บัญญัติให้สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนควบคุมตัวเด็กและเยาวชนตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จึงถูกกำหนดขึ้นเป็นสถานที่เพื่อรับเด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลว่ากระทำความผิดและสมควรถูกควบคุมตัวไว้ เพื่อให้การฝึกอบรมโดยมีระยะเวลาในการฝึกอบรมแตกต่างกันออกไปตามที่ศาลกำหนด

ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนฯ มีภารกิจในการควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนที่ศาลสั่งให้ฝึกอบรมในสถานฝึกและอบรมในเรื่องความเป็นอยู่ ตลอดจนการเสริมสร้างพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพ ตลอดจนการอบรมนิสัยกล่อมเกล่าจิตใจให้กลับตนเป็นพลเมืองดี การให้การรักษาพยาบาลยามเจ็บป่วย การจัดนันทนาการเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต ตลอดจนการดำเนินการสงเคราะห์ภายหลังปล่อยตัว การดำเนินงานโดยทั่วไปของศูนย์ฝึกและอบรมฯ จึงเป็นรูปแบบของบ้านผสมโรงเรียน โดยในศูนย์ฝึกและอบรมฯ จะมีพ่อบ้านแม่บ้านทำหน้าที่คอยให้การดูแลเอาใจใส่ให้เด็กได้รับความอบอุ่น มีนักจิตวิทยา สังคมสงเคราะห์ และพยาบาลร่วมกัน ทำหน้าที่ในการบำบัดแก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ยังมีครูผู้สอนซึ่งทำหน้าที่สอนวิชาสามัญ วิชาชีพ และการส่งเสริมสุขภาพพลานามัยและจริยธรรมให้แก่เด็ก

เมื่อพิจารณาถึงสถิติการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนนั้น จำนวนคดีที่เป็นการกระทำผิดซ้ำกลับลดลงไม่มากนัก (ตารางที่ 1.4)

ตารางที่ 1.4

จำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่เป็นการกระทำผิดซ้ำเมื่อเปรียบเทียบกับคดี
ที่จับกุมส่งสถานพินิจฯ ทั่วประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539-2548

หน่วย : คดี

	ปี พ.ศ.									
	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548
จำนวนคดี ที่จับกุม ทั้งสิ้น	23,591	30,668	38,472	37,388	35,439	31,448	35,285	29,915	33,308	36,080
จำนวนคดี ที่เป็น การกระทำ ผิดซ้ำ	2,739	3,715	5,207	5,099	6,580	5,414	5,531	4,535	4,607	4,357
ร้อยละของ คดีที่เป็น การกระทำ ผิดซ้ำ	11.6	12.1	13.5	13.6	18.6	17.2	15.7	15.2	13.8	12.1

ที่มา : กลุ่มงานข้อมูลและสารสนเทศ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรม กรมพินิจและคุ้มครองเด็ก
และเยาวชน

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด ก็คือ ปัจจัยทางด้าน
ครอบครัว ซึ่งหมายถึง ความบกพร่องของครอบครัวในการทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคม
(Socialization) สัมพันธภาพภายในครอบครัวที่ไม่ดี หรือแม้กระทั่งเด็กและเยาวชนไม่มีความรู้สึก
ผูกพันกับครอบครัว จึงทำให้กระทำความผิดลงไป และถึงแม้ว่าหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและ
ภาคเอกชนจะเข้ามาให้ความช่วยเหลือ ดำเนินการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูและพัฒนาเด็กและเยาวชน
เหล่านั้น โดยที่ไม่ได้มีการดำเนินการร่วมกับครอบครัว ไม่ได้ให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการ
บำบัด แก้ไข ฟื้นฟู และพัฒนาเด็กและเยาวชนร่วมด้วยนั้น สาเหตุจากครอบครัวที่ทำให้เด็กและ
เยาวชนกระทำผิดก็อาจจะยังไม่ได้รับการเยียวยาแก้ไข สัมพันธภาพระหว่างเด็กและเยาวชนกับ
ครอบครัวยังไม่ดี ซึ่งเมื่อเด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัวออกไป แต่ครอบครัวยังไม่สามารถทำ
หน้าที่ขัดเกลาทางสังคม ไม่สามารถสร้างความผูกพัน ข้อผูกมัด ความรู้สึกในทางบวกกับเด็กและ

เยาวชนได้ เด็กและเยาวชนเหล่านั้นก็จะยังคงรู้สึกหว่ ขาดความรัก ความอบอุ่นเช่นเดิม จนต้องหันกลับไปคบหาสมาคมกับกลุ่มเพื่อนกลุ่มเดิม และชักชวนกันกระทำผิดอีกครั้งหนึ่ง

การฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในขณะที่อยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมฯ จึงควรให้ครอบครัวของเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีระหว่างกัน เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่ก็จะสามารถทราบถึงสภาพปัญหาภายในครอบครัวที่แท้จริง ทำให้สามารถวางแผนในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนได้อย่างเหมาะสม ตรงกับสภาพปัญหาที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด เพื่อให้ครอบครัวสามารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ หลังจากเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวซึ่งก็จะสามารถช่วยป้องกันเด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำได้

ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา สังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำในการพิทักษ์ผู้เยาว์ และกคืนคนดีสู่สังคม มีพันธกิจดังนี้

1. บำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด ตามมาตรฐานคู่มือด้วยวิธีการชุมชนบำบัด
2. ประสานความร่วมมือ และสร้างเครือข่ายกับชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อบำบัดแก้ไขฟื้นฟู และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด
3. ส่งเสริมการพิทักษ์คุ้มครองสิทธิ และสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน
4. พัฒนานุเคราะห์และระบบการบริหารจัดการให้เข้าตามมาตรฐานบำบัด

การแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว จึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งการสงเคราะห์เยาวชนโดยการนำครอบครัวมามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ให้มีปฏิสัมพันธ์กันในครอบครัวในทางที่ดีขึ้น เข้าใจกันมากขึ้น ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันจะนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน สร้างความเข้มแข็งทางด้านอารมณ์ จิตใจ ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ดังนั้น กิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว จึงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานควบคุมของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้สานสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว ร่วมกำหนดวิธีการดูแลและวางแผนการอนาคตของเด็กและเยาวชนร่วมกัน ทั้งนี้ ก็เพื่อที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และเป็นทรัพยากรอันมีคุณค่าของประเทศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของครอบครัวต่อการบำบัด แก้ไข พื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก้ไข พื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัด แก้ไข พื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ทำการวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับทัศนคติของครอบครัวและการมีส่วนร่วมของครอบครัวและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก้ไข พื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างเข้ารับการบำบัดภายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา จำนวน 70 ครอบครัว

1.4 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

ยาเสพติด หมายถึง ยา สาร หรือวัตถุใดซึ่งเมื่อเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจของผู้เสพ

เด็กและเยาวชน หมายถึง เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการบำบัดตามคำพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัว

การมีส่วนร่วมของครอบครัว หมายถึง การที่บิดา มารดา หรือญาติคนอื่น ๆ หรือนุคคลที่เด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างเข้ารับการฝึกอบรมภายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยาอาศัยอยู่ด้วย เข้ามาร่วมดำเนินการในกระบวนการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนร่วมกับทางศูนย์ฝึกและอบรมฯ ทั้งในส่วนของ การวางแผน การร่วมกิจกรรมการบำบัด การร่วมประเมินผลการฝึกอบรม รวมทั้งการวางแผนภายหลังปล่อย ในการศึกษาครั้งนี้ จะได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม

ปัญหาและอุปสรรคต่อการเข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งแนวทางในการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมของครอบครัวในการบำบัด แก่ใจ ฟันฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา

การบำบัด แก่ใจ ฟันฟู หมายถึงกระบวนการบำบัด เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยาโดยใช้กระบวนการชุมชนบำบัด

เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินกว่า 10 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่นับรวมถึงบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรส ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวพิพากษาว่ามีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาและมีคำสั่งให้ส่งตัวมารับการบำบัด หรือฝึกอบรม เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา

ศูนย์ฝึกและอบรมฯ หมายถึง ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยาที่ศาลเยาวชนและครอบครัว มีคำสั่งให้ส่งตัวมารับการฝึกอบรม ในการศึกษานี้ หมายถึง ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา

เจ้าหน้าที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบทัศนคติของครอบครัวต่อการบำบัด แก่ใจ ฟันฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา
2. ทราบการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก่ใจ ฟันฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา
3. ทราบแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก่ใจ ฟันฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา
4. ผลการศึกษาจะได้นำไปใช้เป็นแนวทางดำเนินการปรับปรุงรูปแบบการให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัด แก่ใจ ฟันฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา และเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ผู้ที่สนใจศึกษาในเรื่องนี้

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัดเด็กและเยาวชนที่กระโดด (คลีซาเซพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา” ผู้ศึกษาได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา โดยจะได้นำเสนอ ดังนี้

1. กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน
2. การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน
3. การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด
4. ทฤษฎีการบำบัด แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation Theory)
5. การมีส่วนร่วมของครอบครัว
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

2.1 กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทยมีแนวความคิดในการจัดตั้งที่แยกมาจากกระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้ใหญ่ โดยมีฐานความคิดมาจากแนวคิดของประเทศตะวันตก โดยเฉพาะประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา

ก่อนที่ประเทศไทยจะมีกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ตามแนวคิดสากล ประเทศไทยได้มีแนวความคิดในการจัดตั้งศาลพิเศษเฉพาะด้าน เพื่อพิจารณาคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ก่อนที่จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 และภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ศาลคดีเด็กและเยาวชน และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จึงได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2495 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพิทักษ์ปกป้องคุ้มครองสวัสดิภาพและประโยชน์ที่ดีที่สุดแก่เด็กและเยาวชน โดยเน้นการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) เด็กและเยาวชนให้กลับตนเป็นพลเมืองดี

จะเห็นได้ว่ารูปแบบของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย ยังคงเป็นกระบวนการที่เน้นในอำนาจของรัฐ (Power of State) ในการเข้าไปแทรกแซงการปกครองของบิดามารดา เมื่อเห็นว่าบิดามารดาไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์เป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด รวมทั้งการควบคุมพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน โดยรัฐจะมีอำนาจในการเข้าไปแทรกแซงการปกครองและทำหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นผู้ปกครอง (Parents Patriae) ของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และมีหน้าที่ในการควบคุมดูแล อบรมบ่มนิสัยให้เด็กและเยาวชนกลับตนเป็นคนดี สามารถพัฒนากลับคืนสู่สังคมได้อย่างราบรื่น ซึ่งในการดำเนินงานและการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทั้งในอดีตและปัจจุบันจะเห็นได้ว่ารัฐจะรับภาระหน้าที่ทั้งหมดในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและดำเนินการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูและพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยแยกเด็กและเยาวชนออกจากครอบครัวและชุมชนและตัดครอบครัวและชุมชน ออกจากกระบวนการดังกล่าว เนื่องจากภาครัฐมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรที่เกี่ยวข้องในการดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินงานด้านการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู และพัฒนาเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เด็กและเยาวชนไม่สามารถปรับเปลี่ยนนิสัย ความประพฤติและกลับตนเป็นพลเมืองดีได้ ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคม และได้หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

นอกจากนี้กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ยังทำให้การดำเนินชีวิตตามปกติของเด็กและเยาวชนชะงัก ทำให้ขาดโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนหรือการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เด็กและเยาวชนถูกควบคุมตัวไว้หรือต้องเข้ารับการฝึกอบรม กระบวนการดังกล่าวอาจทำให้เด็กและเยาวชนต้องถูกคัดชื่อออกจากโรงเรียนไม่สามารถกลับไปเรียนต่อได้หรือต้องขาดจากการศึกษาแบบถาวร หรือต้องออกจากงานและไม่สามารถหางานใหม่ได้เมื่อเสร็จสิ้นคดีแล้ว หรืออาจถูกสังคมกีดกันหรือไม่ให้โอกาส เช่น ไม่ยอมรับเด็กและเยาวชนเข้าเรียน หรือเข้าทำงาน เนื่องจากไม่ไว้ใจเด็ก เห็นว่าเด็กมีมลทินติดตัว โดยมีความคิดและความเข้าใจหรือหวาดระแวงว่าเด็กและเยาวชนเหล่านี้อาจจะเรียนรู้สิ่งเลวร้ายต่าง ๆ มาจากเพื่อนเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานควบคุมหรืออยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมด้วยกัน

นอกจากนี้เด็กและเยาวชนที่ต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิด จะมีสภาพทางร่างกาย สภาพทางจิตใจ และสภาวะทางสังคมของเด็กและเยาวชนเปลี่ยนไป เด็กและเยาวชนจะหมดความภาคภูมิใจในตัวเอง และมองว่าตนเองเป็นผู้ด้อยค่า เป็นผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขัง ถูกสังคมรังเกียจและผลักไสออกจากสังคม แนวทางการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชนจะหยุดชะงักไม่ได้พัฒนา ตามวัย ทำให้เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดซ้ำได้ง่ายขึ้น การที่เด็กและเยาวชนต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ยังเยาว์วัย ทำให้อาณัติของเด็กและเยาวชนเหล่านี้ต้องสะดุดหยุดลง

และถูกสังคมผลักไสให้ “ตกขอบสังคม” และกลายเป็นบุคคลด้อยโอกาส หรือไม่ได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง เพื่อเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของสังคม

โดยที่ในอดีตที่ผ่านมาการแก้ไขปัญหาคriminalกระทำผิดของเด็กและเยาวชน กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย จะมุ่งเน้นไปที่การป้องกันปราบปรามและลงโทษผู้กระทำผิดโดยให้ความสำคัญกับผู้กระทำผิดมากกว่า ซึ่งผลที่ตามมา คือ ปัญหาคriminalกระทำผิดของเด็กและเยาวชนกลับทวีความรุนแรงและมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาความแออัดขัดเยียดของเด็กและเยาวชนในสถานแรกรับและสถานฝึกและอบรม เกิดปัญหาการหลบหนีและการจลาจลของเด็กและเยาวชน จากสภาพปัญหาดังกล่าวรัฐบาลและกระทรวงยุติธรรม จึงมีนโยบายและแนวความคิดที่จะหามาตรการที่เหมาะสมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยเน้นในเรื่องของการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู และพัฒนาเด็กและเยาวชนให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ

2.2 การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

2.2.1 ความหมายของเด็กและเยาวชนกระทำผิด

เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Juvenile Delinquency ซึ่งหากเป็นผู้ใหญ่ที่กระทำผิดจะใช้คำว่า Criminal ซึ่งแปลว่า อาชญากร แต่หากเป็นเด็กและเยาวชนซึ่งในอดีตใช้คำว่า youth offender (อาชญากรเด็ก) แต่ต่อมาเห็นว่าเป็นคำที่รุนแรงและตีตราเด็กและเยาวชน จึงเปลี่ยนมาเป็นการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

องค์การสหประชาชาติ ได้มีการให้คำนิยามการกระทำผิดของเยาวชนว่าเป็นเรื่องของการปรับตัวไม่ได้หรือไม่ก็เป็นเรื่องของรูปแบบความประพฤติที่สะท้อนให้เห็นภาวะความเป็นอยู่ที่น่าสมเพช หรือสะท้อนให้เห็นการมีกฎหมายและระเบียบกฎหมายที่ไม่ทันกับเหตุการณ์อันกว่าที่จะเป็นเรื่องของความโน้มเอียงไปในทางกระทำผิด ดังนั้น การไม่อยู่ในโอวาทของผู้ใหญ่ ความดื้อรั้น การไม่เคารพผู้ใหญ่ ความเหลือขอ การสูบบุหรี่โดยไม่ได้รับอนุญาต การเก็บรวบรวมกันบุหรี่ การเร่ขายของและอะไร ๆ ที่คล้ายกันนี้ จึงถือว่าการกระทำผิดของเยาวชน ปรากฏอยู่เสมอว่า “รูปแบบของความผิด” เหล่านี้ แฝงอยู่ในข้อมูลทางสถิติที่ระบุไว้ว่าเป็น “ความผิดอื่น ๆ” สำหรับการ “กระทำผิด” ตามข้อกล่าวหาอันนั้นก็มักจะนำไปปะปนอยู่กับผู้กระทำผิดอันแท้จริงอยู่เสมอ ๆ กว่าที่จะพึงปรารถนา ไม่ใช่แต่เพียงเพราะเหตุที่ไม่มีบริการและสถานที่ที่จัดไว้โดยเฉพาะเท่านั้น แต่ยังเป็นเพราะนโยบายและประเพณีปฏิบัติที่มักจะถือว่าเด็กเหล่านั้นทั้งหมดเป็นพวก “ปรับตัว

“ไม่ได้” จึงถูกส่งตัวไปไว้ในสถานที่ยี่สิบเก้าที่เดียวกันอีกด้วย ผลที่เกิดขึ้นจึงเป็นการทำให้ปัญหาในเรื่องนี้มีความร้ายแรงกว่าที่เป็นจริงทั้งในด้านปริมาณและรูปแบบ

สำหรับประเทศไทยนั้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พุทธศักราช 2534 ได้บัญญัติไว้ว่า (บุญเพราะ แสงเทียน. 2541 : 17-18)

เด็ก หมายถึง บุคคลอายุเกินกว่า 7 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์

เยาวชน หมายถึง บุคคลอายุ 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ แต่มิได้หมายความถึงบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

ดังนั้น ถ้าเด็กและเยาวชนไทยอายุตั้งแต่ 7-18 ปี กระทำความผิดตามกฎหมายอาญาหรือพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่กำหนดว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด เช่น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระราชบัญญัติอาวุธปืน พวกเขาจะต้องได้รับโทษทางอาญา เนื่องจากรัฐถือว่าบุคคลที่มีอายุ 7-18 ปี ยังเป็นผู้เยาว์ ดังนั้น จึงปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดแตกต่างจากผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ โดยให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ขึ้นศาลเยาวชนและครอบครัวแทนการขึ้นศาลผู้ใหญ่

2.2.2 สาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

สุชา จันทน์เอม (2542 : 18-22) เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น ร่างกายพิการ โรคภัยไข้เจ็บ หรือสิ่งที่เด็กและเยาวชนได้รับมาจากบิดามารดา และแรงกระตุ้นจากสภาพแวดล้อมทางบ้าน โรงเรียน สังคม ทำให้เด็กและเยาวชนคิดมาก ไม่สบายใจ เกิดปมด้อย และอาจนำไปสู่ความบกพร่องทางจิตใจ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดหรือมีพฤติกรรมออกนอกกลุ่มนอกทาง

2. ครอบครัว เนื่องจากเป็นสถาบันแรกที่สร้างนิสัยและบุคลิกภาพให้กับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะบิดามารดา ซึ่งมีความหวังไขว่คว้า เอาใจใส่ อบรม เลี้ยงดูบุตร ย่อมทำให้บุตรเกิดความรักในบิดามารดา มีความอบอุ่นและมีความสุข ทำให้เด็กและเยาวชนเจริญเติบโตด้วยดีแต่ในทางตรงกันข้าม ครอบครัวที่บิดามารดาไม่มีความสามัคคีกัน ไม่มีการเสียสละ และไม่มีการให้อภัยกัน มีแต่การทะเลาะวิวาท หรือติดการพนัน หรือดื่มสุรา เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้

3. ปัญหาทางเศรษฐกิจสังคมหรือประเทศกำลังอยู่ในภาวะเสื่อมโทรม เกิดวิกฤตต่าง ๆ ทำให้เกิดความแร้นแค้นและอึดอัดขาดแคลน ผลผลิตไม่ได้ดังต้องการ การกระจายรายได้หรือเก็บภาษีอากรไม่เป็นธรรมแก่สังคม อำนาจการซื้อขายเงินตราที่ลดน้อยลง ย่อมมีผลกระทบต่อผู้มีรายได้น้อย ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม โดยเฉพาะสังคมเกษตรกรรมชนบท ต้องประสบปัญหาการกระจายรายได้ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากพ่อค้าต่าง ๆ หลังจากการทำไร่ทำนาเสร็จแล้ว

กึ่งว่างงาน มีชีวิตอยู่ไปวัน ๆ และมีการกระทำผิด เช่น เล่นการพนัน ดื่มสุรา เสพยาเสพติด จับกลุ่มมั่วสุม เป็นต้น

Sutherland & Cressey (อ้างถึงใน วรพร นรเศรษฐวิวัฒน์. 2548 : 37) ได้เสนอว่าครอบครัวเป็นบ่อเกิดของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน โดยผ่านกระบวนการดังนี้

1. ครอบครัวมีตัวอย่างที่ไม่ดี คือ ทำให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้สิ่งเหล่านั้นโดยตรงและโดยอ้อม ก่อให้เกิดทัศนคติ ค่านิยม หรือเลียนแบบความประพฤติที่ไม่ดี เช่น ความประพฤติผิดศีลธรรม การติดยาเสพติด ค้าขายสิ่งเสพติด การเล่นพนัน เป็นต้น

2. สังคมครอบครัวและถิ่นที่อยู่อาศัย เป็นเครื่องกำหนดอัตราการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เช่น เด็กและเยาวชนที่อยู่ในถิ่นอันธพาลเกร มีกิจกรรมไปในทางที่ผิดกฎหมายมีโอกาสคบเพื่อนเสเพล มีอัตราการทำความผิดสูง

3. สังคมครอบครัวเป็นสิ่งกำหนดเกียรติภูมิของเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นการค่อย ๆ เรียนรู้บุคคลที่ตนเลื่อมใสศรัทธาหรือนิยมชมชอบ เช่น ผู้ที่ตนชื่นชมมีความประพฤติละเมิดกฎหมาย ก็ทำให้เด็กมีโอกาสกระทำผิดละเมิดกฎหมายเช่นกัน

4. ครอบครัวไม่ราบรื่นไม่เป็นสุข ไม่น่าอยู่ เป็นสาเหตุให้เด็กและเยาวชนออกไปหาสิ่งที่ชดเชยทดแทนภายนอกบ้านกับเพื่อนที่เสเพลอันธพาล มีแนวโน้มให้กระทำผิด และ สุชา จันทน์เอม (2520 : 170) ได้กล่าวว่า “บ้านแตก” เกิดจากบิดามารดาไม่ปรองดองกัน ทะเลาะกันบ่อย ๆ หรือหย่าร้างกัน มารดามีสามีใหม่ หรือบิดามีภรรยาใหม่ ขาดการอุปการะบุตรเท่าที่ควร เด็กและเยาวชนเกิดความยุ่งยากในจิตใจและหันไปหาทางชดเชยด้วยการมีพฤติกรรมที่ประชดสังคม

5. ครอบครัวเพิกเฉยหรือไม่สามารถอบรมสั่งสอนให้เด็กและเยาวชนเคารพต่อกฎหมาย หรือมีการปกป้องเด็กและเยาวชนมากเกินไปหรือเอาใจมากเกินไป ทำให้เด็กและเยาวชนทำตามใจตนเองและไม่คุ้นเคยกับกฎเกณฑ์ทางสังคม เป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมก้าวร้าว กระทำ ความผิดขึ้นได้

2.2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

1. ทฤษฎีพันธะทางสังคม (Social Bonding Theory) Travis Hirschi (1969 อ้างถึงใน วรพร นรเศรษฐวิวัฒน์. 2548 : 41) นักสังคมวิทยาเสนอทฤษฎีที่ใช้ในการควบคุมสังคมโดยทฤษฎีนี้ได้อธิบายการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนว่าเกิดจากปัจจัยทางสังคม และมีสมมติฐานว่าพฤติกรรมอาชญากรรมเป็นผลมาจากพันธะของบุคคลที่มีต่อสถาบันทางสังคมที่อ่อนแอหรือถูกทำลาย โดยองค์ประกอบของพันธะทางสังคมมีด้วยกัน 4 ประการ คือ

(1) ความผูกพัน (Attachment) เป็นองค์ประกอบด้านอารมณ์หรือด้านความรักของพันธะหรือสัญญาผูกมัดที่บุคคลมีต่อสังคม กล่าวคือ การที่บุคคลมีความผูกพัน หรือความรักใคร่กับบุคคลอื่น หรือมีความสนใจกับความรู้สึคนึกคิดของบุคคลอื่น ส่งผลให้บุคคลสร้างความรู้สึกรักหรือสามัญสำนึกที่จะควบคุมตนเองให้เป็นบุคคลที่ดีในสังคม ซึ่งความผูกพันนี้เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญที่จะทำให้บุคคลมีการพัฒนาการยอมรับค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม

เด็กและเยาวชนที่มีความผูกพันกับบิดามารดาก็มีแนวโน้มกระทำผิดน้อย เนื่องจากความรู้สึกรักทางบวกของเขาช่วยสนับสนุนให้เกิดการยอมรับค่านิยมและความเชื่อของบิดามารดา ซึ่งพวกเขาจะหลีกเลี่ยงการกระทำผิด เนื่องจากกลัวว่าถ้ากระทำผิดแล้วจะทำลายความรู้สึกผูกพันระหว่างพวกเขากับครอบครัว

(2) ข้อผูกมัด (Commitment) เป็นองค์ประกอบด้านความมีเหตุผลของพันธะหรือสัญญาผูกมัดที่บุคคลมีต่อสังคม กล่าวคือ การที่บุคคลถูกผูกมัดกับการดำเนินชีวิตตามทำนองคลองธรรมของสังคม จะส่งผลให้บุคคลไม่อยากจะกระทำผิดกฎหมาย หมายความว่า เมื่อบุคคลได้ศึกษาเล่าเรียนเพื่อที่จะประกอบอาชีพสุจริต และเพื่อที่จะได้ประสบความสำเร็จในชีวิต จะทำให้บุคคลไม่อยากจะกระทำผิด เนื่องจากจะเป็นการเสี่ยงต่อการสูญเสียความสำเร็จในชีวิต

- ข้อผูกมัดจะช่วยให้เด็กและเยาวชนดำเนินชีวิตไปในทางที่เหมาะสม เนื่องจากพวกเขาว่าการดำเนินชีวิตไปในทางที่ก่อให้เกิดปัญหาจะมีผลต่อโอกาสในการประสบความสำเร็จของพวกเขา และพวกเขาจะใช้เวลาและพลังไปในเรื่องของการศึกษา การสร้างอาชีพ และความมีชื่อเสียง แต่ถ้าพวกเขามีลักษณะดังกล่าวน้อยก็จะทำให้มีความเสี่ยงต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม

(3) การเข้าร่วม (Involvement) เป็นองค์ประกอบด้านกิจกรรมของพันธะหรือสัญญาผูกมัดที่บุคคลมีต่อสังคม กล่าวคือ การที่บุคคลได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม เป็นเหตุให้บุคคลถูกจำกัดเวลาที่จะไปประกอบอาชญากรรม เนื่องจากเวลาส่วนใหญ่ได้ถูกใช้หมดไปกับกิจกรรมของสังคม

(4) ความเชื่อ (Belief) เป็นองค์ประกอบด้านจริยธรรมของพันธะหรือสัญญาผูกมัดที่บุคคลมีต่อสังคม กล่าวคือ ระดับของความเชื่อถือที่บุคคลมีต่อค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม หากบุคคลมีระดับความเชื่อต่อค่านิยมและบรรทัดฐานในสังคมสูง ก็จะมีแนวโน้มที่จะไม่กระทำผิดกฎระเบียบของสังคม

2. ทฤษฎีวิวัฒนธรรมรองของเด็กกระทำผิด (Delinquent Subculture Theory) Richard Cloward & Lloyd Ohlin (1960 อ้างถึงใน วรพร นรเศรษฐวิวัฒน์. 2548 : 49) นำเสนอทฤษฎีนี้โดยพัฒนามาจากทฤษฎีของ Robert K. Merton โดยเน้นเรื่องการปรับตัวของกลุ่มวัยรุ่นต่อความกดดัน

ทางสังคมที่เกิดจากโครงสร้างทางสังคมปิดกั้นไม่ให้วัยรุ่นเหล่านี้บรรลุจุดมุ่งหมายของสังคม โดยได้แบ่งรูปแบบการกระทำผิดหรือวัฒนธรรมรองนี้ออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

(1) วัฒนธรรมรองอาชญากรรม (Criminal Subculture) ถูกพัฒนาขึ้นในสภาพสังคมที่โอกาสในการกระทำผิดกฎหมายเป็นเหตุผลในการสร้างความอยู่ดีกินดี เนื่องจากชุมชนนั้นมีลักษณะดังต่อไปนี้

- ก. มีแบบอย่างของผู้ใหญ่ในลักษณะเป็นอาชญากรที่ประสบความสำเร็จ
- ข. เป็นการรวมกลุ่มของบุคคลหลากหลายอายุ (คนที่เด็กกว่าจะเรียนรู้วิธีการกระทำผิดและวิธีการจัดการกับตนเอง เมื่อถูกจับกุมจากคนที่เป็นผู้ใหญ่กว่า)
- ค. เกิดความร่วมมือกันระหว่างผู้กระทำผิดและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับทางกฎหมายในชุมชน เช่น ผู้ประกันตัว นักกฎหมาย และนักการเมือง
- ง. การควบคุมเยาวชนกระทำผิดโดยอาชญากรผู้ใหญ่

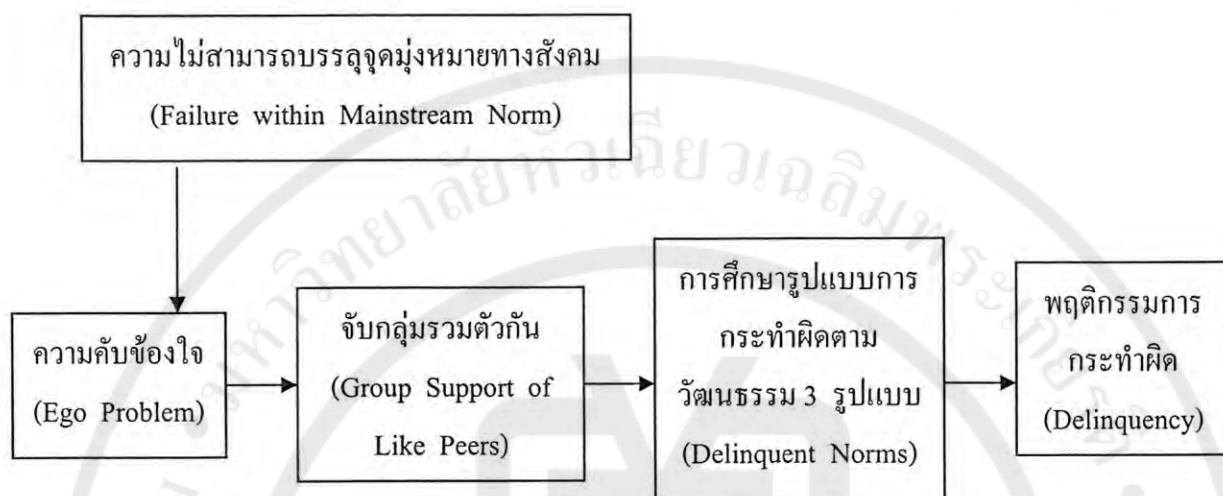
(2) วัฒนธรรมความขัดแย้ง (Conflict Subculture) จะแสดงออกโดยการต่อสู้ระหว่างแก๊งเด็กและเยาวชนด้วยกัน สถานภาพหรือชื่อเสียงจะได้มาจากการเป็นบุคคลแข็งแกร่งก้าวร้าว และมีความสามารถในการต่อสู้ เด็กและเยาวชนพวกนี้จะพบในชุมชนชั้นล่างของสังคมเยาวชนไม่สามารถเรียนรู้หรือรับการถ่ายทอดวิธีการในการหาเงินที่ผิดกฎหมาย อีกทั้งยังไม่มีตัวอย่างของผู้ใหญ่ที่ทำงานหาเงินโดยสุจริต เป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนจากชุมชนนี้มีความรู้สึกที่เป็นศัตรูกับสังคมและมองผู้ใหญ่ว่าเป็นผู้อ่อนแอ พวกเขาไม่สามารถจะพัฒนาความรู้ความสามารถในการหาเงินทางสุจริตและทุจริต จึงหันไปรวมกลุ่มกันและสิ่งที่ทำให้พวกเขาได้รับการยอมรับ ก็คือ ความรุนแรงและความกล้าหาญในการต่อสู้ระหว่างแก๊งเยาวชนด้วยกัน

(3) วัฒนธรรมหลบหนี (Retreatist Subculture) จะเป็นพฤติกรรมการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดหรือสุรา สมาชิกของแก๊งเด็กและเยาวชนนี้จะไม่ยอมรับหรือเลิกยึดถือจุดมุ่งหมายของสังคมที่ต้องการสร้างสถานภาพด้วยความมั่นคงทางเศรษฐกิจ พวกเขาเป็นพวกที่ล้มเหลวทั้งหมด (Double Failures) เนื่องจากไม่สามารถหาความสำเร็จได้ในโลกของคนดีหรืออาชญากร จึงหลบหนีหรือปลีกตัวออกจากสังคม ไปสร้างวัฒนธรรมใหม่

พฤติกรรมการกระทำผิดตามทฤษฎีวัฒนธรรมรองของการกระทำผิด สามารถอธิบายได้ดังนี้ (แผนภูมิที่ 2.1)

แผนภูมิที่ 2.1

การอธิบายถึงพฤติกรรมกรรมการกระทำผิดตามทฤษฎีวิวัฒนาการของการกระทำผิด

ที่มา : Shoemaker (1990 อ้างถึงใน วรพร นรเศรษฐวิวัฒน์. 2548 : 39)

สรุปก็คือ เด็กและเยาวชนจากกลุ่มชนชั้นต่ำมีโอกาสที่จะได้รับบทบาทของการกระทำผิดด้วยการเข้าไปสู่วัฒนธรรมที่เบี่ยงเบน ซึ่งจะทำให้เขามีโอกาสกระทำผิด และถ้าพวกเขามีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จตามแนวทางที่ถูกต้องตามกฎหมาย การกระทำผิดก็จะน้อยลง

3. ทฤษฎีหลายสาเหตุ (The Multiple of Causality) (อ้างถึงใน วรพร นรเศรษฐวิวัฒน์. 2548 : 40) ทฤษฎีหลายสาเหตุมีหลักว่า ปัจจัยที่จะทำให้เกิดอาชญากรรมนั้นประกอบขึ้นหลายอย่าง ปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับการเป็นอาชญากรรม ซึ่งได้มีแนวคิดของบุคคลสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

(1) Mannheim นักอาชญาวิทยาชาวอังกฤษ กล่าวไว้ว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดอาชญากรรม คือ ปัจจัยทางกายภาพ (Physical Factors) และปัจจัยทางสังคม (Social Factors) จะส่งผ่านไปยังปัจจัยทางจิตใจ (Mental Factors) กล่าวคือ ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคม จะก่อให้เกิดอาชญากรรมก็ต่อเมื่อปัจจัยทางจิตใจเอื้ออำนวยให้เป็นไป ซึ่งก็หมายถึง มีความต้องการหรือแรงจูงใจที่จะกระทำเช่นนั้น แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าลักษณะจิตใจจะเป็นตัวแปรที่เด่นชัดเหมือนปัจจัยอื่น หากความกดดันของปัจจัยอื่นแรงมากและมีเชื้อของความต้องการทางจิตใจ แม้เพียงนิดเดียวก็อาจจะนำไปสู่การกระทำผิดได้ อย่างไรก็ตาม ถ้าขาดความต้องการทางจิตใจแล้วอาชญากรรมก็จะไม่เกิดขึ้น อีกนัยหนึ่ง หากความต้องการทางจิตใจมีมากแม้จะไม่มีปัจจัยอื่นก็อาจนำไปสู่การเกิดอาชญากรรมขึ้นได้ และยืนยันว่าทฤษฎีนี้สอดคล้องกับทฤษฎีหลายสาเหตุใน

บางเรื่องและชี้ให้เห็นว่าปัจจัยกลายเป็นสาเหตุ ก็ต่อเมื่อปัจจัยนั้นจะกลายเป็นแรงจูงใจให้เกิด
 อาชญากรรม (แผนภูมิที่ 2.2)

แผนภูมิที่ 2.2

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมตามแนวคิดของ Mannheim

ที่มา : วรพร นรเศรษฐวิวัฒน์. 2548 : 39

(2) Gibbons ได้สร้างทฤษฎีหลายสาเหตุขึ้นมา โดยแบ่งสาเหตุสำคัญของการเป็น
 อาชญากรรมไว้ 3 ประการด้วยกัน คือ

ก. สาเหตุที่เป็นพื้นฐานของอาชญากรรม (Root Causes) เช่น การเปลี่ยนแปลง
 ทางสังคมอย่างรวดเร็ว สภาพไร้กฎหมายหรือไร้ระเบียบในสังคม ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ

ข. สาเหตุแทรกซ้อน (Intervening Variables) ได้แก่ ประสบการณ์ภายใน
 ครอบครัว การมีสัมพันธ์กับคนชั่ว การยึดวัฒนธรรมรองที่มุ่งส่งเสริมการกระทำผิด

ค. ปัจจัยหนุน (Precipitating Factors) เช่น บุคลิกภาพของแต่ละบุคคลประกอบ
 กับสถานการณ์หรือโอกาสอำนวย

(3) Weston & Welis ได้ตั้งทฤษฎีหลายสาเหตุขึ้นมา โดยแยกปัจจัยสำคัญของการเป็น
 อาชญากรรมไว้ 3 ประการ คือ ปัจจัยความบกพร่องขององค์ประกอบของร่างกาย ซึ่งหมายรวมถึง
 สภาพบกพร่องของจิตใจ ปัจจัยอิทธิพลสิ่งแวดล้อม และปัจจัยสถานการณ์ในขณะนั้น ปัจจัยทั้ง
 สามนี้รวมกันในระดับหนึ่งจะทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้นได้ และอาชญากรที่เกิดขึ้นนั้นอาจจะ
 ค่อย ๆ พัฒนาจากอาชญากรตามโอกาส เป็นอาชญากรที่พัฒนาขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง และสุดท้าย
 กลายเป็นอาชญากรที่กระทำผิดซ้ำซาก มีคนหลายคนประกอบอาชญากรรม เพราะมีปัจจัยเพียง
 อย่างเดียว แต่บางคนกระทำความผิดเพราะมีปัจจัยหลายปัจจัย

จากทฤษฎีหลายสาเหตุสามารถสรุปได้ว่า การกระทำผิดมีสาเหตุมาจากปัจจัยทางด้านกายภาพ และปัจจัยทางด้านสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มากกระตุ้นให้ปัจจัยทางจิตใจเป็นตัวตัดสินใจหรือแสดงพฤติกรรม ซึ่งถ้าบุคคลนั้นมีบุคลิกภาพที่มั่นคง มีจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่ว่าจะปัจจัยทางกายภาพหรือทางสังคมจะกระตุ้นให้กระทำผิดเพียงใด ก็เป็นเกราะป้องกันการกระทำผิดได้

2.3 การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

2.3.1 แนวคิดและปรัชญาการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด

การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในปัจจุบันได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดหรือปรัชญาในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดของสำนักคิดทางอาชญาวิทยา สำนักคลาสสิก (Classical School) และสำนักปฏิฐานนิยม (Positive School) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องศึกษา (สกานต์ ตามไท และ นันทิ จิตสว่าง. 2528 อ้างถึงใน จารุวรรณ ริสาเซ็น. 2539 : 14-16) ซึ่งมีปรัชญาดังนี้

1. สำนักดั้งเดิมหรือสำนักคลาสสิก (Classical School) สำนักดั้งเดิมหรือสำนักคลาสสิกถือกำเนิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 18 เพื่อต่อต้านกับความป่าเถื่อนและความไม่แน่นอนของระบบกฎหมายและการลงโทษในสมัยนั้น โดยสำนักคิดนี้ได้เสนอแนวความคิดในการปฏิรูปกฎหมายการลงโทษให้เหมาะสมกับความผิด ให้เกิดความยุติธรรมตลอดจนเรื่องการอธิบายสาเหตุของการกระทำความผิด (สุดสงวน สุธีสร. 2546 : 4) ผู้นำของสำนักคิดนี้ คือ Cesare Beccaria ชาวอิตาลี และ Jeremy Bentham ชาวอังกฤษ ซึ่งได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการลงโทษอย่างเที่ยงธรรมและเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย ดังที่ Cesare Beccaria (1918) กล่าวว่า

บุคคลทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย ดังนั้น ไม่ว่าผู้ใดกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันจะได้รับโทษเช่นเดียวกัน นอกจากนั้นเพื่อให้บุคคลทุกคนได้ทราบว่า พฤติกรรมใดเป็นความผิดและบทลงโทษ ด้วยบทกฎหมายจำเป็นต้องเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจนเพียงพอที่บุคคลทั่วไปจะเข้าใจได้สำนักนี้ได้เสนอให้ใช้วิธีลงโทษเป็นเครื่องข่มขู่ยับยั้งการกระทำผิดเป็นการป้องกันอาชญากรรม โดยมีความเห็นว่ามนุษย์มีความสามารถในการใช้เหตุผล สามารถเลือกได้ว่า การกระทำเช่นไรถูก การกระทำเช่นไรเป็นสิ่งที่ผิด มนุษย์มีพฤติกรรมเช่นใดนั้น เขาจะคำนึงถึงประโยชน์หรือผลร้ายที่เขาจะได้รับจากการกระทำของเขา ดังนั้น กฎหมายจะมีผลในการข่มขู่ยับยั้งการกระทำของบุคคลก็ต่อเมื่อกฎหมายได้ให้ผลร้ายแก่ผู้ที่กระทำผิดกฎหมาย จึงต้องมีความแน่นอนและรวดเร็ว และสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายได้ทุกครั้ง หรือ โอกาสที่ถูกลงโทษมีมากกว่าโอกาสที่จะหลุดรอดไปได้ เพื่อทำให้เกิดความเกรงกลัว แนวความคิดนี้จึงเน้น

ที่การลงโทษต่อผู้กระทำผิดทุกรายด้วยวิธีที่รวดเร็วและแน่นอนเหมาะสมกับความคิด เพื่อเป็นการข่มขู่และยับยั้งการกระทำที่จะเกิดขึ้นซึ่งเท่ากับเป็นการป้องกันอาชญากรรมด้วย (Cesare Beccaria, 1918 : 66 อ้างถึงใน สุดสงวน สุธีสร. 2546 : 4)

2. สำนักปฏิฐานนิยม (Positive School) เกิดขึ้นในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยความเจริญทางวิทยาศาสตร์ได้เข้ามามีอิทธิพลเหนือหลักเหตุผลและปรัชญาในศตวรรษที่ 18 สำนักคิดนี้มีผู้นำคือ นักอาชญาวิทยาชาวอิตาลี 3 ท่าน คือ Cesare Lombroso, Raffaelo Garofalo และ Enrico Ferri โดยได้เสนอแนวความคิด ซึ่งใช้หลักวิทยาศาสตร์ในการวิเคราะห์สาเหตุการทำความผิดและการบังคับใช้กฎหมาย ว่ากฎหมายจะต้องคำนึงถึงสาเหตุและพื้นเพดั้งเดิมของผู้กระทำความผิด เพราะคนที่จะกระทำความผิดได้นั้นเกิดจากการที่เขาจะถูกกดดันและบีบคั้นจากแรงกดดันทางร่างกาย จิตใจ และสภาพสังคม เช่น เกิดจากความบกพร่องทางกรรมพันธุ์ หรือกายภาพ หรือเกิดจากความยากจนหรือหมดโอกาสในสังคม เกิดจากความกดดันในจิตใจ ซึ่งทำให้เขาไม่มีโอกาสใช้เหตุผลพิจารณาถึงผลดีผลเสียก่อนที่จะกระทำความผิด สำนักนี้จึงหันมาศึกษาตัวอาชญากรรมมากกว่าจะศึกษากฎหมาย

ปรัชญาสำนักปฏิฐานนิยมนี้ จะศึกษาตัว “อาชญากร” (Criminal) เพราะเชื่อว่ากฎหมายและรัฐเป็นสิ่งที่สมบูรณ์อยู่ในตัวแล้ว สิ่งที่เกิดปกติ คือ ตัวผู้กระทำความผิด จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาว่าทำไมจึงกระทำความผิด และเพราะอะไร ทั้งนี้ เพื่อที่จะหาทางป้องกัน แก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคมหรือปฏิบัติตามกฎหมายได้ ผลของการใช้แนวความคิดนี้ คือ มีการหันมาใช้กฎหมายในทางผ่อนปรนต่อผู้กระทำความผิด เน้นเป็นรายบุคคล โดยคำนึงถึงสาเหตุที่กระทำความผิดเพื่อมุ่งที่จะแก้ไข ดังนั้น วิธีการลงโทษผู้กระทำความผิดจึงมุ่งที่การข่มขู่ให้เข็ดหลาบ ให้ผู้ที่กระทำความผิดกลับตัวอยู่ในสังคมเป็นพลเมืองดีและไม่กระทำความผิดซ้ำอีก (สแกนต์ ตามไท และ นัทธี จิตสว่าง. 2528 อ้างถึงใน จำเริญ แก้วรักษา. 2545 : 44) และจากเหตุผลที่สำนักปฏิฐานนิยมเน้นเรื่องการแก้ไขผู้กระทำความผิด ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเลือกปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดตามความเหมาะสมเป็นรายบุคคล เพราะว่าอิทธิพลสำนักนี้ได้ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกระทำความผิด และเป็นแรงผลักดันให้มีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนเป็นแห่งแรกในรัฐอิลลินอยล์ ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นครั้งแรก จากนั้นก็ได้มีการจัดตั้งศาลฯอีกหลายรัฐและเกิดขึ้นในประเทศอื่น ๆ ตามมา (สง่า สีนะสมิต. 2520 อ้างถึงใน จำเริญ แก้วรักษา. 2545 : 44)

หากนำแนวความคิดของสำนักดั้งเดิมและสำนักปฏิฐานนิยมมาเปรียบเทียบกันแล้วจะพบว่า มีประเด็นที่ต่างกันไป 3 ประการ คือ หลักการทั่วไป แนวคิดทางกฎหมายและการควบคุมทางสังคม การลงโทษและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด (ตารางที่ 2.1)

ตารางที่ 2.1

การเปรียบเทียบแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมและสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม

อาชญาวิทยาดั้งเดิม	อาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม
1. หลักการทั่วไป	
<p>1. หลักเจตจำนงเสรี (Free Will) ที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีเจตจำนงอิสระในการเลือกกระทำที่เป็นประโยชน์และหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดทรมาน (Seek pleasure, Avoid pain) ต่อตนเอง เว้นแต่ประโยชน์ที่จะได้รับมีมากกว่าโทษ ดังนั้น มนุษย์จะต้องรับผิดชอบทางอาญาต่อกรกระทำของตน เพราะว่าได้ตัดสินใจแล้วโดยอิสระเสรี</p> <p>2. หลักสัญญาประชาคม (Social Contract) ที่ว่าสังคมได้ก่อตั้งขึ้นมาโดยวิธีการสัญญาผูกมัดร่วมกันของมนุษย์ที่มีเหตุผลและเสรีภาพ โดยเห็นพ้องกันในการสละเสรีภาพของคนส่วนหนึ่งให้แก่สังคมเพื่อประโยชน์สุขส่วนรวม</p> <p>3. หลักสิทธิของรัฐ ที่รัฐจะลงโทษหรือห้ามพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งที่เป็นภัยต่อประโยชน์สุขส่วนรวม ตามสัญญาประชาคม และหลักประโยชน์อันยิ่งใหญ่ของคนจำนวนมากที่สุด</p> <p>4. คำจำกัดความของอาชญากรรมเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด</p>	<p>1. หลักเจตจำนงกำหนด (Determinism) ซึ่งหมายความว่า พฤติกรรมของมนุษย์ถูกกำหนดโดยปัจจัยบางประการ ดังนั้น มนุษย์ประกอบอาชญากรรมก็เพราะได้ตกอยู่ในสภาพที่ถูกผลักดันให้กระทำ</p> <p>2. หลักความรับผิดชอบต่อสมาชิกทุกคนในสังคมที่จะต้องละเว้นจากพฤติกรรมที่เป็นภัยอันตรายต่อสังคมและผู้ที่อยู่ร่วมกันในสังคมนั้น</p> <p>3. หลักสิทธิของรัฐ ที่ว่ารัฐมีหน้าที่ป้องกันสังคมจากพฤติกรรมที่เป็นภัยอันตรายของบุคคล</p> <p>4. ไม่ยอมรับคำจำกัดความของอาชญากรรมตามกฎหมาย แต่เป็นเรื่องของนักอาชญาวิทยาที่จะกำหนดขึ้นเพื่อศึกษาในสิ่งที่ตนสนใจ ดังนั้น คำจำกัดความของอาชญากรรมตามแนวความคิดของสำนักนี้ จึงมีความหลากหลายและแตกต่างกัน</p>

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

อาชญาวิทยาดั้งเดิม	อาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม
<p>5. หลักการเรื่องอาชญากรรม ที่ว่าอาชญากรรม เป็นเรื่องที่บุคคลละเมิดข้อความตามที่กฎหมาย ได้บัญญัติไว้ ว่าเป็นความผิดในการนี้อาชญา วิทยาจึงไม่ใช่เรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม การศึกษา ชีวภาพ จิตใจ และ สภาพแวดล้อมของมนุษย์</p>	<p>5. หลักการเรื่องพฤติกรรมของอาชญากรที่ นักอาชญาวิทยาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา หาสาเหตุต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยหรือมีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมกระทำผิด จึงเป็นการมุ่งอธิบาย พฤติกรรมนั้น โดยใช้แนวคิดของสาขาต่าง ๆ ได้แก่ จิตวิทยา สังคมวิทยา ฯลฯ เป้าหมาย ของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม เพื่อ ประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ในการ ศึกษาตัวอาชญากรหรือพฤติกรรมของ ผู้กระทำความผิดและปัญหาอาชญากรรม ซึ่ง เป็นความพยายามในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19-20</p>
<p>6. เป้าหมายสำคัญของสำนักดั้งเดิมนี เป็นความ พยายามในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 เพื่อการ ปฏิรูประบบกฎหมายและป้องกันผู้ถูกกล่าวหา จากการกระทำอันทารุณ โหดร้ายป่าเถื่อนของรัฐ</p> <p>7. หลักการป้องกันสิทธิบุคคล มนุษย์จะไม่ถูก ลงโทษโดยปราศจากกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็น ความผิดและรัฐจะต้องพิสูจน์ โดยปราศจากข้อ สงสัยว่าบุคคลนั้น ได้กระทำผิดจริงกล่าวโดยสรุป คือ สิทธิบุคคลตามแนวความคิดนี้ถือเป็นสิ่ง สูงสุด</p>	<p>7. หลักการป้องกันทางสังคม การป้องกัน สังคมให้รอดพ้นจากอันตรายถือว่าเป็น สิ่งจำเป็นยิ่งกว่าการป้องกันสิทธิเสรีภาพของ บุคคล</p>

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

อาชญวิทยาดั้งเดิม	อาชญวิทยาปฏิฐานนิยม
2. แนวคิดทางกฎหมายและการควบคุมสังคม	
<p>1. หลักความเสมอภาคภายใต้กฎหมายเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญามนุษย์ทุกคนจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่จำกัดว่าจะมีสถานภาพ ชนชั้นหรือลักษณะพิเศษอย่างไร ดังนั้น การใช้ดุลยพินิจจึงเป็นสิ่งที่ไม่สมควรกระทำเช่นผู้พิพากษาจะถือว่าเป็นเครื่องมือของกฎหมายเท่านั้น</p> <p>2. หลักการทำให้เป็นอาชญากรรมน้อยที่สุด ซึ่งหมายความว่าควรหลีกเลี่ยงกฎหมายหรือการควบคุมสังคมที่ไม่จำเป็น กฎหมายควรมีจำนวนน้อยที่สุด</p> <p>3. หลักความเป็นธรรมของกระบวนการพิจารณาคดี คือ การกล่าวหาหรือฟ้องร้องดำเนินคดีจะต้องกระทำโดยเปิดเผย ไม่ปกปิดอำพราง ต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว แน่แน่นอนว่าผู้นั้นกระทำผิดจริง ต้องไม่มีการทรมาน โหดร้าย ป่าเถื่อน สิทธิต่าง ๆ ของผู้ถูกกล่าวหาจะต้องได้รับการคุ้มครอง</p>	<p>1. หลักความเป็นธรรมตามความเหมาะสมของคดี ในการนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องพิจารณาถึงสาเหตุและสภาพแวดล้อมแห่งคดีเป็นลักษณะเฉพาะราย ดังนั้นการใช้ดุลยพินิจจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้</p> <p>2. หลักการขยายขอบเขตของการควบคุมสังคม เพื่อวัตถุประสงค์หลัก คือ การป้องกันสังคมจากภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นได้จากการกระทำของบุคคล</p> <p>3. หลักความเหมาะสมของกระบวนการพิจารณาคดีในบางคดี เช่น คดีเด็กและเยาวชน ซึ่งการพิจารณาจะกระทำในลักษณะเปิดเผยต่อสาธารณชนไม่ได้ เพราะจะกลายเป็นการประจานผู้กระทำอันจะนำไปสู่ผลเสียมากกว่าผลดี</p>
3. หลักการเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด (Treatment)	
<p>1. วัตถุประสงค์ของการลงโทษ เพื่อเป็นการข่มขู่ตัวผู้กระทำผิดไม่ให้กระทำผิดซ้ำอีกและข่มขู่ประชาชนทั่วไปไม่ให้กระทำการในลักษณะเช่นเดียวกัน</p>	<p>1. วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด เพื่อช่วยเหลือผู้กระทำผิดโดยการแก้ไขที่สาเหตุต่าง ๆ ซึ่งการรักษานี้จะนำไปสู่ผลอันสูงสุด คือ การป้องกันสังคมจากการประกอบอาชญากรรมของบุคคลนั้น</p>

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

อาชญาวิทยาดั้งเดิม	อาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม
<p>2. ความสัมพันธ์ระหว่างอาชญากรรมและการลงโทษ การลงโทษต้องได้สัดส่วนกับภัยอันตรายของการกระทำนั้นที่ก่อให้เกิดแก่สังคม นั่นคือการลงโทษจะต้องมีความรุนแรงที่ได้สัดส่วนและเท่าที่จำเป็นและเกินกว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำผิดเพียงเล็กน้อย</p> <p>3. ผู้ถูกลงโทษ คือ ตัวผู้กระทำผิดเท่านั้นจะไม่เกี่ยวข้องกับพ่อแม่ ญาติพี่น้อง และครอบครัวของเขาแต่อย่างใด</p>	<p>2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดกับการบำบัดรักษา การบำบัดรักษาจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิดเฉพาะราย เปรียบเสมือนแพทย์ผู้รักษาผู้ป่วยที่จะต้องวินิจฉัยโรคของแต่ละคนเป็นราย ๆ ไป นั่นคือการบำบัดรักษาจะต้องได้สัดส่วนโรค ไม่ใช่การได้สัดส่วนกับอาชญากรรม</p> <p>3. การบำบัดรักษาอาจจะต้องเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับบิดามารดา ญาติพี่น้อง ครอบครัว ครู โรงเรียน และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ของผู้กระทำผิด</p>

ที่มา : S.T. Reid "Crime and Criminology" p 94-96 อ้างถึงใน จำริญ แก้วรักษา, 2545 : 46-49.

2.3.2 การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย ได้นำเอาแนวคิดของทั้งสองสำนักมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยได้ริเริ่มให้มีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2495 ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนและพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 ต่อมามีความเห็นว่าเด็กและเยาวชนและครอบครัวมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำผิดมักเกี่ยวกับสภาพครอบครัว จึงขยายอำนาจศาลเด็กคดีเด็กและเยาวชน ให้มีอำนาจพิจารณาถึงคดีครอบครัว และเปลี่ยนชื่อศาลเด็กคดีเด็กและเยาวชนเดิม มาเป็นศาลเยาวชนและครอบครัว ตามพระราชบัญญัติบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาความคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ซึ่งแนวทางปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนทั้งในต่างประเทศและของไทยนั้น ได้มีการปฏิบัติที่แตกต่างจากการปฏิบัติคดีที่เป็นผู้ใหญ่ คือ มีการแยกกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนออกจากคดีของผู้ใหญ่อย่างเด็ดขาด โดยมีวัตถุประสงค์ในการ

สงเคราะห์ เยียวยา บำบัด แก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษ ซึ่งมีกระบวนการฝึกอบรมเป็นสำคัญให้เด็กและเยาวชนให้กลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคม

1. การฝึกอบรมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

(1) ความหมายของการฝึกอบรม (อมร รักษาศักดิ์ และ โสรัจ สุจริตกุล. 2505 อ้างถึงใน จำเริญ แก้วรักษา. 2545 : 55-56)

- กิจกรรมการเรียนรู้เฉพาะอย่างของบุคคล เพื่อพัฒนาปรับปรุงและเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ ทักษะหรือความชำนาญ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) อันเหมาะสม จนสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมและทัศนคติ เพื่อความเจริญก้าวหน้าในการเรียนและหน้าที่การงาน (เครือวัลย์ ล้อมอภิชาติ. 2531 : 1 อ้างถึงใน จำเริญ แก้วรักษา. 2545 : 55)

- กิจกรรมหรือความพยายามที่จะจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและหน่วยงาน เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีในเรื่องความรู้ ทักษะ และทัศนคติในการทำงานและการศึกษา

- กรรมวิธีต่าง ๆ ที่มุ่งเพื่อความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น (กรกนก วงศ์พันธุ์เศรษฐ์. 2535 : 31)

- การให้ความรู้ ความเข้าใจ การสร้างทักษะทำให้เกิดความรู้และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทัศนคติไปในทางที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า (พนาลี ทองประเสริฐ. 2535 : 22)

- การฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความสามารถ ทักษะความชำนาญ และทัศนคติ ด้วยวิธีการอบรมในสถานฝึกอบรมโดยการพิจารณาของกระบวนการยุติธรรม คาดหวังว่า ผู้ที่เข้ารับการฝึกและอบรมจะสามารถนำความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ที่ได้รับจากการพัฒนาไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพในการงานและหน้าที่ของตน สามารถแก้ไขปัญหาและเปลี่ยนพฤติกรรมที่หลงผิดพัฒนาตนเองให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ดียิ่งขึ้นสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน (อาชญาญา รัตนอุบล. 2540 : 8)

(2) องค์ประกอบในการฝึกอบรม ในการแก้ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 4 องค์ประกอบดังต่อไปนี้

ก. ผู้กระทำผิด ในการศึกษานี้ หมายถึง เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบแรกที่มีความสำคัญ เจ้าหน้าที่หรือบุคคลผู้ที่จะทำการแก้ไขฟื้นฟูจำเป็นต้องรู้จักเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเป็นอย่างดีว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้นเป็นคนประเภทใดกระทำผิดเพราะสาเหตุใด และจะดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูได้หรือไม่ จะใช้วิธีการใดในการแก้ไขฟื้นฟู

ข. เจ้าหน้าที่ผู้แก้ไข หมายถึง นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พนักงานพิทักษ์พ่อบ้านหรือเจ้าหน้าที่ตำแหน่งอื่นๆ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมฯ โดยทั่วไปเจ้าหน้าที่เหล่านี้ได้ผ่านการกลั่นกรองให้มีความรู้ ความเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้น จำเป็นที่จะต้องมีความรู้ขั้นพื้นฐาน อาทิ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา รวมทั้งต้องมีความพอใจ (ฉันทะ) ในการทำงาน อันจะทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความเพียรพยายามเอาใจใส่ในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนให้กลับคนเป็นพลเมืองที่ดี

ค. สถานที่แก้ไข สำหรับการศึกษา หมายถึง ศูนย์ฝึกและอบรมฯ ที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำสั่งให้เข้ารับการฝึกอบรม มีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน โดยมีกิจกรรมต่างๆ เช่น การศึกษาวิชาสามัญ การศึกษาวิชาชีพ การฝึกอบรมทางจิตใจและการนันทนาการ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับเด็กและเยาวชนแต่ละราย รวมถึงระยะเวลาที่ศาลสั่งให้เข้ารับการฝึกอบรมด้วย

ง. วิธีการแก้ไข วิธีการแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นที่จะต้องทราบสาเหตุของการกระทำผิด และแก้ไขฟื้นฟูที่สาเหตุนั้น โดยสาเหตุของการกระทำผิดนั้นอาจจะไม่ได้เกิดขึ้นจากตัวของเด็กและเยาวชน แต่การที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดนั้นอาจมีสาเหตุมาจากสภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น วิธีการแก้ไขฟื้นฟูที่ดำเนินการกับตัวเด็กและเยาวชนแล้วยังจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูสภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นอีกด้วย

2.4 ทฤษฎีการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitation Theory)

ทฤษฎีการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitation Theory, Francis A. Allen in Richard Quinney, 1969 : 449-450)

แนวคิดการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดได้มีการพัฒนาเรื่อยมา จนกระทั่งได้มีการนำมาใช้ปฏิบัติแก่ผู้กระทำผิด ทั้งในเรือนจำ สถานบำบัดแก้ไขผู้กระทำผิด และการใช้ชุมชนแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ซึ่งอาศัยเทคนิคต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้กระทำผิดได้กลับตนเป็นคนดี เช่น การศึกษา การฝึกวิชาชีพ การอบรมทางศีลธรรม ศาสนา การบำบัดทางการแพทย์ การให้การสงเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติกับผู้กระทำผิดทั้งเป็นแบบรายบุคคล เป็นกลุ่ม และการใช้ชุมชน เช่น การคุมประพฤติ การพักการลงโทษ ฯลฯ ด้วยเหตุนี้แนวคิดนี้จึงมุ่งแก้ไขผู้กระทำผิดมากกว่ามุ่งหมายในการลงโทษ การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดไม่ใช่จุดมุ่งหมายสุดท้าย แต่เป็นหนทางสำหรับจุดหมายที่สูงกว่า คือ การป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดต้องแก้ไขไปตามสาเหตุ ผลที่ต้องลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู เพราะผู้กระทำผิดมิได้มีสันดานเป็นผู้ร้าย แต่ที่กระทำผิดก็

เพราะสภาพแวดล้อม ซึ่งการบำบัด แก้ไข พื้นฟูนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยหลักมนุษยธรรม และหลักพฤติกรรมศาสตร์

2.4.1 แนวคิดปรัชญาการบำบัด แก้ไข พื้นฟู (Rehabilitation)

ในสมัยโบราณการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีจุดมุ่งหมาย เพื่อการลงโทษ การแยกเด็กและเยาวชนออกจากสังคม เพื่อให้มีโอกาสดับไปกระทำความผิดอีก ต่อมาแนวความคิดนี้ได้เปลี่ยนแปลงไป โดยได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในตอนต้นศตวรรษที่ 19 มีการตื่นตัวทางด้านมนุษยธรรมมีการนำความรู้ทางด้านจิตวิทยาและสังคมวิทยามาใช้ในการศึกษาถึงสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งพบว่า สาเหตุเกิดจากทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคม ดังนั้น การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด จึงควรเป็นการแก้ไขพื้นฟูเพื่อปรับปรุงเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยการจัดหาวิธีการหรือมาตรการในการแก้ไขพื้นฟูให้เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนและการกระทำผิด เนื่องจากได้เห็นเป็นที่ประจักษ์ชัดแล้วว่าการแยกเด็กและเยาวชนออกจากสังคมและการลงโทษเด็กและเยาวชนเพียงวิธีเดียวไม่สามารถ ทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกลับตนเป็นพลเมืองดีได้ แต่ในทางกลับกันกับทำให้เด็กและเยาวชนมีนิสัยและพฤติกรรมที่เลวลงยิ่งขึ้น ดังนั้น ปรัชญาการลงโทษจึงเปลี่ยนแปลงไปเป็นการแก้ไข พื้นฟูเด็กและเยาวชนที่มุ่งหมายให้การบำบัด แก้ไข พื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคล เป็นกลุ่ม และการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ดังนั้น จึงเกิดวิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในระหว่างฝึกอบรมและภายหลังปล่อยขึ้น เช่น การฝึกอาชีพ การศึกษาทางด้านวิชาสามัญ ด้านจริยธรรม การบำบัดรักษาทางการแพทย์ จิตวิทยา และการสังคมสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ตลอดจนการเตรียมการก่อนปล่อย การเตรียมการก่อนปล่อย จึงเป็นวิธีการหรือมาตรการหนึ่งในการบำบัด แก้ไข พื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

นักอาชญาวิทยามีความเห็นว่า การเตรียมเด็กและเยาวชนก่อนปล่อยเป็นกระบวนการปฏิบัติงานที่ยุ่งยากและสำคัญที่สุด ผลแห่งการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนอย่างดีแล้วนั้นอาจจะล้มเหลวได้ หากขาดการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กและเยาวชนก่อนปลดปล่อยที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากในระหว่างที่เด็กและเยาวชนรับการฝึกอบรม เด็กและเยาวชนย่อมไม่ทราบถึงความเป็นไปหรือความเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอก เมื่อได้รับการปลดปล่อยมักจะประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น การปรับตัว การปรับสภาพจิตใจ การปรับสภาพชีวิตที่เป็นอิสระได้ จึงทำให้เกิดปัญหาขัดแย้งในจิตใจ และหากต้องประสบปัญหาภายหลังปล่อยในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคม โดยเฉพาะการไม่ได้รับการ

ยอมรับจากสังคม ถ้าหากว่าไม่ได้รับการแก้ไขและป้องกันปัญหาเหล่านี้เสียแต่เบื้องต้น อาจจะทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ต้องหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำหรือประกอบอาชญากรรมได้อีก

นอกจากนี้จากกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน (กฎแห่งกรุงปักกิ่งในส่วนของบันทึกเพิ่มเติม) ระบุว่า “ไม่ควรละเลยต่อการให้ความสำคัญในการดูแลเอาใจใส่แก่เด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยจากสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนแบบปิด รวมทั้งกฎนี้ได้เพิ่มความจำเป็นของการจัดสร้างเครือข่ายของการอบรมแบบกึ่งสถานฝึกอบรมแบบปิด (หรือ คือ สถานเตรียมความพร้อมเด็กและเยาวชนก่อนปล่อยขึ้น) การเน้นความจำเป็นในการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่หลากหลายให้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นในการแก้ไขปัญหของเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ ก่อนที่จะกลับคืนสู่ชุมชน โดยจัดให้มีการแนะแนวตลอดจนการให้ความช่วยเหลือที่เป็นก้าวสำคัญของการกลับคืนสู่สังคมได้สำเร็จ” (ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. 2539 : 139) และจากกฎของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งถูกมติรอนเสรีภาพในส่วนของ การกลับคืนสู่ชุมชน ข้อ 79 และ 80 ระบุว่า “เด็กและเยาวชนทุกคนควรได้รับประโยชน์จากการจัดเตรียมให้ความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคม การดำเนินชีวิตในครอบครัว การเข้ารับการศึกษาหรือการทำงานภายหลังจากได้รับการปล่อยตัว วิธีการดำเนินการในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการเตรียมการก่อนปล่อยหลักสูตรพิเศษต่าง ๆ ซึ่งควรจัดทำขึ้นเป็นขั้นตอนสุดท้าย” (ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. 2539 : 171)

จากรายงานของศาลเยาวชนและครอบครัว (2539 : 171) ระบุว่า “เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจควรจัดบริการต่าง ๆ เพื่อประกันว่าสามารถให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนในการพัฒนาตนเองเพื่อกลับคืนสู่สังคมและเพื่อเป็นการขจัดอคติ ซึ่งเป็นการต่อต้านเด็กและเยาวชนเหล่านี้ ขอบเขตของการให้บริการในด้านต่าง ๆ ควรจะประกันว่ามีความเป็นไปได้ว่าเด็กและเยาวชนจะได้รับการจัดหาสถานที่อยู่อาศัยที่มีความเหมาะสม มีการจ้างงาน มีเครื่องนุ่งห่ม และมีวิธีการที่เหมาะสมกับการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปลดปล่อย เพื่อช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับคืนเป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคมได้โดยง่ายและประสบผลสำเร็จ โดยที่ตัวแทนของหน่วยงานที่ให้บริการในลักษณะเช่นว่านี้ควรจะได้ให้คำปรึกษาและควรเข้าไปพบเด็กและเยาวชน ในขณะที่ยังถูกควบคุมตัวด้วยจุดประสงค์ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนในการพัฒนากลับคืนสู่ชุมชนต่อไป”

2.5 การมีส่วนร่วมของครอบครัว

2.5.1 ครอบครัว

1. ความหมายของคำว่า ครอบครัว หมายถึง บุคคลที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ตามปกติย่อมมีความเป็นอยู่ร่วมกัน มีความทุกข์สุขร่วมกัน และอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ครอบครัวจะต้องมีจุดมุ่งหมายอันเดียวกัน โดยทั่ว ๆ ไป ครอบครัวจะประกอบด้วยบิดา มารดา บุตร ซึ่งถือเป็นแกนของครอบครัวแต่อาจจะกินความไปถึงบุคคลที่อยู่ร่วมจะโดยฐานะใดก็ตาม เช่น ญาติ คนรับใช้ หรือคนอาศัยในบ้าน เป็นต้น

2. ความสัมพันธ์พื้นฐานภายในครอบครัว ครอบครัวในโลกนี้ อาจแบ่งได้จากครอบครัวเดี่ยวไปจนถึงครอบครัวขยาย จากครอบครัวโบราณไปจนถึงครอบครัวสมัยใหม่ แต่ครอบครัวทุกรูปแบบพัฒนาความสัมพันธ์พื้นฐาน 4 ประการเหมือนกัน คือ

(1) ในทุกครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างมารดากับบุตรจะพัฒนาอย่างแน่นแฟ้นเมื่อเยาว์วัย

(2) ครอบครัวส่วนมากมักมีชายเป็นหัวหน้าครอบครัว และครอบครัวแบบผัวเดียวเมียเดียว (Monogamy) เป็นครอบครัวที่ได้รับการยอมรับมาก เพราะมีภาระจากครอบครัวน้อยกว่าชนิดอื่น

(3) ทุกชนิดของครอบครัวมีหน้าที่หลัก 4 ประการ ที่แบ่งกันทำระหว่างสมาชิก คือ สร้างสรรค์ (Procreation) บุคลิก (Orientation) แบ่งปันหน้าที่ (Division of Labor) และมอบหมายบทบาทฐานะ (Status Giving)

(4) ในทุกครอบครัว การพัฒนาครอบครัวมีขั้นตอนและเป็นระบบ

3. หน้าที่ของครอบครัว ครอบครัว เป็นสถาบันสังคมแห่งแรกในชีวิตของมนุษย์ที่ต้องพร้อมจะให้ความรักความอบอุ่นกับสมาชิกใหม่ที่เกิดขึ้นในครอบครัว เพื่อเป็นรากฐานให้พัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต่อไป เช่นเดียวกันกับหน้าที่ของครอบครัวสมัยใหม่ ซึ่งมีหน้าที่สำคัญที่สุดของครอบครัวดังต่อไปนี้

(1) หน้าที่ด้านเศรษฐกิจ ในสมัยโบราณ ครอบครัวเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภค ผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว ผู้หญิงอยู่ดูแลความเรียบร้อยภายในบ้าน แต่ในยุคปัจจุบันการผลิตต่าง ๆ ถูกตัวแทนนอกครอบครัวรับไปทำแทนทั้งสิ้น นอกจากนี้ ยังมีเครื่องมือเครื่องใช้ในการทุนแรง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ทำให้ผู้หญิงต้องออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น ผู้ชายและผู้หญิงจึงต้องช่วยกันตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้นกว่าในอดีต การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในลักษณะหุ้นส่วนชีวิตที่ต้องรับผิดชอบในเศรษฐกิจของครอบครัวมากขึ้น

(2) หน้าที่ในการให้การศึกษา ในสมัยก่อนมารดาสอนเรื่องการบ้านการเรือนให้บุตร แต่ทุกวันนี้เด็กและเยาวชนจะใช้เวลาอยู่ที่โรงเรียนหรือเพื่อการเรียนมากกว่าอยู่บ้าน แต่ละคนก็มุ่งจะเรียนให้ได้ปริญญาสูงสุดเท่าที่จะเรียนได้ แม้แต่ผู้ใหญ่ก็เข้าชั้นเรียนได้ในตอนค่ำ หรือในโรงเรียนเคลื่อนที่ แต่ถึงอย่างไรครอบครัวก็ยังเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมที่จะถ่ายทอดขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และกิจกรรมที่จะสามารถเรียนรู้ได้จากบ้านเท่านั้น ซึ่งเด็กและเยาวชนจะเรียนรู้จากที่อื่นไม่ได้

เด็กและเยาวชนที่ได้รับการเลี้ยงดูมาในครอบครัวที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันจะต่างจากเด็กและเยาวชนที่มาจากบ้านที่ต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำ การปฏิบัติและการดำเนินชีวิตในครอบครัวเป็นตัวแทนในการเรียนที่เข้มแข็งกว่าการเรียนจากหนังสือที่โรงเรียน ซึ่งได้แก่ การฝึกวินัย การลงโทษ การแสดงความเข้าใจ การให้กำลังใจ การให้คำสรรเสริญ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนอยู่ในความควบคุมของบิดามารดา และครอบครัวก็จะเป็นผู้ชี้นำว่าเมื่อเด็กและเยาวชนเติบโตขึ้นแล้วจะเป็นอย่างไร และจะเป็นสมาชิกเช่นใดของสังคมต่อไป

(3) หน้าที่ในการปกป้องสวัสดิภาพ ครอบครัวต้องปกป้องสวัสดิภาพของสมาชิกโดยอาจอาศัยหน่วยงานอื่น ๆ เช่น สาธารณสุข ประกันชีวิต เป็นต้น บางอย่างไม่เป็นการช่วยปกป้องเด็กและเยาวชนเพียงเท่านั้น แต่ยังช่วยครอบครัวให้มีความรู้สึกรอบอุ้มปลอดภัยมากขึ้นในการดูแลบุตร

(4) หน้าที่ในการสนับสนุนการ สันตนาการเป็นส่วนสำคัญของชีวิตครอบครัวในปัจจุบัน เช่น ดูโทรทัศน์ร่วมกันใช้เวลาสนทนาร่วมกันซึ่งจะทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวดีขึ้น

(5) หน้าที่ทางศาสนา ความเชื่อพื้นฐานต่าง ๆ เด็กและเยาวชนมักจะได้รับจากครอบครัว ครอบครัวควรช่วยให้เขามีปรัชญาชีวิต มีศีลธรรมอย่างแท้จริงที่ได้รับมาจากครอบครัว

(6) หน้าที่ในการให้ความรักในวัยเด็กและเยาวชน การอุ้มชูแสดงความรัก จะทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความรู้สึกอบอุ่นมั่นคงปลอดภัย ซึ่งจะช่วยให้เขาปรับตัวให้เข้ากับโลกภายนอกได้ การดูแลด้วยความรักและการให้กำลังใจอย่างต่อเนื่องจากครอบครัวช่วยให้เด็กและเยาวชนมีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพสมบูรณ์ เติบโตเป็นคนมีความสุข และมีความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กและเยาวชนที่มีปัญหาพฤติกรรมเป็นเพราะถูกละเลย ไม่ได้ได้รับความรัก ซึ่งเป็นโทษแก่เด็กและเยาวชน ทำให้ไม่รู้สึกรอบอุ้ม เกิดความอิจฉาริษยา ความโกรธ ปัจจุบันบิดามารดาตระหนักถึงความสำคัญ

2.5.2 การมีส่วนร่วม

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วม ได้มีผู้ให้ความหมายไว้มากมายและมีความแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมายนั้น ๆ แต่วัตถุประสงค์โดยรวมของการมี

ส่วนร่วมนั้น คือ การให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ลักษณะแรกจนถึงสุดท้าย ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล (สมบูรณ์ โอฬารกิจเจริญ. 2547 : 12)

2. รูปแบบของการมีส่วนร่วม Maasda (1982) ได้สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้ (สวภัทร ปุยพันธ์. 2542 : 27 อ้างถึงใน สมบูรณ์ โอฬารกิจเจริญ. 2547 : 12)

(1) การมีส่วนร่วมแบบแข็งขัน (Active) หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการริเริ่มและติดตามกระบวนการกำหนดความต้องการและแผน โดยเข้าร่วมในกิจกรรมการดำเนินงาน และสนใจในผลของการพัฒนานั้น

(2) การมีส่วนร่วมแบบไม่แข็งขัน (Passive) หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยการไม่คำนึงถึงความสำคัญของการกำหนดแผนนโยบาย และไม่สนใจผลกระทบของกิจกรรม ซึ่งจะตรงกันข้ามกับการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน

(3) การมีส่วนร่วมแบบเฉื่อยชา (Inert) หมายถึง การที่ประชาชนเข้าร่วมโดยการชักจูงจ่ายอม หรือถูกบังคับ โดยสภาพแวดล้อม บุคคล หรือธรรมชาติ การมีส่วนร่วมแบบนี้จะแปรเปลี่ยนตามสภาพแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนไปด้วย

นอกจากนั้น รูปแบบของการมีส่วนร่วมยังสามารถจำแนกตามแนวทางการมีส่วนร่วมได้ ดังนี้ (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. 2537 : 179 อ้างถึงใน สมบูรณ์ โอฬารกิจเจริญ. 2547 : 13)

(1) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct Participation) โดยผ่านองค์กรหรือผู้แทนประชาชน (Inclusive Organization)

(2) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้ (Open Participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (Non-Representative Organization) เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไหร่ก็ได้ทุกเวลา

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม Williams Leader (1976) ได้ระบุถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการ ดังนี้ (สวภัทร ปุยพันธ์. 2543 : 20 อ้างถึงใน สมบูรณ์ โอฬารกิจเจริญ. 2547 : 14)

(1) การปฏิบัติตนให้คล้อยตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะเลือกแบบวิธีการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง

(2) มาตรฐานคุณค่า บุคคลและกลุ่มบุคคล ดูเหมือนปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง

(3) เป้าหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะส่งเสริม ปกป้อง และรักษา เป้าหมายของตนเอง

(4) ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มบุคคล บางครั้งมีรากฐานจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา

(5) ความคาดหวัง บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติแบบที่ตนคาดหวังว่าจะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่นด้วยเช่นกัน

(6) การมองแต่ตัวเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะกระทำการต่าง ๆ ซึ่งคิดว่าตัวเองจะต้องกระทำเช่นนั้น

(7) การบีบบังคับบุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะกระทำการต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนถูกบังคับให้ทำ

(8) นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะกระทำการต่าง ๆ ซึ่งเรามีนิสัยชอบกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ

(9) โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคล มักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคม โดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงสร้างของสังคมเอื้ออำนวยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำเช่นนั้น เท่าที่พวกเขาได้รับรู้มา

(10) ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างที่ตนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้เขาทำในสถานการณ์เช่นนั้น

(11) การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเริ่มปฏิบัติเมื่อเขาารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุนที่ดีพอให้กระทำเช่นนั้น

2.5.3 กระบวนการบำบัด แก่ใจ ฟันฟู ของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา

ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา ได้จัดหลักสูตรบำบัด แก่ใจ ฟันฟูเด็ก และเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) เป็นหลักสูตร 1 ปี โดยแบ่งระยะต่าง ๆ ออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะแรกรับ (Entry) คือ ระยะเวลา 1 เดือนแรก จะมีการสัมภาษณ์ ปฐมนิเทศ ตรวจร่างกาย เป็นระยะของการรู้จักตนเอง ทบทวนสิ่งที่ผ่านมา เพื่อให้รู้จักบกพร่องของตนเอง และพร้อมที่จะรับการบำบัด แก่ใจด้วยความเต็มใจ ตั้งใจปรับเปลี่ยนตนเอง เป็นระยะปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมใหม่ กฎระเบียบใหม่ เพื่อนใหม่ ซึ่งละเอียดอ่อน ซึ่งเจ้าหน้าที่ควรพูดคุย และดูแลใกล้ชิด จัดกลุ่มเพื่อรองรับความรู้สึกข้อคับข้องใจต่าง ๆ

2. ระยะบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู (Rehabilitation) คือ ระยะเวลาเดือนที่ 2-9 ของโปรแกรม เป็นช่วงของการบำบัด แก้ไขพฤติกรรม และทัศนคติโดยกระบวนการกลุ่ม และการให้ความรับผิดชอบตามโครงสร้างสายงานต่าง ๆ ใช้หลักสูตรของชุมชนบำบัด มีการลงโทษ การให้รางวัล การเลื่อนตำแหน่งเมื่อทำความผิดตำแหน่งเมื่อทำผิด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ว่าการทำดี หรือการไม่ดีนั้น ย่อมเกิดผลกระทบต่อตนเองในทางที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีการมอบหมายงานให้เป็นผู้นำกลุ่ม ผู้นำการประชุมเพื่อเรียนรู้การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี และดูแลสมาชิกในศูนย์ด้วยกัน โดยการสอดส่องพฤติกรรม ช่วยเหลือดักเตือนกัน เป็นต้น

3. ระยะเตรียมการกลับสู่สังคม (Re-entry) ใช้เวลา 3 เดือน คือ ในเดือนที่ 10-12 เป็นระยะที่ 3 ของการฟื้นฟูสมรรถภาพตามรูปแบบชุมชนบำบัด โดยสมาชิก ได้รับการบำบัดรักษามา ระยะเวลาหนึ่ง ประมาณ 1 เดือน ควรมีการประเมินจากตัวสมาชิกเอง และเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฝึกและอบรมฯ ว่า มีความพร้อม ทั้งด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม ความรู้สึกนึกคิด ความซื่อสัตย์ ความเป็นมิตรชอบต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคมเพื่อเข้าสู่การเตรียมการสู่สังคม

(1) เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่สังคม เป็นระยะปัจเจกนิเทศ และการเข้าสู่โปรแกรมการป้องกันการกลับไปใช้สารเสพติดซ้ำอีก (Coping for Relapse) และหารู่ทางที่จะศึกษาต่อหรือหางานทำ

(2) เพื่อศึกษาสังคมและชุมชน โดยให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ความเป็นไปของสังคม เปิดโอกาสให้ศึกษาดูงานด้านต่าง ๆ ออกไปเห็นสังคมภายนอกศูนย์ อาจจัดให้ออกไปบริการชุมชน ทำความสะอาดวัด โรงเรียนในชุมชนใกล้เคียง

(3) เพื่อกลับสู่ครอบครัว กลับไปเยี่ยมบ้าน ปรับตัวเข้ากับครอบครัวนำครอบครัวเข้ามาวางแผนอนาคตของเยาวชน และเมื่อผ่านการประเมินมาถึงขั้นสุดท้าย ก็ถือว่าจบโปรแกรมในการบำบัดรักษา

2.5.4 การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา

1. ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของครอบครัว

(1) เมื่อเด็กและเยาวชนที่ใช้ยาเสพติด และศาลเยาวชนและครอบครัวมีคำสั่งให้เข้ารับการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู ที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา ครอบครัวจะเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนในการบำบัดเด็กและเยาวชนแต่ละรายเพื่อรับทราบถึงกระบวนการ แนวทางที่เด็กและเยาวชน จะได้รับการดูแลขณะรับการบำบัดจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนฯ

(2) การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของทางศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนฯ ในวันสำคัญของชาติ หรือวันสำคัญทางศาสนา เช่น กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ วันเด็กแห่งชาติ เทศกาลปีใหม่ เป็นต้น

(3) การร่วมประเมินผลการบำบัด โดยครอบครัวจะเข้ามาร่วมประเมินผลการเปลี่ยนแปลง พัฒนาการของเด็กและเยาวชนที่ผ่านการบำบัดแล้วว่าเด็กและเยาวชนว่าเด็กและเยาวชนมีพัฒนาการเป็นไปอย่างไร

(4) การทำกลุ่มบำบัด (Group Discussion) โดยทางศูนย์ฝึกและอบรมฯ จะทำกลุ่มบำบัดให้กับครอบครัวที่เด็กและเยาวชนมีลักษณะปัญหาคล้ายคลึงกัน เพื่อให้ครอบครัวได้อภิปรายถึงสภาพปัญหา ตลอดจนแสดงความคิดเห็นถึงแนวทางการแก้ไขร่วมกัน

(5) การร่วมวางแผนภายหลังปล่อย เมื่อเด็กและเยาวชนเข้ารับการบำบัดจนใกล้จะครบกำหนดเวลาที่จะได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมฯ ทางศูนย์ฝึกและอบรมฯ ให้ครอบครัวเข้ามาร่วมในการวางแผนการดูแลเด็กและเยาวชน ภายหลังจากได้รับการปล่อยตัวและกลับไปอยู่กับครอบครัว ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันเด็กและเยาวชนหันไปกระทำความผิดอีก

2. กิจวัตรประจำวันของเด็กและเยาวชน โดยทั้ง 5 ขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นเพียงแนวทางที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ นำมาใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติงาน แต่ในความเป็นจริงแล้ว หากจะพิจารณาถึงการให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัดเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ตามตารางกิจวัตรประจำวันของเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการบำบัด จะพบว่า ไม่มีกิจกรรมใดเลยที่กำหนดไว้ สำหรับการให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัดเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ แต่ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่อาจจะดำเนินการแทรกเพิ่มเติมได้ในชว่่งวัน เวลา และกิจกรรมดังต่อไปนี้

(1) กิจกรรมการเข้ากลุ่มบำบัดแก้ไขฟื้นฟู

(2) กิจกรรมการเยี่ยมญาติ ซึ่งกำหนดไว้เป็นประจำทุกวันพฤหัสบดี ระหว่างเวลา 13.00 น.-16.30 น. และวันอาทิตย์แรกของเดือน ตั้งแต่เวลา 08.30 น.-16.30 น.

ทั้งนี้ เนื่องจากกิจวัตรประจำวันในศูนย์ฝึกและอบรมฯ นั้น ได้ถูกกำหนดอย่างตายตัว ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับเด็กและเยาวชนเป็นกลุ่ม การบำบัดฟื้นฟูรายบุคคล จะมีการดำเนินการเฉพาะกรณีที่เด็กและเยาวชนค่อนข้างมีปัญหาหนักจริง ๆ เท่านั้น และอาจไม่ได้ดำเนินการรายบุคคลกับเด็กและเยาวชนทุกคน โดยรายละเอียดกิจวัตรประจำวันในศูนย์ฝึกและอบรมฯ (ตารางที่ 2.2)

ตารางที่ 2.2

กิจวัตรประจำวัน

จันทร์	5:30	คนนอนหลับตอน ทำภารกิจส่วนตัว		นอนหลับ	
	6:00	ออกจากห้องนอน		นอนหลับ	
อังคาร	7:00	อาบน้ำชำระร่างกาย		นอนหลับ	
	8:00	Pre-Morning Meeting		นอนหลับ	
พุธ	9:00	กลุ่มประชุมเช้า		นอนหลับ	
	10:00	กลุ่มครูที่ปรึกษา	Job Function เข้าร่วมงาน	นอนหลับ	
พฤหัสบดี	11:00	กลุ่มจิตบำบัด	Job Function เข้าร่วมงาน	นอนหลับ	
	12:00	กลุ่มทักษะชีวิต	Job Function เข้าร่วมงาน	นอนหลับ	
ศุกร์	13:00	กลุ่มครูที่ปรึกษา	Job Function เข้าร่วมงาน	นอนหลับ	
	14:00	กลุ่มพบ ผอ. , Job Function ทีมงาน	Job Function เข้าร่วมงาน	นอนหลับ	
เสาร์	15:00	General Inspection (G.I.) การทำความสะอาดครั้งใหญ่		นอนหลับ	
	16:00	Sport Time ชั่วโมง กีฬา		นอนหลับ	
อาทิตย์	17:00	รับประทานอาหารกลางวัน		นอนหลับ	
	18:00	เรียนวิชาชีพ / Job Function เข้าร่วมงาน		นอนหลับ	
จันทร์	19:00	Younger-Older Member	สัมมนา	นอนหลับ	
	20:00	สัมมนา	สัมมนา	นอนหลับ	
อังคาร	21:00	สัมมนา	สัมมนา	นอนหลับ	
	22:00	ประชุมทีม Floor สมาชิกดู TV หน้าหอ	ประชุมทีม Floor สมาชิกดู TV หน้าหอ	นอนหลับ	

ที่มา : ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา. 2550 : 25

2.5.5 โครงการครอบครัวสัมพันธ์

นอกจากการให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัดเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ตามตารางกิจวัตรประจำวันของเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการบำบัดในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ในช่วงวัน เวลา และกิจกรรมต่าง ๆ ดังที่กล่าวข้างต้น ศูนย์ฝึกและอบรมฯ มีการจัดกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ขึ้นตามแผนงาน ซึ่งจะดำเนินการในช่วงวันสำคัญทางศาสนา วันสำคัญของชาติ เช่น วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ เป็นต้น โดยมีกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับเด็กและเยาวชน คือ โครงการครอบครัวสัมพันธ์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชนกับครอบครัวให้ดียิ่งขึ้น
- (2) เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชนรู้บทบาทหน้าที่ของลูกที่ดีและตนเอง
- (3) เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมตามกาลเทศะ
- (4) เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเกิดความภาคภูมิใจในตนเองและรักตนเองมาก

ยิ่งขึ้น

- (5) เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจและเอาใจใส่เด็กและเยาวชนมากยิ่งขึ้น

2. ดัชนีความสำเร็จของโครงการ

- (1) เด็กและเยาวชนมีความพึงพอใจในการร่วมกิจกรรมตามโครงการ
- (2) เด็กและเยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อคุณค่าของตนเอง
- (3) ผู้ปกครองมีความผูกพันและมีความเข้าใจบุตรหลานมากขึ้น

สำหรับกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์นั้น ครอบครัวของเด็กและเยาวชนสามารถเข้าร่วมได้ตามความสมัครใจ ไม่ได้กำหนดหรือบังคับว่าทุกครอบครัวจะต้องเข้าร่วมด้วย ซึ่งบางครอบครัวที่ไม่สะดวก ก็อาจจะไม่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวได้ โดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ผลที่ตามมา ก็คือครอบครัวที่มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าร่วมกิจกรรมการบำบัดเพื่อการฟื้นฟู เยียวยา และเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัวกับเด็กและเยาวชน อาจจะไม่เข้าร่วมกิจกรรมได้ ส่งผลให้การจัดกิจกรรม โครงการไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร

นอกจากนั้นสำหรับเด็กและเยาวชนที่ไม่มีครอบครัวนั้น ถึงแม้ว่าศูนย์ฝึกและอบรมฯ จะจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์มาให้ แต่บางครั้งก็ไม่สามารถหาได้ครบตามจำนวน ก็จะส่งผลต่อเด็กและเยาวชนที่ไม่มีครอบครัวแต่มีความต้องการครอบครัวได้

2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจะได้นำเสนอผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำแนกตามหัวข้อ การกระทำผิดที่มีสาเหตุมาจากครอบครัว สาเหตุการกระทำผิดซ้ำและการป้องกัน การบำบัดแก้ไข พี่นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และการมีส่วนร่วมของครอบครัว ดังนี้

2.6.1 การกระทำผิดที่มีสาเหตุมาจากครอบครัว

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (อ้างถึงใน นภัตสร บุญเพ็ง. 2549) ศึกษาถึงการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ พบว่า ลักษณะของวัฒนธรรมรองในการกระทำผิด (Delinquent Subculture) เป็นวัฒนธรรมรองที่เด็กและเยาวชนเรียนรู้จากบิดามารดาในลักษณะต่าง ๆ คือ กลุ่มที่บิดามารดามีลักษณะพฤติกรรมกระทำความผิดกฎหมายลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น จำหน่ายยาบ้า ลักทรัพย์ ฯลฯ

รูปแบบและวิธีการการเรียนรู้พฤติกรรมกระทำความผิดจากบิดามารดา แบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

1. การสอนให้กระทำความผิดกฎหมายโดยตรง หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองซึ่งมีพฤติกรรมกระทำความผิดกฎหมาย ได้ทำการอบรมสั่งสอนให้บุตรหลานเรียนรู้ที่จะให้การช่วยเหลือคนเพื่อประกอบพฤติกรรมกระทำความผิดกฎหมายดังกล่าว หรือสอนให้เด็กเห็นดีเห็นงามไปกับการกระทำผิดอันเป็นการบ่มเพาะนิสัยและการประพฤตินในการเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานสังคมจนกระทั่งเกิดความเคยชินเห็นเป็นเรื่องปกติธรรมดาของครอบครัวที่จะดำรงชีวิตอยู่ด้วยการประกอบอาชญากรรมรูปแบบต่าง ๆ และเมื่อเติบโตขึ้นถึงวันที่ต้องทำมาหากินเองได้นั้น บุตรหลานของครอบครัวอาชญากรเหล่านี้ก็ยากที่จะหลบหลีกพ้นจากวงจรชีวิตของครอบครัว และเครือข่ายอาชญากรของตนไปได้

2. การสอนให้กระทำความผิดกฎหมายทางอ้อม หมายถึง การที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองแสดงพฤติกรรมกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างให้เด็กเห็น ใช้เงินที่ได้จากการแสดงพฤติกรรมกระทำความผิดกฎหมายในการดำรงชีพหรือชมเชย เฉย ๆ หรือไม่ลงโทษต่อพฤติกรรมกระทำผิดที่สมาชิกคนใดคนหนึ่งของครอบครัวได้กระทำ ทำให้เด็กและเยาวชนเห็นและทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นเกิดความเคยชินและซึมซับเอาวัฒนธรรมรองในการกระทำผิดเหล่านั้นมาเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการดำเนินชีวิตตนโดยปริยาย

เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ได้ใช้ชีวิตผ่านกระบวนการขัดเกลาในครอบครัวที่เจ็บปวดโหดร้ายจากการถูกบิดามารดา หรือทั้งสองฝ่ายทอดทิ้งมานาน และต้องประสบกับการถูกเลือก

ปฏิบัติจากการแบ่งชนชั้นทางสังคม อาจรวมทั้งจากการเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยบางกรณี โดยร่องรอยของความโกรธแค้นเหล่านี้ได้ถูกตอกย้ำซ้ำแล้วซ้ำเล่า สิ่งสมเป็นความผูกพยาบาทอาฆาตต่อผู้คนที่มิชนชั้นเหนือกว่า ต่อผู้คนที่ประสบความสำเร็จมากกว่า ดังนั้น การที่เด็กและเยาวชนพฤติกรรมเบี่ยงเบน พฤติกรรมแสดง หรือพฤติกรรมต่อต้านสังคมออกมา จึงเป็นการกระทำผิดเพื่อระบายความแค้นและเป็นความสะใจที่ได้แก้แค้นด้วยการทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนด้วยวิธีหนึ่งวิธีใดตามแต่โอกาสจะอำนวย

วรพร นรเศรษฐวิวัฒน์ (2548) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยด้านสัมพันธภาพในครอบครัวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน สัมพันธภาพระหว่างเด็กและเยาวชนที่มีต่อครอบครัว และครอบครัวที่มีต่อเด็กและเยาวชน และรูปแบบสัมพันธภาพในครอบครัวที่เด็กและเยาวชน และครอบครัวพึงประสงค์โดยสัมภาษณ์ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรก คือ เด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างเข้าฝึกอบรมภายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 3 แห่ง คือ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา บ้านมุกดา และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี รวม 10 คน กลุ่มที่สอง คือ บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 10 คน และกลุ่มที่สาม คือ เจ้าหน้าที่ในศูนย์และฝึกอบรมเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นครูที่ปรึกษาของเด็กและเยาวชนกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 7 คน รวม 27 คน

ผลการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนชายกับเด็กและเยาวชนหญิงที่มีปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัวจะมีวิธีการแก้ไขปัญหาก็แตกต่างกัน โดยเด็กและเยาวชนชายจะใช้วิธีการใช้เวลาส่วนใหญ่ออกไปอยู่ข้างนอกกับกลุ่มเพื่อน แต่เด็กและเยาวชนหญิงจะใช้วิธีการหนีออกจากบ้านเป็นวิธีในการแก้ปัญหา และประชากรที่ใช้การศึกษาทุกคนล้วนมีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นบิดามารดา หรือพี่น้อง ทุกครอบครัวจะมีปัญหาอย่างน้อย 1 คู่ นอกจากนี้ยังพบว่าบิดามารดาของเด็กและเยาวชนมีปัญหา ความสัมพันธ์ทุกครอบครัว โดยส่วนใหญ่จะเลิกร้างกัน และจำนวนคู่ที่เลิกร้างกันส่วนใหญ่จะมีคู่สมรสใหม่ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาส่งผลกระทบต่อจิตใจเด็กและเยาวชนมากที่สุด สัมพันธภาพในครอบครัวมีปัญหาขาดความสมดุลในเรื่องการให้ความรักความเอาใจใส่ การให้อิสระแก่สมาชิกและขอบเขตความสัมพันธ์ในการยืดหยุ่นให้สมาชิกเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ ที่มีมากเกินไปหรือน้อยเกินไป ครอบครัวไม่มีเวลาอยู่ด้วยกัน มีความห่างเหินไม่แสดงออกถึงความรู้สึก ขาดความเป็นกันเอง ไม่มีการร่วมกิจกรรมแม้ในวันหยุดพักผ่อน โดยลักษณะสัมพันธภาพในครอบครัวที่พึงประสงค์ พบว่า ทั้งเด็กและเยาวชน และผู้ปกครองมีความต้องการที่คล้ายคลึงกัน คือ ต้องการให้ครอบครัวมีความสมบูรณ์

อบอุ่น มีความรักความห่วงใย ให้อิสรภาพและความยืดหยุ่นในขอบเขตสัมพันธในระดับที่เหมาะสม สมาชิกมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ภายในครอบครัว รับฟังความคิดเห็นและเหตุผลซึ่งกันและกัน ให้ความเคารพสิทธิส่วนบุคคล มีความรักใคร่สามัคคีปรองดอง และมีการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตาในวันหยุดพักผ่อน โดยผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานในสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยการกำหนดนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดที่มีหน้าที่ในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวของเด็กและเยาวชน ดำเนินการเชิงรุกเพื่อป้องกันปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำความผิดที่มีสาเหตุมาจากครอบครัว โดยการจัดโครงการหรือกิจกรรมให้ความรู้ และให้คำปรึกษาแก่ครอบครัวเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่มีความตระหนักและให้ความสำคัญกับสัมพันธภาพในครอบครัวของเด็กและเยาวชน โดยมีการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเด็กและเยาวชนกับครอบครัว เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการบำบัดรายบุคคล ตลอดจนจัดการปฐมนิเทศผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการควบคุมดูแลของหน่วยงาน เพื่อสร้างความเข้าใจและแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน จัดกิจกรรมครอบครัวศึกษาแก่เด็กและเยาวชนและผู้ปกครอง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทของตนเองในครอบครัว จัดทำกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างเด็กและเยาวชนกับผู้ปกครอง จัดทำกิจกรรมครอบครัวบำบัดในรายที่มีปัญหาครอบครัว ควรกำหนดมาตรการในการส่งเสริมสนับสนุนและขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนอย่างทั่วถึง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหการออกจากระบบการศึกษาก่อนวัยอันควรแก่เด็กและเยาวชน

2.6.2 สาเหตุการกระทำผิดซ้ำและการป้องกัน

เกษรารักษ์ จิณะแสน (2539) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างถูกคุมความประพฤติในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างถูกคุมความประพฤติ ตลอดจนลักษณะการกระทำผิด โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพทำการศึกษาในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในระหว่างถูกคุมความประพฤติ ซึ่งเป็นประชากรตัวอย่างจำนวน 10 คน โดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการประกอบกับการสังเกตและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในประเด็นที่สำคัญ จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจกระทำความผิดเป็นครั้งแรก ประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ คือ ปัจจัยจากสภาพครอบครัว ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่พักอาศัย ปัจจัยจากความบกพร่องของโครงสร้างทางสังคม และปัจจัยจากการ

คบหาสมาคมที่แตกต่างและอิทธิพลของวัฒนธรรมรองในกลุ่มเพื่อน โดยภายหลังจากที่ได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยแล้ว พบว่า เมื่อเด็กและเยาวชนกลับไปอยู่กับครอบครัวที่ผู้ปกครองไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง และสภาพแวดล้อมเดิม ประกอบกับการที่พนักงานคุมประพฤติไม่มีเวลาออกไปสอดส่องดูแล ทำให้พวกเขาหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำได้โดยง่าย ซึ่งลักษณะการกระทำผิดซ้ำของพวกเขาเมื่อเปรียบเทียบกับกรกระทำผิดในครั้งแรก พบว่ามีพฤติการณ์คดีที่ร้ายแรงขึ้น เนื่องจากเด็กเริ่มไตร่ตรองและชั่งน้ำหนักในการตัดสินใจที่กระทำผิด เพราะเห็นผลประโยชน์จากการกระทำผิด และเห็นว่าหากตนกระทำผิดเงื่อนไขคุมประพฤติก็อาจถูกศาลสั่งฝักอบรมได้ เมื่อพวกเขาตัดสินใจกระทำผิดจึงกระทำผิดซ้ำในลักษณะที่รุนแรงขึ้น เพื่อให้คุ้มกับการที่จะถูกศาลสั่งฝักอบรม

สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างถูกคุมความประพฤติ สามารถแบ่งเป็น 5 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ครอบครัว ระดับการศึกษา และคบเพื่อน
2. ปัจจัยทางจิตวิทยา ได้แก่ แรงปรารถนาภายใน แรงดึงดูดทางสังคม และแรงกดดันทางสังคม
3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว สิ่งแวดล้อมบริเวณที่พักอาศัย
4. ปัจจัยจากการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ ได้แก่ การปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติฝ่ายประมวลข้อเท็จจริงคดีอาญา และฝ่ายควบคุมและสอดส่อง
5. ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการรายงานตัวไม่ชัดเจน เด็กเกิดการเรียนรู้ถึงวิธีการเอาตัวรอดโดยอาศัยความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรม

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางและมาตรการในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างถูกคุมความประพฤติ ดังนี้

1. สถาบันครอบครัวควรมีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่เด็ก โดยเฉพาะด้านจริยธรรม การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมควรเริ่มที่ตัวผู้ปกครอง ควรมีการสร้างความรัก ความอบอุ่น และความเข้าใจในครอบครัวให้มากขึ้น
2. สถาบันการศึกษาควรมีบทบาทในการให้ความรู้ และช่วยครอบครัวขัดเกลาเด็ก โดยการปลูกฝังค่านิยมที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานทางสังคมให้กับเด็ก
3. ควรปรับปรุงกฎหมายที่ให้อำนาจแก่พนักงานคุมประพฤตร่วมกับตำรวจในการจับกุมเด็กที่กระทำผิดเงื่อนไขคุมประพฤติมาดำเนินการตามกฎหมายทันที เพื่อให้การคุมประพฤติมีผลต่อการข่มขู่ยับยั้ง

4. ภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือกันที่จะเข้าไปดำเนินการจัดระเบียบชุมชน

5. การให้บริการของพนักงานคุมประพฤติควรมีการนำความรู้ทางสังคมสงเคราะห์มาประยุกต์ใช้ให้มากขึ้น เช่น นำวิธีการบำบัดแบบกลุ่มมาใช้ นำวิธีการจำแนกผู้ถูกคุมความประพฤติมาใช้เพื่อที่จะได้วางแผนบำบัดได้อย่างถูกต้อง

นภัสสร บุญเพ็ง (2549) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน กรณีศึกษาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดปทุมธานี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวโน้มพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งแสวงหาแนวทางและมาตรการในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี จำนวน 10 คน และกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดปทุมธานี หรือศูนย์ฝึกและอบรมที่รับตัวเด็กและเยาวชน หรือผู้ปกครอง จำนวน 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง กลุ่มตัวอย่างละ 1 ชุด ผลการศึกษา พบว่า ลักษณะการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนเกิดจากการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมเกี่ยวกับการกระทำความผิดในลักษณะต่าง ๆ หลายวิธี ตลอดจนวิธีการหลีกเลี่ยงหรือเอาตัวรอดจากการถูกจับกุมจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยเมื่อออกจากศูนย์ฝึกและอบรมแล้วเด็กและเยาวชนมักจะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม และมีแนวโน้มที่จะกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน พบว่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำมากที่สุด ปัจจัยด้านครอบครัวเป็นเหตุปัจจัยที่ผลักดันในการกระทำผิดครั้งแรกของเด็กและเยาวชน แต่ไม่ได้เป็นสาเหตุหลักในการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ปัจจัยด้านความรู้สึกต่อกฎหมายหรือโทษที่ได้รับ พบว่า เด็กและเยาวชนทุกรายมีความคิดว่าโทษที่ตนได้รับไม่รุนแรง และผลว่าในการกระทำผิดครั้งแรกเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่จะได้รับการปล่อยตัว ลักษณะการกระทำผิดซ้ำพบว่ามีลักษณะที่ซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น และมีวิธีหลีกเลี่ยงการติดตามจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ คือ ด้านครอบครัวควรปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องให้กับเด็ก โดยเฉพาะด้านจริยธรรม ควรมีการส่งเสริมวิธีการคิดของบุตรหลานในเรื่องของทักษะชีวิต ด้านหน่วยงานกรมพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนควรศึกษาปัญหาและแนวโน้มพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแล พร้อมทั้งจำแนกเด็กและเยาวชนที่มีแนวโน้มจะกระทำผิดซ้ำและจัดกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อการบำบัด แก้ไขและฟื้นฟูเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ ควรมีการจัดกิจกรรมครอบครัวและทำกลุ่มครอบครัวบำบัดให้กับเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาการกระทำผิดซ้ำ ควรมีการใช้มาตรการติดตามดูแลเยาวชนหลังได้รับการปล่อยตัว ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำด้านหน่วยงานอื่น ๆ ภาครัฐควรมีการรณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงความ

พร้อมในการมีครอบครัว ทั้งทางด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ วุฒิภาวะทางสังคม และภาวะทางเศรษฐกิจ รัฐบาลควรกำหนดมาตรการในการส่งเสริม สนับสนุน และขยายโอกาสทางการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนอย่างทั่วถึง และควรมีมาตรการในการป้องกันหรือแก้ปัญหาการออกจากระบบ การศึกษาก่อนวัยอันควร เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำผิดซ้ำ

2.6.3 การบำบัด แก้ไข พื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

จากรุวรรณ ริษาเซ็น (2539) ศึกษาเรื่อง “งานด้านการฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด : ศึกษาเฉพาะกรณีการฝึกและอบรมเด็กฯ ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนกลาง” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการฝึกอบรมในการแก้ไขและฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ศึกษาบทบาทของเจ้าหน้าที่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการด้านการฝึกอบรมเด็กและเยาวชน โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เป็นเด็กและเยาวชนชายหญิง จำนวน 170 คน และกลุ่มประชากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ จำนวน 68 คนจากสถานฝึกและอบรม 4 แห่ง ได้แก่ บ้านกรูณา บ้านมูทิตา บ้านอุเบกขา และบ้านปราณี ผลการศึกษาพบว่า สถานฝึกและอบรมใช้วิธีการในการดำเนินการฝึกอบรมเน้นด้านวิชาสามัญ วิชาชีพ อบรมจริยธรรม และพลศึกษา พร้อมกันนี้เด็กและเยาวชนจะได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากพ่อบ้านแม่บ้าน โดยมีปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนคือ บุคลากรในการฝึกอบรมไม่เพียงพอ และมีความรู้ความสามารถไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง งบประมาณในการนำมา เพื่อดำเนินการแก้ไขเด็กและเยาวชนล่าช้าและไม่เพียงพอ ทำให้การปฏิบัติงานออกมาไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ด้านสถานที่ เช่น ที่อยู่ หอนอน โรงฝึกอบรมเก่าชำรุด บางส่วนใช้งานไม่ได้ และไม่เพียงพอต่อการรับเด็กและเยาวชนในการฝึกและอบรม การทำงานภายในสถานฝึกและอบรมยังไม่ชัดเจน กล่าวคือ การไม่เข้าใจในหน้าที่ของแต่ละฝ่าย และหลักสูตรที่สถานฝึกและอบรมได้นำมาฝึกอบรมเด็กและเยาวชนยังไม่เหมาะสมกับสภาพของสังคม และสภาพตลาดแรงงานที่ต้องการเข้าทำงาน และประการสุดท้าย คือ การได้รับบริการจากสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนมีการปฏิบัติงานในหน้าที่ไม่เป็นธรรมและไม่เหมาะสม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ คือ การปรับปรุงอาคาร สถานที่อยู่ โรงฝึกอบรมให้อยู่สภาพที่เหมาะสมสำหรับการฝึกอบรม และครูผู้ชำนาญในการฝึกอบรมและเจ้าหน้าที่ควรมีการประสานงานกันภายในสถานฝึกและอบรม

2.6.4 การมีส่วนร่วมของครอบครัว

สมพร รุ่งเรืองกลกิจ และ กฤตยา แสงวงเจริญ (2538 อ้างถึงใน สุณารี หน่อไชย. 2547 : 57) ศึกษาเรื่อง “ความต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและการเตรียมตัวรับผู้ป่วยของญาติเมื่อผู้ป่วยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลจิตเวช” พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้สึกต่อผู้ป่วยในลักษณะขัดแย้ง กล่าวคือ มีความรู้สึกทั้งด้านบวกและด้านลบในเวลาเดียวกัน ญาติเชื่อว่าการมาเยี่ยมผู้ป่วยที่โรงพยาบาลจะช่วยให้ผู้ป่วยหายเร็ว แต่มีสาเหตุที่ไม่สามารถมาเยี่ยมได้เนื่องจากมีอุปสรรคทางด้านเศรษฐกิจ และมีอุปสรรคถ้าต้องมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วย เช่น มีเวลา ไม่มีประสบการณ์ มีปัญหาทางเศรษฐกิจ เบื่อหน่าย เป็นต้น โดยส่วนใหญ่ญาติมีความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยที่บ้าน มีการวางแผนรับผู้ป่วยได้ถูกต้อง แต่ญาติยังรู้สึกว้าวังไม่พร้อมในการรับ ผู้ป่วย และคาดว่าจะมีอุปสรรคถ้าต้องดูแลผู้ป่วยที่บ้าน ทั้งนี้ ญาติมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลหรือสาธารณสุขติดตามเยี่ยมบ้านและต้องการได้รับความรู้โดยการสอนจากเจ้าหน้าที่ และต้องการให้เจ้าหน้าที่ให้ความรู้ต่อเพื่อนบ้านให้มีทัศนคติที่ดีต่อผู้ป่วย

อัญฉริยา วสุนิรชร (2545) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการเรียนร่วมของเด็กพิการ : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (สป.กทม.)” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็นของครอบครัวที่มีต่อการเรียนร่วม ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการเรียนร่วมของเด็กพิการ ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของครอบครัวในการมีส่วนร่วมทางการเรียนร่วมของเด็กพิการ และศึกษาความต้องการของครอบครัวด้านการมีส่วนร่วมทางการเรียนร่วม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 182 ราย ผลการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของครอบครัวแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ การมีส่วนร่วมในขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การร่วมประชุมเพื่อติดตามรับทราบผลการเรียน การให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเด็ก การร่วมสนับสนุนการเรียนร่วม และการร่วมบริจาควัสดุ เงิน หรือสิ่งของ เพื่อสนับสนุนทางโรงเรียน ซึ่งจะเป็นการมีส่วนร่วมในขั้นต้นที่ครอบครัวจำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ซึ่งผลจากการศึกษานี้ พบว่า ครอบครัวให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในขั้นนี้มากที่สุด และจะเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกครั้งที่มีโอกาสมากที่สุด ; การมีส่วนร่วมในขั้นก้าวหน้า ได้แก่ การร่วมติดตามสังเกตพัฒนาการของเด็ก ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ปกครองคนอื่น ๆ การแสดงความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ เช่น การแสดงความคิดเห็นในการจัดการศึกษาเพื่อเด็กพิการ การจัดการเรียนร่วม การจัดโปรแกรมและกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กพิการ การจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และการแสดงความคิดเห็นในปัญหาที่เกิดจากการเรียนร่วม จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ครอบครัวจะเข้าไปมีส่วนร่วมบ่อยครั้งหรือเพียงนาน ๆ ครั้งเท่านั้น ซึ่งในขั้นนี้เป็นการพัฒนาระดับการมีส่วนร่วมจากขั้นพื้นฐานมาสู่

ระดับการมีส่วนร่วมที่มากขึ้น และจะนำไปสู่การพัฒนาการมีส่วนร่วมในระดับที่สูงขึ้นต่อไป ; การมีส่วนร่วมในขั้นพัฒนา ได้แก่ การร่วมพิทักษ์สิทธิและโอกาสของเด็กพิการ การมีส่วนร่วมในการเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมและบรรจุในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) การร่วมติดตามและประเมินผล การร่วมปรับเปลี่ยนแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลตามความเหมาะสม การร่วมเป็นอาสาสมัคร เป็นวิทยากร เป็นผู้ช่วยครู การร่วมกิจกรรมเสริม การร่วมเป็นที่ปรึกษาแก่ผู้ปกครองท่านอื่น ๆ จากผลการวิจัย พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่จะไม่เคยเข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นพัฒนาเลย ซึ่งการมีส่วนร่วมในขั้นพัฒนานี้จะเป็นการมีส่วนร่วมในระดับสูงสุดที่ต้องอาศัยแรงศรัทธาและความร่วมมือร่วมใจ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของครอบครัวเป็นการสร้างเครือข่ายและพลังของครอบครัว เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจในการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาเกี่ยวกับการกระทำผิดที่มีสาเหตุมาจากครอบครัว สาเหตุการกระทำผิดซ้ำและการป้องกัน การฝึกอบรมและการสงเคราะห์ภายหลังปล่อย รวมทั้งการมีส่วนร่วมของครอบครัว ทำให้สามารถสรุปได้ว่า การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้น ถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีสาเหตุหลักมาจากครอบครัว แต่ครอบครัวก็เป็นปัจจัยที่ผลักดันให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด และการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนก็จะสามารถป้องกันได้ด้วยกระบวนการฝึกอบรมภายในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ที่มีประสิทธิภาพ โดยจะต้องอาศัยความร่วมมือจากครอบครัวในการฝึกอบรม ทั้งนี้ เนื่องจากเมื่อเด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมฯ แล้ว เด็กและเยาวชนเหล่านั้นก็จะต้องกลับไปอยู่พักอาศัยอยู่กับครอบครัว เช่นเดิม แต่เมื่อพิจารณาถึงโครงการกิจกรรมต่างที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ ดำเนินการจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ จะพบว่า โครงการกิจกรรมต่าง ๆ มักจะจัดขึ้นในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น เทศกาลปีใหม่ วันเด็ก วันแม่แห่งชาติ วันพ่อแห่งชาติ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่ล้วนเป็นการส่งเสริมให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมตามวันสำคัญตามวัฒนธรรมประเพณีของสังคมไทย หากแต่ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการบำบัด แก้ไข พื้นฟูพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ก็จะมามีกิจกรรมที่เป็นลักษณะของการให้ครอบครัวเข้ามารับรู้ถึงบทบาทของครอบครัว เช่น การปฐมนิเทศเมื่อเด็กและเยาวชนเข้ามาอยู่ภายในศูนย์ฝึกและอบรมฯ เป็นครั้งแรก ซึ่งครอบครัวจะต้องมาร่วมด้วยและรับทราบถึงวิธีการใช้ชีวิตอยู่ของเด็กและเยาวชนภายในศูนย์ฝึกและอบรมฯ และกิจกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ซึ่งจะให้ครอบครัวเข้ามารับทราบถึงแนวทางการดำเนินการร่วมกันระหว่างศูนย์ฝึกและอบรมฯ กับครอบครัวในการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนเมื่อได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมฯ ไปแล้ว ซึ่งกิจกรรมที่ยกมานั้น ก็เป็น

การชี้แจงรายละเอียดให้ครอบครัวได้รับทราบ แต่ยังมีได้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วม

สำหรับกิจกรรมที่มีการส่งเสริม สนับสนุนครอบครัวให้เข้ามามีส่วนร่วมนั้น ได้แก่ โครงการครอบครัวสัมพันธ์ ซึ่งเป็นเพียงโครงการหลักเพียงโครงการเดียวที่ให้ครอบครัวเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกับเด็กและเยาวชนภายในศูนย์ฝึกและอบรมฯ และเน้นในเรื่องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับเด็กและเยาวชน

ดังนั้น จึงควรที่จะศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา

2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วยเพศ อายุ ศาสนา สถานภาพการสมรส ความเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ภูมิฐานะ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ต่อเดือน ความเห็นเกี่ยวกับกับการให้ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดกิจกรรมเพื่อให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับบุตรหลาน ระยะเวลาที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรม วิธีการเดินทางมาเยี่ยมเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ จำนวนครั้งที่เหมาะสมของการเข้าร่วมกิจกรรม

2. ปัจจัยด้านทัศนคติของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัด ประกอบด้วยทัศนคติของครอบครัวต่อการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ และทัศนคติของ ความสำคัญของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูในศูนย์ฝึกและอบรมฯ

3. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัด ลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัด ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม ปัญหาและอุปสรรคต่อการเข้าร่วมกิจกรรม

4. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยความต้องการมีส่วนร่วมในการบำบัด กิจกรรมการบำบัด ที่ต้องการให้ศูนย์ฝึกและอบรมฯจัดเพิ่มเติม ปัญหาและอุปสรรคอย่างไร บ้างต่อการเข้าร่วมกิจกรรม บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด เด็กและเยาวชน และสิ่งที่ควรปฏิบัติ ส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการบำบัด ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่เข้ารับการบำบัดยาเสพติด (แผนภูมิที่ 2.3)

แผนภูมิที่ 2.3

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ปัจจัยส่วนบุคคล

1. เพศ
2. อายุ
3. ศาสนา
4. สถานภาพการสมรส
5. ความเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน
6. ภูมิลำเนา
7. ระดับการศึกษา
8. การประกอบอาชีพ
9. รายได้ต่อเดือน
10. ความเห็นเกี่ยวกับกับการให้ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดกิจกรรมเพื่อให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับบุตรหลาน
11. ระยะเวลาที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรม
12. วิธีการเดินทางมาเยี่ยมเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ
13. จำนวนครั้งที่เหมาะสมของการเข้าร่วมกิจกรรม

ปัจจัยด้านทัศนคติของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัด แก่ไข พินฟู

1. ทัศนคติของครอบครัวต่อการบำบัด แก่ไข พินฟู เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ
2. ทัศนคติของความสำเร็จของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัด แก่ไข พินฟู

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก่ไข พินฟู

1. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. ลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม
4. ปัญหาและอุปสรรคของการเข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดขึ้น
 - 4.1 ความต้องการมีส่วนร่วมในการบำบัด
 - 4.2 กิจกรรมการบำบัด ที่ต้องการให้ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดเพิ่มเติม
 - 4.3 ปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้างต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
 - 4.4 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด เด็กและเยาวชน และสิ่งที่ควรปฏิบัติถ้าจะส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการบำบัด
 - 4.5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก่ไข พินฟู เด็กและเยาวชนที่เข้ารับการบำบัดยาเสพติด

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา หนังสือ วารสาร รายงาน ผลงาน รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. การศึกษาภาคสนาม (Field Study) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการบำบัด

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างเข้ารับการบำบัดภายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา จำนวน 70 ครอบครัว

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูล วัดค่า และหาคำตอบของการศึกษา โดยแบบสอบถามดังกล่าว ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย คำถามจำนวน 13 คำถาม เกี่ยวกับเพศ อายุ ศาสนา สถานภาพการสมรส ความเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ภูมิลำเนาระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ต่อเดือน ความเห็นเกี่ยวกับการให้ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดกิจกรรมเพื่อให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับบุตรหลาน ระยะเวลาที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรม วิธีการเดินทางมาเยี่ยมเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ และจำนวนครั้งที่เหมาะสมของการ

เข้าร่วมกิจกรรม ลักษณะคำถามเป็นปลายเปิด มีคำตอบให้เลือกและให้ระบุนรายละเอียดในข้อที่เลือกตอบว่า “อื่น ๆ”

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านทัศนคติของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัดแก้ไขฟันผุ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

2.1 ทัศนคติของครอบครัวต่อการบำบัดแก้ไข ฟันผุ เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ

- การกำหนดคะแนนทัศนคติต่อการบำบัด เด็กและเยาวชน

ข้อความ	คะแนน (เชิงบวก)	คะแนน(เชิงลบ)
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

- เกณฑ์การให้คะแนนทัศนคติต่อการบำบัด เด็กและเยาวชนดังกล่าว นำมาแบ่งระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ ได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับคะแนน
4.21-5.00	ระดับมากที่สุด
3.41-4.20	ระดับมาก
2.61-3.40	ระดับปานกลาง
1.81-2.60	ระดับน้อย
1.00-1.80	ระดับน้อยที่สุด

2.2 ทัศนคติของความสำคัญของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัดแก้ไข ฟันผุ เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ

การให้คะแนนทัศนคติความสำคัญของครอบครัวต่อการบำบัดในศูนย์ฝึกและอบรมฯ

ข้อความ	คะแนน (เชิงบวก)	คะแนน(เชิงลบ)
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

- เกณฑ์การให้คะแนนทัศนคติของความสำคัญของครอบครัวต่อการบำบัด แก๊ซ ฟีนฟู เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ดังกล่าว นำมาแบ่งระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ ได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.21-5.0	ระดับมากที่สุด
3.41-4.20	ระดับมาก
2.61-3.40	ระดับปานกลาง
1.00-1.81	ระดับน้อย
1.00-1.80	ระดับน้อยมาก

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของครอบครัว

3.1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งข้อมูลส่วนนี้ประกอบด้วยข้อคำถามปลายปิด โดยถามว่า ครอบครัวเคยเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม คิดเป็นคำร้อยละ และข้อคำถามปลายเปิด คือ เหตุผลที่ไม่เข้าร่วม และประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม

3.2 ลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ประกอบด้วยคำถามปลายปิด โดยถามว่า ที่ผ่านมารอบครัวได้มีส่วนร่วมในการบำบัด แก๊ซ ฟีนฟู เด็กและเยาวชนที่ใช้ยาเสพติดของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยาในลักษณะใดใน 5 ลักษณะ คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมประเมินผล เกณฑ์การให้คะแนนเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมคิดเป็นคำร้อยละ

3.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งข้อมูลส่วนนี้ จะเป็นคำถามปลายเปิด

3.4 ปัญหาและอุปสรรคของการเข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดขึ้น ซึ่งข้อมูลส่วนนี้ จะเป็นคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 4 แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก๊ซ ฟีนฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด โดยถามว่า ความต้องการมีส่วนร่วมในการบำบัด กิจกรรมการบำบัด ที่ต้องการให้ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดเพิ่มเติม ปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้างต่อการเข้าร่วมกิจกรรม บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด เด็กและเยาวชน และสิ่งที่ควรปฏิบัติถ้าจะส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการบำบัด และข้อคิดเห็นและ

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่
เข้ารับการบำบัดยาเสพติด

3.3 การทดสอบความแม่นยำ (Validity) ของเครื่องมือ

ความตรงของเนื้อหา (Content Validity) พิจารณาจากความครอบคลุมของเนื้อหาใน
แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และนำไปปรับปรุง แก้ไข
ให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์มากขึ้น

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร ผู้ศึกษาได้ศึกษาและค้นคว้าจากแนวคิดทฤษฎี
ข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

2.1 ผู้ศึกษาได้ทำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียว
เฉลิมพระเกียรติ ถึงอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากทาง
ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยาและตรวจสอบแบบสอบถาม

2.2 การดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามจากกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาที่
เป็นครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างเข้ารับการบำบัด ที่เข้าร่วมกิจกรรมการบำบัดของ
ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จำนวน 70 ครอบครัว ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในวันที่
มีการจัดกิจกรรมในศูนย์ฝึกและอบรมฯ และวันที่กำหนดให้เข้าเยี่ยมได้ คือ วันพฤหัสบดี เวลา
13.00-16.00 น. และวันอาทิตย์แรกของเดือน เวลา 8.30-16.30 น. โดยผู้ศึกษาได้แจกแบบสอบถาม
ให้ครอบครัวของเด็กและเยาวชน ในกรณีที่ครอบครัวไม่เข้าใจคำถามหรือมีข้อสงสัย ผู้ศึกษาได้
อธิบายข้อสงสัยดังกล่าวและก่อนที่จะเก็บแบบสอบถามกลับคืน ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบความ
เรียบร้อยและความครบถ้วนของแบบสอบถามทุกชุด กรณีที่ครอบครัวเป็นผู้ที่อ่านหนังสือไม่ได้
ผู้ศึกษาได้อ่านคำถามในแบบสอบถามให้ครอบครัวฟังและให้ครอบครัวเลือกตอบทีละข้อ

2.3 ผู้ศึกษาได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด จำนวน 70 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100
ของจำนวนแบบสอบถามที่ต้องการเก็บในครั้งนี้

2.4 เมื่อได้ข้อมูลแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อให้ได้
ครบตามจำนวนและเนื้อหาที่ต้องการ

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ด้วยการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for the Social Sciences /Personal Computer)

การศึกษาครั้งนี้ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ตัวแปร โดยจำแนกเป็น

1. ความถี่ และร้อยละ เพื่อวิเคราะห์ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติของครอบครัวต่อการบำบัดแก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ทัศนคติของความสำเร็จของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา” ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างเข้ารับการบำบัดในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา จำนวน 70 ครอบครัว โดยผู้ศึกษาขอเสนอผลการศึกษา แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 ทักษะคติของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู

ตอนที่ 4 แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา

4.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพการสมรส ความเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ และรายได้ต่อเดือน ความเห็นกับการให้ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดกิจกรรมเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับบุตรหลาน ระยะเวลาที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรม วิธีการเดินทางมาเยี่ยมเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา จำนวนครั้งที่เหมาะสมต่อการเข้าร่วมกิจกรรม โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 70 ครอบครัว ผลการศึกษามีดังนี้

เพศ พบว่า ครอบครัวของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 78.6 เป็นเพศหญิง และจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4 เป็นเพศชาย

อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 34.3 มีอายุ 41-50 ปี รองลงมา จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 มีอายุ 31-40 ปี ส่วนที่เหลือจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 17.1 มีอายุ 20 ปี หรือน้อยกว่า จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 12.9 มีอายุ 50-60 ปี และน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7 มีอายุ 21-30 ปี ตามลำดับ

ศาสนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 87.1 นับถือศาสนา พุทธ รองลงมา จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 นับถือศาสนาอิสลาม และน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7 นับถือศาสนาคริสต์

สถานภาพการสมรส พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่มีสถานภาพการสมรส แยกกันอยู่ / หย่าร้าง / หม้าย จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 42.9 รองลงมา คือ อยู่รวมกินกันฉันท์สามีภรรยา จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 32.9 สถานภาพโสด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 จดทะเบียน สมรส จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 10

ความเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นบิดามารดาของเด็ก และเยาวชน จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 75.7 รองลงมา เป็นพี่น้อง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ผู้อุปการะอื่น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และญาติของเยาวชน จำนวน 3 คน คิดเป็น ร้อยละ 4.3

ภูมิลำเนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 64.3 และมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7

ระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 44.3 รองลงมา สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 15.7 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 11.4 และไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7

การประกอบอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 62.9 ประกอบอาชีพรับจ้าง รองลงมา ประกอบอาชีพไม่เป็นกิจจะลักษณะ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 12.9 ประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 มีได้ประกอบอาชีพ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7 รับราชการเท่ากับเกษตรกรรวม จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 และรัฐวิสาหกิจ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4

รายได้ต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือน จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6 มีรายได้ ต่อเดือน 15,000-20,000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 และมีรายได้ 10,001-15,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดกิจกรรมเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับบุตรหลาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการให้ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดกิจกรรมเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับบุตรหลาน จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ระยะเวลาที่เหมาะสมต่อการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 61.4 เห็นว่าระยะเวลาที่เหมาะสมต่อการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นเวลา 1-3 ชั่วโมง รองลงมา จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 15.7 เห็นด้วยต่อการเข้าร่วมกิจกรรม 3-5 ชั่วโมง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 เห็นด้วยต่อการเข้าร่วมกิจกรรมน้อยกว่า 1 ชั่วโมง และจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 เห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมมากกว่า 5 ชั่วโมง

วิธีการเดินทางมาเยี่ยมเด็กและเยาวชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางมาโดยรถโดยสารประจำทาง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6 รองลงมา มาเดินทางมาด้วยรถส่วนตัว จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6 เดินทางมาโดยรถไฟ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 27.1 และเดินทางมาโดยรถรับจ้าง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7

จำนวนครั้งที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมเดือนละ 1 ครั้ง จึงจะมีความเหมาะสม จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 47.1 รองลงมา จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1 ต้องการให้เข้าร่วมกิจกรรมเดือนละ 2 ครั้ง และจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 ต้องการให้เข้าร่วมกิจกรรมสัปดาห์ละ 1 ครั้ง (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1

จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	55	78.6
ชาย	15	21.4
รวม	70	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
20 ปีหรือน้อยกว่า	12	17.1
21-30 ปี	4	5.7
31-40 ปี	21	30.0
41-50 ปี	24	34.3
50-60 ปี	9	12.9
รวม	70	100.0
ศาสนา		
พุทธ	61	87.0
คริสต์	4	5.8
อิสลาม	5	7.2
รวม	70	100.0
สถานภาพการสมรส		
โสด	10	14.2
จดทะเบียนสมรส	7	10.0
อยู่ร่วมกันกันฉันท์สามีภรรยา	23	32.9
แยกกันอยู่ / หย่าร้าง / หม้าย	30	42.9
รวม	70	100.0
ความเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน		
บิดา มารดา	53	75.7
ญาติ	3	4.3
พี่น้อง	7	10.0
อื่น ๆ (ผู้อุการะ)	7	10.0
รวม	70	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภูมิลำเนา		
กรุงเทพ	45	64.3
ต่างจังหวัด	25	35.7
รวม	70	100.0
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	6	8.6
ประถมศึกษา	31	44.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	10	14.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย	11	15.7
ปริญญาตรี	8	11.4
อนุปริญญา	4	5.7
รวม	70	100.0
การประกอบอาชีพ		
ค้าขาย	6	8.6
รับจ้าง	44	62.9
รัฐวิสาหกิจ	1	1.4
รับราชการ	3	4.3
เกษตรกร	3	4.3
มิได้ประกอบอาชีพ	4	5.7
อื่น ๆ (ประกอบอาชีพไม่เป็นกิจจะลักษณะ)	9	12.8
รวม	70	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	35	50.0
5,000-10,000 บาท	27	38.6
10,001-15,000 บาท	1	1.4
15,000-20,000 บาท	5	7.1
มากกว่า 20,000 บาท	2	2.9
รวม	70	100.0
ความคิดเห็นเกี่ยวกับกับการให้ศูนย์ฝึกและ อบรมฯ จัดกิจกรรมเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรม ร่วมกับบุตรหลาน		
เห็นด้วย	70	100.0
ไม่เห็นด้วย	0	0.0
รวม	70	100.0
ระยะเวลาที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรม		
น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	10	14.3
1-3 ชั่วโมง	43	61.4
3-5 ชั่วโมง	11	15.7
มากกว่า 5 ชั่วโมง	6	8.6
รวม	70	100.0
วิธีการเดินทางมาเยี่ยมเยียน		
รถส่วนตัว	20	28.6
รถโดยสารประจำทาง	27	38.6
รถรับจ้าง	4	5.7
รถไฟ	19	27.1
รวม	70	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนครั้งที่ท่านเห็นว่าเหมาะสมในการจัดกิจกรรม		
สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	11	15.8
เดือนละ 2 ครั้ง	26	37.1
เดือนละ 1 ครั้ง	33	47.1
รวม	70	100.0

4.2 ปัจจัยด้านทัศนคติของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัด แก่ไข พั้นฟู

4.2.1 ทัศนคติต่อการบำบัดแก่ไข พั้นฟู เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ของระดับทัศนคติของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัด แก่ไข พั้นฟู ครั้งนี้ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการที่เด็กและเยาวชนเข้ารับการบำบัด โดยมีข้อคำถามในการวัดทัศนคติของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัด แก่ไข พั้นฟู จำนวน 10 ข้อ แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ผู้ศึกษาวิจัยได้สอบถามความคิดเห็นต่อการเข้ารับการบำบัดทั้งในเชิงบวก และเชิงลบ ผลการศึกษามีดังนี้

ทัศนคติต่อการบำบัดแก่ไข พั้นฟู เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 70 คน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.16 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.710 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละข้อคำถาม พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็นผู้ก้าวพลาด ควรได้รับการบำบัด แก่ไข พั้นฟู ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.641 สภาพแวดล้อมของศูนย์ฝึกและอบรมฯ เอื้อต่อการบำบัด แก่ไข พั้นฟู เยาวชนที่ใช้ยาเสพติดพั้นฟู ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.502 การบำบัด แก่ไข พั้นฟู เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กและเยาวชนให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.583 การเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารภายนอกได้เต็มทีระหว่างการเข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ก่อให้เกิดประโยชน์กับเด็กและเยาวชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.235 การศึกษาสายสามัญ (ก.ศ.น.) ระหว่างการบำบัดแก่ไขพั้นฟูนั้น ก่อให้เกิดประโยชน์เด็กและเยาวชนบุตรหลานของท่าน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.183 ระหว่างการบำบัด

แก้ไข ฟันพูนัน เด็กและเยาวชนได้เข้าร่วมเรียนวิชาชีพพระยะสั้นอย่างเหมาะสม เป็นประโยชน์
 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.557 การบำบัด แก้ไข ฟันพูนัน เด็กและเยาวชนที่ใช้
 ยาเสพติดด้วยโปรแกรมชุมชนบำบัด ช่วยเสริมสร้างให้เยาวชนเกิดทักษะต่าง ๆ และสามารถนำไป
 ประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.549 การปรับเลื่อน
 หรือลดตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับเด็กและเยาวชน เป็นแรงจูงใจให้เด็กและเยาวชนผู้ใช้
 ยาเสพติดพัฒนาตนเอง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.636 ตารางเวลากิจกรรม
 ประจำวันตามโปรแกรมชุมชนบำบัดเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนที่เคยใช้ยาเสพติดปรับเปลี่ยน
 พฤติกรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.554 การจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อม
 ก่อนปล่อยให้กับเด็กและเยาวชนเป็นประโยชน์กับเด็กและเยาวชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ค่าเบี่ยงเบน
 มาตรฐาน 0.652 (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2

จำนวน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของครอบครัว
 ต่อการบำบัด แก้ไข ฟันพูนันเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ

ทัศนคติ	จำนวน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. เด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็นผู้ก้าวพลาดควรได้รับการบำบัด แก้ไข ฟันพูนัน	70	3	5	4.63	0.641
2. สภาพแวดล้อมของศูนย์ฝึกและอบรมฯ เอื้อต่อการบำบัด แก้ไข ฟันพูนัน เยาวชนที่ใช้ยาเสพติด	70	4	3	4.54	0.502
3. การบำบัด แก้ไข ฟันพูนัน เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กและเยาวชนให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น	70	3	5	4.49	0.583

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ทัศนคติ	จำนวน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน
4. การเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชน รับรู้ข้อมูลข่าวสารภายนอกได้เต็มที่ ระหว่างการเข้ารับการฝึกอบรมใน ศูนย์ฝึกและอบรมไม่ก่อให้เกิด ประโยชน์อะไรกับเด็กและเยาวชน *	70	1	5	2.80	1.235
5. การศึกษาสายสามัญ (ก.ศ.น.) ระหว่างการ บำบัดแก้ไขฟื้นฟูนั้น ไม่ก่อให้เกิด ประโยชน์เด็กและเยาวชนบุคลากรของ ท่าน*	70	1	5	3.14	1.183
6. ระหว่างการบำบัดแก้ไข ฟื้นฟูนั้น เด็กและเยาวชนบุคลากรของท่านได้ เข้าร่วมเรียนวิชาชีพระยะสั้นอย่าง เหมาะสม เป็นประโยชน์	70	3	5	4.53	0.557
7. การบำบัดแก้ไข ฟื้นฟู เด็กและ เยาวชนที่ใช้ยาเสพติดด้วยโปรแกรม ชุมชนบำบัด ช่วยเสริมสร้างให้ เยาวชนเกิดทักษะต่าง ๆ และสามารถ นำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้	70	3	5	4.40	0.549
8. การปรับเปลี่ยนหรือลดตำแหน่ง หน้าที่ความรับผิดชอบให้กับเด็กและ เยาวชน เป็นแรงจูงใจให้เด็กและ เยาวชนผู้ใช้ยาเสพติดพัฒนาตนเอง	70	3	5	4.17	0.636

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ทัศนคติ	จำนวน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
9. ตารางเวลากิจกรรมประจำวันตามโปรแกรมชุมชนบำบัดเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนที่เคยใช้ยาเสพติดปรับเปลี่ยนพฤติกรรมวิถีชีวิตได้ถูกต้องภายใต้กฎระเบียบ	70	3	5	4.43	0.554
10. การจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้กับเด็กและเยาวชนเป็นประโยชน์กับเด็กและเยาวชน	70	3	5	4.46	0.652
ค่าเฉลี่ยรวม				4.16	0.710

* คำถามเชิงลบ

กล่าวโดยสรุป ทัศนคติของครอบครัวต่อการบำบัด แก่ใจ พื้นฟู เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.16 อยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3

ค่าเฉลี่ยรวมและระดับคะแนนของปัจจัยด้านทัศนคติของครอบครัวต่อการบำบัด แก่ใจ พื้นฟู เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ยรวม	ระดับคะแนน
ทัศนคติของครอบครัวต่อการบำบัด แก่ใจ พื้นฟู เด็ก และเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ	4.16	ระดับมาก

4.2.2 ทักษะคติเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัวต่อการบำบัด แก้ไข พื้นฟู เด็กและเยาวชนใน ศูนย์ฝึกและอบรมฯ

การศึกษาที่สนใจเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัวต่อการบำบัดเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ครั้งนี้ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อความสำคัญของครอบครัวต่อการบำบัดเด็กและเยาวชนใน ศูนย์ฝึกและอบรมฯ โดยบำบัด โดยมีข้อคำถามในการวัดทัศนคติของครอบครัวเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัว ต่อการบำบัด แก้ไข พื้นฟู เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ จำนวน 10 ข้อ แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลางน้อย และน้อยที่สุด ผู้ศึกษาวิจัยได้สอบถามความทัศนคติต่อการเข้ารับ การบำบัดทั้งในเชิงบวก และเชิงลบ ผลการศึกษามีดังนี้

ทัศนคติที่เห็นความสำคัญของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัดเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและ อบรมฯ ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 70 ครอบครัว มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.85 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.800 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละข้อคำถาม พบว่า ครอบครัวควรที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรม ต่าง ๆ ที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.750 ส่วนสำคัญที่ เป็นแรงจูงใจให้บุตรหลานปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจำเป็นต้องให้ครอบครัวมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.001 เมื่อครอบครัวได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์ฝึกฯ ได้ดำเนินการจัดขึ้น ทำให้ท่านเกิดความรู้สึกในทางที่ดีกับเยาวชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.554 เด็กและ เยาวชนรู้สึกว่าคุณค่าสำหรับครอบครัวเมื่อครอบครัวมาเยี่ยมและทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.448 การที่ครอบครัวได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทาง ศูนย์ฝึกฯ จัด นั้นเป็นโอกาสทำให้บุตรหลานของท่านเกิดความเข้าใจในผู้ปกครองและครอบครัว และมีความรู้สึกดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.500 การที่ครอบครัวต้องมาเข้าร่วม กิจกรรมต่าง ๆ ที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดขึ้นไม่เป็นการสร้างภาระ ยุ่งยาก และเพิ่มค่าใช้จ่าย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.057 การที่ครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับบุตรหลานของท่าน ก่อให้เกิดประโยชน์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.863 การที่เด็กและเยาวชนมีแบบอย่าง ที่ไม่ดีในครอบครัวจะส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.203 ครอบครัว มีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กและเยาวชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.182 ครอบครัว ควรให้กำลังใจเด็กและเยาวชนที่ใช้ยาเสพติด พร้อมหา แนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.413 (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4

จำนวนค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของความสำคัญของ
ครอบครัวต่อการบำบัด แก้ไข พิ้นฟู ในศูนย์ฝึกและอบรมฯ

คำถาม	จำนวน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. ท่านคิดว่าครอบครัวควรที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดขึ้น	70	2	5	4.40	0.750
2. ท่านคิดว่าส่วนสำคัญที่เป็นแรงจูงใจให้บุตรหลานของท่านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นไม่จำเป็นต้องให้ครอบครัวมีส่วนร่วม*	70	1	5	3.69	1.001
3. เมื่อท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์ฝึกฯ ได้ดำเนินการจัดขึ้นทำให้ท่านเกิดความรู้สึกในทางที่ดีกับเยาวชน	70	3	5	4.57	0.554
4. บุตรหลานของท่านรู้สึกว่าคุณค่าสำหรับครอบครัวเมื่อท่านมาเยี่ยมและทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน	70	4	5	4.73	0.448
5. การที่ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางศูนย์ฝึกฯ จัด นั้นเป็นโอกาสทำให้บุตรหลานของท่านเกิดความเข้าใจในตัวท่านและครอบครัวและมีความรู้สึกดี	70	4	5	4.56	0.500

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

คำถาม	จำนวน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
6. การที่ท่านต้องมาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดขึ้น เป็นการสร้างภาระยุ่งยาก และเพิ่มค่าใช้จ่าย*	70	1	5	3.57	1.057
7. การที่ท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับบุตรหลานของท่าน ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อะไร*	70	2	5	3.47	0.863
8. ท่านคิดว่าการที่เด็กและเยาวชนมีแบบอย่างที่ไม่ดีในครอบครัว ไม่ส่งผลกระทบต่ออะไรกับเด็กและเยาวชน*	70	1	5	3.27	1.203
9. ท่านไม่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมกับบุตรหลานของท่าน*	70	1	5	3.37	1.182
10. ท่านคิดว่าครอบครัวควรให้กำลังใจเยาวชนที่ใช้จ่ายผิดพร้อมหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน	70	4	5	4.79	0.413
ค่าเฉลี่ยรวม				4.85	0.800

* คำถามเชิงลบ

กล่าวโดยสรุปทัศนคติของครอบครัวความสำคัญของครอบครัวต่อการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนใน ศูนย์ฝึกและอบรมฯ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.85 อยู่ในระดับมากที่สุด (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5

ค่าเฉลี่ยรวมและระดับคะแนนของปัจจัยด้านทัศนคติของความสำเร็จของครอบครัวต่อการบำบัด
แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ยรวม	ระดับคะแนน
ทัศนคติของความสำเร็จของครอบครัวต่อการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ	4.85	ระดับมากที่สุด

4.3 การมีส่วนร่วมของครอบครัว

การศึกษาการมีส่วนร่วมของครอบครัว ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัด ลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม และปัญหาและอุปสรรคของการเข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดขึ้น โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 70 ครอบครัว จะได้นำเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

4.3.1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัด แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะแรกเริ่ม (Entry) ระยะบำบัดแก้ไข ฟื้นฟู (Rehabilitation) และระยะเตรียมการกลับสู่สังคม (Re-entry) ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัดในแต่ละขั้นตอนการบำบัดและแต่ละกิจกรรม มีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของครอบครัวในกิจกรรมบำบัดในระยะแรกเริ่ม (Entry) พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มสัมพันธภาพมากที่สุด จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 95.7 รองลงมา กิจกรรมกลุ่มปฐมนิเทศเท่ากับกิจกรรมการร่วมวางแผนการบำบัด จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 94.3 และกิจกรรมการเข้าเยี่ยมปกติน้อยที่สุด จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 90.0
2. การมีส่วนร่วมของครอบครัวในกิจกรรมบำบัดในระยะบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู (Rehabilitation) พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมกิจกรรมวันพ่อแห่งชาติเท่ากับการเข้าเยี่ยมปกติ จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 91.4 รองลงมา กิจกรรมครอบครัวบำบัดและครอบครัวสัมพันธ์ จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 88.6 ส่วนที่เหลือกิจกรรมวันแม่แห่งชาติเท่ากับกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 24.3 กิจกรรมวันสงกรานต์ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8

กิจกรรมเทศกาลปีใหม่ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 12.9 กิจกรรมครอบครัวอบอุ่น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 11.4 กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 กิจกรรมครอบครัวอุปถัมภ์น้อยที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1

3. การมีส่วนร่วมของครอบครัวในกิจกรรมบำบัดในระยะเวลาเตรียมการกลับสู่สังคม (Re-entry) พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเข้าเยี่ยมปกติมากที่สุด จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 73.0 รองลงมา กิจกรรมการร่วมวางแผนภายหลังปล่อย จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 24.3 และกิจกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยน้อยที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 11.4 (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6

จำนวนและร้อยละและลำดับที่ของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัด

ขั้นตอนการบำบัด	กิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับที่
1. ระยะแรกเริ่ม (Entry)	กลุ่มปฐมนิเทศ	66	94.3	2
	- การสัมภาษณ์	67	95.7	1
	- การร่วมวางแผนการบำบัด	66	94.3	2
	- การเข้าเยี่ยมปกติ	63	90.0	3
2. ระยะบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู (Rehabilitation)	- กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา	6	8.6	7
	- กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ	64	91.4	1
	- กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ	17	24.3	3
	- ครอบครัวสัมพันธ์	17	24.3	3
	- เทศกาลปีใหม่	9	12.9	5
	- การเข้าเยี่ยมปกติ	64	91.4	1
	- ครอบครัวอุปถัมภ์	5	7.1	8
	- กิจกรรมวันสงกรานต์	13	16.8	4
	กิจกรรมครอบครัวบำบัด และครอบครัวสัมพันธ์	62	88.6	2
	- กิจกรรมครอบครัวอบอุ่น	8	11.4	6

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ขั้นตอนการบำบัด	กิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับที่
3. ระยะเตรียมการกลับสู่สังคม (Re-entry)	- การเข้าเยี่ยมปกติ	62	73.0	1
	- การร่วมวางแผนภายหลังปล่อย	17	24.3	2
	- การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย	8	11.4	3

4. เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรมบำบัด

1) ระยะแรกรับ เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรมบำบัดในระยะแรกรับ มีดังนี้

- กิจกรรมกลุ่มปฐมนิเทศ เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรม คือ ไม่สามารถลาหยุดงานได้ ระยะทางศูนย์ฝึกฯไกลจากที่พักอาศัย ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง และคิดว่าไม่จำเป็น เพราะสามารถหาข้อมูลจากการเอกสารที่ศูนย์ฝึกฯแจกให้ได้

- กิจกรรมการสัมภาษณ์ เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรม คือ ไม่สามารถลาหยุดงานได้ ระยะทางศูนย์ฝึกฯไกลจากที่พักอาศัย ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง ไม่อยากให้ข้อมูลบางอย่าง

- กิจกรรมการร่วมวางแผนการบำบัด เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรม คือ ไม่สามารถลาหยุดงานได้ระยะทางศูนย์ฝึกฯไกลจากที่พักอาศัย ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง มิได้มาเยี่ยมในช่วงเดือนที่จัดทำแผนบำบัด

- กิจกรรมการเข้าเยี่ยมปกติ เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรม คือ ไม่สามารถลาหยุดงานได้ ระยะทางศูนย์ฝึกฯไกลจากที่พักอาศัย ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง เด็กและเยาวชนถูกตัดสิทธิ์เยี่ยมตามความประพฤติของเยาวชน ประหยัดค่าใช้จ่าย

2) ระยะบำบัด แก้ไข พื้นฟู เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรมบำบัดในระยะบำบัด แก้ไข พื้นฟู มีดังนี้

- กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรม คือ ไม่ได้รับการติดต่อประสานงานจากทางศูนย์ฝึกฯ ไม่สามารถลาหยุดงานได้ ระยะทางศูนย์ฝึกฯไกลจากที่พักอาศัย ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง

- กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรม คือ ไม่สามารถลาหยุดงานได้ระยะทางศูนย์ฝึกฯไกลจากที่พักอาศัย ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง

- กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรม คือ ไม่สามารถลาหยุดงานได้ระยะทางศูนย์ฝึกฯไกลจากที่พักอาศัย ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง

- กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรม คือ ไม่สามารถลาหยุดงานได้ ระยะทางศูนย์ฝึกฯไกลจากที่พักอาศัย ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง

- กิจกรรมเทศกาลปีใหม่ เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรม คือ ไม่ได้รับการติดต่อประสานงานจากทางศูนย์ฝึกฯ ไม่สามารถลาหยุดงานได้ ระยะทางศูนย์ฝึกฯไกลจากที่พักอาศัย ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง

- กิจกรรมการเข้าเยี่ยมปกติ เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรม คือ ไม่สามารถลาหยุดงานได้ ระยะทางศูนย์ฝึกฯไกลจากที่พักอาศัย ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง เด็กและเยาวชนถูกตัดสิทธิ์เยี่ยมตามความประพฤติของเยาวชน ต้องการประหยัดค่าใช้จ่าย

- กิจกรรมครอบครัวอุปถัมภ์ เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรม คือ ไม่ต้องการเป็นผู้ปกครองให้กับเยาวชนอื่นนอกเหนือจากบุตรหลานตน และไม่ทราบข้อมูล

- กิจกรรมวันสงกรานต์ เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรม คือ ไม่ได้รับการติดต่อประสานงานจากทางศูนย์ฝึกฯ ต้องกลับไปเยี่ยมญาติที่ต่างจังหวัด ระยะทางศูนย์ฝึกฯไกลจากที่พักอาศัย ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง

- กิจกรรมครอบครัวบำบัดและครอบครัวสัมพันธ์ เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรม คือ ไม่สามารถลาหยุดงานได้ ระยะทางศูนย์ฝึกฯไกลจากที่พักอาศัย ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง

- กิจกรรมครอบครัวอบอุ่น เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรม คือ ไม่ได้รับการติดต่อประสานงานจากทางศูนย์ฝึกฯ ต้องกลับไปเยี่ยมญาติที่ต่างจังหวัด ระยะทางศูนย์ฝึกฯไกลจากที่พักอาศัย ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง

3) ระยะเตรียมการกลับสู่สังคม เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรมบำบัดในระยะเตรียมการกลับสู่สังคม มีดังนี้

- กิจกรรมการเข้าเยี่ยมปกติ เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรม คือ ไม่สามารถลาหยุดงานได้ ระยะทางศูนย์ฝึกฯไกลจากที่พักอาศัย ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง เด็กและเยาวชนถูกตัดสิทธิ์เยี่ยมตามความประพฤติของเยาวชน ต้องการประหยัดค่าใช้จ่าย

- กิจกรรมการร่วมวางแผนภายหลังปล่อย เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรม คือ ไม่สามารถลาหยุดงานได้ ระยะทางศูนย์ฝึกฯไกลจากที่พักอาศัย ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง

- กิจกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรม คือ ไม่ได้รับการติดต่อประสานงานจากทางศูนย์ฝึกฯ ระยะทางศูนย์ฝึกฯไกลจากที่พักอาศัย ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7

เหตุผลที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมจำแนกตามขั้นตอนและกิจกรรมของผู้ปกครอง

ขั้นตอน/กิจกรรมการบำบัด	เหตุผล
ระยะแรกเริ่ม - กลุ่มปฐมนิเทศ	1. ไม่สามารถลาหยุดงานได้ 2. ระยะทางศูนย์ฝึกฯ ไกลจากที่พักอาศัย 3. ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง 4. คิดว่าไม่จำเป็นเพราะสามารถหาข้อมูลจากการเอกสารที่ศูนย์ฝึกฯ แจกให้ได้
- การสัมภาษณ์	1. ไม่สามารถลาหยุดงานได้ 2. ระยะทางศูนย์ฝึกฯ ไกลจากที่พักอาศัย 3. ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง 4. ไม่อยากให้ข้อมูลบางอย่าง
- การร่วมวางแผนการบำบัด	1. ไม่สามารถลาหยุดงานได้ 2. ระยะทางศูนย์ฝึกฯ ไกลจากที่พักอาศัย 3. ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง 4. มิได้มาเยี่ยมในช่วงเดือนที่จัดทำแผนบำบัด
- การเข้าเยี่ยมปกติ	1. ไม่สามารถลาหยุดงานได้ 2. ระยะทางศูนย์ฝึกฯ ไกลจากที่พักอาศัย 3. ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง 4. เด็กและเยาวชนถูกคัดสิทธิ์เยี่ยมตามความประพฤติของเยาวชน
ระยะบำบัดแก้ไข พิ้นฟู - กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา	1. ไม่ได้รับการติดต่อประสานงานจากทางศูนย์ฝึกฯ 2. ไม่สามารถลาหยุดงานได้ 3. ระยะทางศูนย์ฝึกฯ ไกลจากที่พักอาศัย 4. ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ขั้นตอน/กิจกรรมการบำบัด	เหตุผล
- กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ	1. ระยะทางศูนย์ฝึกฯ ไกลจากที่พักอาศัย 2. ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง
- กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ	1. ไม่สามารถลาหยุดงานได้ 2. ระยะทางศูนย์ฝึกฯ ไกลจากที่พักอาศัย 3. ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง
- ครอบครัวสัมพันธ์	1. ไม่สามารถลาหยุดงานได้ 2. ระยะทางศูนย์ฝึกฯ ไกลจากที่พักอาศัย 3. ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง
- เทศกาลปีใหม่	1. ไม่ได้รับการติดต่อประสานงานจากทางศูนย์ฝึกฯ 2. ระยะทางศูนย์ฝึกฯ ไกลจากที่พักอาศัย 3. ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง
- การเข้าเยี่ยมปกติ	1. ไม่สามารถลาหยุดงานได้ 2. ระยะทางศูนย์ฝึกฯ ไกลจากที่พักอาศัย 3. ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง 4. เด็กและเยาวชนถูกตัดสิทธิ์เยี่ยมตามความประพฤติของเยาวชน 5. ต้องการประหยัดค่าใช้จ่าย
- ครอบครัวอุปถัมภ์	1. ไม่ต้องการเป็นผู้ปกครองให้กับเยาวชนอื่นนอกเหนือจากบุตรหลานตน 2. ไม่ทราบข้อมูล
- กิจกรรมวันสงกรานต์	1. ไม่ได้รับการติดต่อประสานงานจากทางศูนย์ฝึกฯ ต้องกลับไปเยี่ยมญาติที่ต่างจังหวัด 2. ระยะทางศูนย์ฝึกฯ ไกลจากที่พักอาศัย 3. ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง
- กิจกรรมครอบครัวบำบัดและครอบครัวสัมพันธ์	1. ไม่สามารถลาหยุดงานได้ 2. ระยะทางศูนย์ฝึกฯ ไกลจากที่พักอาศัย 3. ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ขั้นตอน/กิจกรรมการบำบัด	เหตุผล
- กิจกรรมครอบครัวอบอุ่น	1. ไม่ได้รับการติดต่อประสานงานจากทางศูนย์ฝึกฯ ต้องกลับไปเยี่ยมญาติที่ต่างจังหวัด 2. ระยะทางศูนย์ฝึกฯ ไกลจากที่พักอาศัย 3. ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง
ระยะเตรียมการกลับสู่สังคม - การเข้าเยี่ยมปกติ	1. ไม่สามารถลาหยุดงานได้ 2. ระยะทางศูนย์ฝึกฯ ไกลจากที่พักอาศัย 3. ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง 4. เด็กและเยาวชนถูกตัดสิทธิ์เยี่ยมตามความประพฤติของ เยาวชน
- การร่วมวางแผนภายหลังปล่อย	1. ไม่สามารถลาหยุดงานได้ 2. ระยะทางศูนย์ฝึกฯ ไกลจากที่พักอาศัย 3. ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง
- การเตรียมความพร้อมก่อน ปล่อย	1. ไม่ได้รับการติดต่อประสานงานจากทางศูนย์ฝึกฯ 2. ระยะทางศูนย์ฝึกฯ ไกลจากที่พักอาศัย 3. ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง

5. สรุปเหตุผลโดยรวมการไม่เข้าร่วมกิจกรรมบำบัดของผู้ปกครอง

จากเหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรมบำบัดของผู้ปกครอง ตามที่กล่าวมาข้างต้น สามารถนำมาสรุปโดยรวมได้ว่า การที่ผู้ปกครองไม่เข้าร่วมกิจกรรมการบำบัดทั้ง 3 ขั้นตอน ได้แก่ ระยะเวลาแรกเริ่ม ระยะเวลาบำบัด ระยะเวลาเตรียมการกลับสู่สังคม มีเหตุผล คือ การที่ครอบครัวต้องทำงานหารายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัว ไม่สามารถลาหยุดงานได้ จึงทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในวันที่ศูนย์ฝึกและอบรมจัดขึ้นได้ ระยะทางศูนย์ฝึกฯ ไกลจากบ้านพัก ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง และศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดให้มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัด แก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนน้อย จึงทำให้ครอบครัวไม่มีโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควร รวมทั้งเด็กและเยาวชนที่ไม่มีครอบครัว ไม่มีผู้อุปการะ ถึงแม้ว่าศูนย์ฝึกและอบรมจะมีการจัดหาครอบครัว

อุปถัมภ์ให้กับเด็กและเยาวชนเหล่านั้น แต่ก็ไม่สามารถหาได้ในจำนวนที่ครบสำหรับเด็กและเยาวชนทุกคนและทุกครั้งเสมอไป

4.3.2 ลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัด

การศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัด ใช้คำถามว่า ที่ผ่านมารอบครัวได้มีส่วนร่วมในการบำบัด แก่ไข ฟันฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยาอย่างไรบ้าง โดยการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนการบำบัด ได้แก่ ระยะแรกรับ ระยะบำบัด และระยะเตรียมการกลับสู่สังคม ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมเป็น 5 ลักษณะ คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล ผลการศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัดมีดังนี้

1. ระยะแรกรับ (Entry) ลักษณะการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก่ไข ฟันฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในระยะแรกรับ ซึ่งกิจกรรมการมีส่วนร่วมในระยะแรกรับมี 4 กิจกรรม ได้แก่ กลุ่มปฐมนิเทศ การสัมภาษณ์ การร่วมวางแผนการบำบัด และการเข้าเยี่ยมปกติ ผลการศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก่ไข ฟันฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในระยะแรกรับ จำแนกตามลักษณะกิจกรรมได้ดังนี้

- 1) กิจกรรมกลุ่มปฐมนิเทศ พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมคิด จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 58.6 รองลงมา ครอบครัวมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 41.4
- 2) กิจกรรมการสัมภาษณ์ พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมวางแผน จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 75.7 รองลงมา ครอบครัวมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 24.3
- 3) กิจกรรมการร่วมวางแผนการบำบัด พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมวางแผน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 61.4 มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 24.3 มีส่วนร่วมคิด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 และมีส่วนร่วมปฏิบัติการ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7
- 4) กิจกรรมการเข้าเยี่ยมปกติ พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 82.9 และมีส่วนร่วมปฏิบัติการ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 17.1 (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8

จำนวนและร้อยละของลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัดระยะแรกเริ่ม

กิจกรรม	ลักษณะการมีส่วนร่วม					รวม
	ร่วมคิด	ร่วมวางแผน	ร่วมปฏิบัติการ	ร่วมรับผลประโยชน์	ร่วมประเมินผล	
- กลุ่มปฐมนิเทศ	41 (58.6)	0.00	0.00	29 (41.4)	0.0	70 (100)
- การสัมภาษณ์	0.00	53 (75.7)	0.00	17 (24.3)	0.0	70 (100)
- การร่วมวางแผนการบำบัด	6 (8.6)	43 (61.4)	4 (5.7)	17 (24.3)	0.0	70 (100)
- การเข้าเยี่ยมปกติ	0.0	0.0	12 (17.1)	58 (82.9)	0.0	70 (100)

2. ระยะบำบัด แก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) ลักษณะการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่ กระทำผิด (คดีอาเสพติด) ในระยะบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู ซึ่งกิจกรรมการมีส่วนร่วมในระยะแรกเริ่มมี 10 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ ครอบครัวสัมพันธ์ เทศกาลปีใหม่ การเข้าเยี่ยมปกติ ครอบครัวอุปถัมภ์ กิจกรรมวันสงกรานต์ กิจกรรมครอบครัวบำบัดและครอบครัวสัมพันธ์ และกิจกรรมครอบครัวอบอุ่น ผลการศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดีอาเสพติด) ในระยะบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู จำแนกตามลักษณะกิจกรรมได้ดังนี้

- 1) กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0
- 2) กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0
- 3) กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 กิจกรรมครอบครัวอบอุ่น

- 4) กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0
- 5) กิจกรรมเทศกาลปีใหม่ พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0
- 6) กิจกรรมการเข้าเยี่ยมปกติ พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0
- 7) กิจกรรมครอบครัวอุปถัมภ์ พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0
- 8) กิจกรรมวันสงกรานต์ พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0
- 9) กิจกรรมครอบครัวบำบัดและครอบครัวสัมพันธ์ พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0
- 10) กิจกรรมครอบครัวอบอุ่น พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จำนวน 70 คนคิดเป็นร้อยละ 100.0 (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9

ลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัดในระยะบำบัด แก่ไข พันธ์ฟู

กิจกรรม	ลักษณะการมีส่วนร่วม					
	ร่วมคิด	ร่วมวางแผน	ร่วมปฏิบัติการ	ร่วมรับผลประโยชน์	ร่วมประเมินผล	รวม
- กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา	0.0	0.0	0.0	70 (100.0)	0.0	70 (100.0)
- กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ	0.0	0.0	0.0	70 (100.0)	0.0	70 (100.0)
- กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ	0.0	0.0	0.0	70 (100.0)	0.0	70 (100.0)
- ครอบครัวสัมพันธ์	0.0	0.0	0.0	70 (100.0)	0.0	70 (100.0)

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

กิจกรรม	ลักษณะการมีส่วนร่วม					
	ร่วมคิด	ร่วมวางแผน	ร่วมปฏิบัติการ	ร่วมรับผลประโยชน์	ร่วมประเมินผล	รวม
- เทศกาลปีใหม่	0.0	0.0	0.0	70 (100.0)	0.0	70 (100.0)
- การเข้าเยี่ยมปกติ	0.0	0.0	0.0	70 (100.0)	0.0	70 (100.0)
- ครอบครัวอุปถัมภ์	0.0	0.0	0.0	70 (100.0)	0.0	70 (100.0)
- กิจกรรมวันสงกรานต์	0.0	0.0	0.0	70 (100.0)	0.0	70 (100.0)
- กิจกรรมครอบครัวบำบัดและครอบครัวสัมพันธ์	0.0	0.0	0.0	70 (100.0)	0.0	70 (100.0)
- กิจกรรมครอบครัวอบอุ่น	0.0	0.0	0.0	70 (100.0)	0.0	70 (100.0)

3. ระยะเตรียมการกลับสู่สังคม (Re-entry) ลักษณะการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในระยะเตรียมการกลับสู่สังคม ซึ่งกิจกรรมการมีส่วนร่วมในระยะแรกได้รับมี 3 กิจกรรม ได้แก่ การเข้าเยี่ยมปกติ การร่วมวางแผนภายหลังปล่อย และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ผลการศึกษา มีดังนี้

1) กิจกรรมการเข้าเยี่ยมปกติ กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0

2) กิจกรรมการร่วมวางแผนภายหลังปล่อย กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 55.7 มีส่วนร่วมประเมินผล จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 22.9 ร่วมคิด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 มีส่วนร่วมวางแผน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 และร่วมปฏิบัติการ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1

3) กิจกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมวางแผน คิดเป็นร้อยละ 58.6 มีส่วนร่วมประเมินผลร่วมคิด คิดเป็นร้อยละ 24.3 มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 17.1 (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10
ลักษณะการมีส่วนร่วมในระยะเตรียมการกลับสู่สังคม

กิจกรรม	ลักษณะการมีส่วนร่วม					
	ร่วมคิด	ร่วมวางแผน	ร่วมปฏิบัติการ	ร่วมรับผลประโยชน์	ร่วมประเมินผล	รวม
- การเข้าเยี่ยมปกติ	0.0	0.0	0.0	70 (100.0)	0.0	70 (100.0)
- การร่วมวางแผนภายหลังปล่อย	5 (7.1)	5 (7.1)	5 (7.1)	39 (55.7)	0.0	70 (100.0)
- การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย	0.0	41 (58.6)	0.0	12 (17.1)	17 (24.3)	70 (100.0)

4.3.3 ประโยชน์ที่ครอบครัวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมบำบัด

การศึกษาประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดในแต่ละขั้นตอนการบำบัด ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วยระยะแรกเริ่ม (Entry) ระยะบำบัดแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) และระยะเตรียมการกลับสู่สังคม (Re-entry) จากกลุ่มตัวอย่าง 70 ครอบครัว ผลการศึกษามีดังนี้

1. ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดในระยะแรกเริ่ม จำแนกตามรายกิจกรรม ประกอบด้วยกิจกรรมการสัมภาษณ์ กิจกรรมกลุ่มปฐมนิเทศ กิจกรรมการร่วมวางแผนการบำบัด กิจกรรมการเข้าเยี่ยมปกติ พบว่า

1) กิจกรรมการสัมภาษณ์ ประโยชน์ที่ครอบครัวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนี้คือ เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูล ข้อเท็จจริงเพื่อให้ครอบครัวและเด็กและเยาวชนร่วมกันค้นหาจุดบกพร่องของตนเอง และพร้อมที่จะรับการบำบัดแก้ไขด้วยความเต็มใจ ตั้งใจปรับเปลี่ยนตนเอง

เป็นระยะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ กฎระเบียบใหม่ ซึ่งละเอียดอ่อน ครอบครัวยุคใหม่และให้ความรักความสนใจมาเชื่อมตามโอกาส จัดกลุ่มเพื่อรองรับความรู้สึกซับซ้อนใจต่าง ๆ

2) กิจกรรมกลุ่มปฐมนิเทศ ประโยชน์ที่ครอบครัวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนี้คือ เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชน เจ้าหน้าที่และครอบครัวของเด็กและเยาวชนรู้จักกัน สร้างความเป็นมิตรต่อกัน ผู้ปกครองรับรู้กฎระเบียบ สิ่งที่ควรปฏิบัติ และสิ่งที่ห้ามปฏิบัติตามกฎระเบียบ ครอบครัวยังได้รับรู้สิทธิพิเศษที่เด็กและเยาวชนจะได้รับหากเด็กและเยาวชนตั้งใจเข้ารับการบำบัด เช่น ระยะเวลาในการเยี่ยมที่นานมากขึ้น การได้รับสิทธิลาเยี่ยมบ้าน

3) กิจกรรมการร่วมวางแผนการบำบัด ประโยชน์ที่ครอบครัวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนี้คือ เพื่อให้ครอบครัวและเด็กและเยาวชนร่วมกันค้นหาจุดบกพร่องของตนเอง และพร้อมที่จะรับการบำบัดแก้ไขด้วยความเต็มใจ ตั้งใจปรับเปลี่ยนตนเอง เป็นระยะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ กฎระเบียบใหม่ ซึ่งละเอียดอ่อน ครอบครัวยุคใหม่และให้ความรักความสนใจมาเชื่อมตามโอกาส จัดกลุ่มเพื่อรองรับความรู้สึกซับซ้อนใจต่าง ๆ

4) กิจกรรมการเข้าเยี่ยมปกติ ประโยชน์ที่ครอบครัวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนี้คือ ครอบครัวเข้าใจกันมากขึ้น สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันในครอบครัว และคลายความเครียด ความคิดถึงและห่วงใย

2. ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดในระยะบำบัด แก้ไข พันฟู จำแนกตามรายกิจกรรม ประกอบด้วยกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ กิจกรรมเทศกาลปีใหม่ กิจกรรมการเข้าเยี่ยมปกติ กิจกรรมครอบครัวอุปถัมภ์ กิจกรรมวันสงกรานต์ กิจกรรมครอบครัวบำบัดและครอบครัวสัมพันธ์ และกิจกรรมครอบครัวอบอุ่น ผลการศึกษามีดังนี้

1) กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ประโยชน์ที่ครอบครัวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนี้คือ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ทำให้จิตใจสงบ

2) กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ ประโยชน์ที่ครอบครัวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนี้คือ เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครอบครัว เสริมสร้างความกตัญญูตเวที

3) กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ ประโยชน์ที่ครอบครัวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนี้คือ เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครอบครัว เสริมสร้างความกตัญญูตเวที

4) ครอบครัวสัมพันธ์ ประโยชน์ที่ครอบครัวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนี้คือ เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครอบครัว เสริมสร้างความกตัญญูตเวที

5) เทศกาลปีใหม่ ประโยชน์ที่ครอบครัวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนี้คือ เพื่อความสนุกสนาน ร่าเริง

6) การเข้าเยี่ยมปกติ ประโยชน์ที่ครอบครัวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนี้ คือ ครอบครัวเข้าใจกันมากขึ้น สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันในครอบครัว คลายความเครียด ความคิดถึง และห่วงใย

7) ครอบครัวอุปถัมภ์ ประโยชน์ที่ครอบครัวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนี้ คือ เด็กและเยาวชนที่ไม่มีครอบครัว รู้สึกอบอุ่นเมื่ออยู่ระหว่างเข้ารับการบำบัด มีผู้อุปการะชั่วคราว

8) กิจกรรมวันสงกรานต์ ประโยชน์ที่ครอบครัวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนี้ คือ สนุกสนาน ร่าเริง สืบสานประเพณีไทย

9) กิจกรรมครอบครัวบำบัดและครอบครัวสัมพันธ์ ประโยชน์ที่ครอบครัวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนี้ คือ เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครอบครัว เสริมสร้างความกตัญญูกตเวที

10) กิจกรรมครอบครัวอบอุ่น ประโยชน์ที่ครอบครัวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนี้ คือ แก้ไขปัญหาให้กับครอบครัวที่ประสบปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัว

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดในระยะเตรียมการกลับสู่สังคม (Re-entry) จำแนกตามรายกิจกรรม ประกอบด้วย การเข้าเยี่ยมปกติ การร่วมวางแผนภายหลังปล่อย และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ผลการศึกษา มีดังนี้

1) การเข้าเยี่ยมปกติ ประโยชน์ที่ครอบครัวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนี้ คือ ครอบครัวเข้าใจกันมากขึ้น สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันในครอบครัว คลายความเครียด ความคิดถึง และห่วงใย

2) การร่วมวางแผนภายหลังปล่อย ประโยชน์ที่ครอบครัวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนี้ คือ ร่วมกันแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมก่อนได้รับการปล่อยตัว

3) การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ประโยชน์ที่ครอบครัวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนี้ คือ เพื่อให้เด็กและเยาวชนและครอบครัว มีความพร้อมหากเด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัว (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11

ประโยชน์ที่ครอบครัวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดของกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอน/กิจกรรมการบำบัด	ประโยชน์ที่ได้รับ
<p>ระยะแรกเริ่ม</p> <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มปฐมนิเทศ - การสัมภาษณ์ - การร่วมวางแผนการบำบัด - การเข้าเยี่ยมปกติ 	<ul style="list-style-type: none"> - เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชน เจ้าหน้าที่ และครอบครัวของเด็กและเยาวชนรู้จักกัน สร้างความเป็นมิตรต่อกัน - ผู้ปกครองรับรู้กฎระเบียบ สิ่งที่ควรปฏิบัติ และสิ่งที่ห้ามปฏิบัติตามกฎระเบียบ - ครอบครัวได้รับรู้สิทธิพิเศษที่เด็กและเยาวชนจะได้รับหากเด็กและเยาวชนตั้งใจเข้ารับการบำบัด เช่น ระยะเวลาในการเยี่ยมที่นานมากขึ้น การได้รับสิทธิลาเยี่ยมบ้าน - เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูล ข้อเท็จจริง - เพื่อให้ครอบครัวและเด็กและเยาวชนร่วมกันค้นหาจุดบกพร่องของตนเอง และพร้อมที่จะรับการบำบัดแก้ไขด้วยความเต็มใจ ตั้งใจปรับเปลี่ยนตนเอง เป็นระยะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ กฎระเบียบใหม่ซึ่งละเอียดอ่อน ครอบครัวควรพูดคุยและให้ความรักความสนใจมาเยี่ยมตามโอกาส จัดกลุ่มเพื่อรองรับความรู้สึกคับข้องใจต่าง ๆ - เพื่อให้ครอบครัวและเด็กและเยาวชนร่วมกันค้นหาจุดบกพร่องของตนเอง และพร้อมที่จะรับการบำบัดแก้ไขด้วยความเต็มใจ ตั้งใจปรับเปลี่ยนตนเอง เป็นระยะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ กฎระเบียบใหม่ซึ่งละเอียดอ่อน ครอบครัวควรพูดคุยและให้ความรักความสนใจมาเยี่ยมตามโอกาส จัดกลุ่มเพื่อรองรับความรู้สึกคับข้องใจต่าง ๆ - ครอบครัวเข้าใจกันมากขึ้น - สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในครอบครัว - คลายความเครียด ความคิดถึงและห่วงใย

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ขั้นตอน/กิจกรรมการบำบัด	ประโยชน์ที่ได้รับ
<p>ระยะบำบัด แก้ไข พื้นฟู</p> <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา - กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ - กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ - ครอบครัวสัมพันธ์ - เทศกาลปีใหม่ - การเข้าเยี่ยมปกติ - ครอบครัวอุปถัมภ์ - กิจกรรมวันสงกรานต์ - กิจกรรมครอบครัวบำบัดและครอบครัวสัมพันธ์ - กิจกรรมครอบครัวอบอุ่น 	<ul style="list-style-type: none"> - เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม - ทำให้จิตใจสงบ - เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครอบครัว - เสริมสร้างความกตัญญูทวดเวที - เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครอบครัว - เสริมสร้างความกตัญญูทวดเวที - เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครอบครัว - เสริมสร้างความกตัญญูทวดเวที - สนุกสนาน ร่าเริง - ครอบครัวเข้าใจกันมากขึ้น - สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันในครอบครัว - คลายความเครียด ความคิดถึงและห่วงใย - เด็กและเยาวชนที่ไม่มีครอบครัว รู้สึกอบอุ่นเมื่ออยู่ระหว่างเข้ารับการบำบัด มีผู้อุปการะชั่วคราว - สนุกสนาน ร่าเริง - เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครอบครัว - เสริมสร้างความกตัญญูทวดเวที - แก้ไขปัญหาให้กับครอบครัวที่ประสบปัญหาสัมพันธ์ภาพในครอบครัว
<p>ระยะเตรียมการกลับสู่สังคม (Re-entry)</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเข้าเยี่ยมปกติ - การร่วมวางแผนภายหลังปล่อย - การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย 	<ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัวเข้าใจกันมากขึ้น - สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันในครอบครัว - คลายความเครียด ความคิดถึงและห่วงใย - ร่วมกันแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมก่อนได้รับการปล่อยตัว - เพื่อให้เด็กและเยาวชนและครอบครัว มีความพร้อมหากเด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัว

4.4 แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่าง 70 ครอบครัว เกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมในการบำบัด กิจกรรมการบำบัดที่ต้องการให้ศูนย์ฝึกและอบรมจัดเพิ่มเติม ปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้างต่อการเข้าร่วมกิจกรรมบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด เด็กและเยาวชนและสิ่งที่ควรปฏิบัติถ้าจะส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการบำบัด ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก๊ไข พิ้นฟู เด็กและเยาวชนที่เข้ารับการบำบัด ยาเสพติด ผลการศึกษาจะได้นำเสนอ ดังต่อไปนี้

4.4.1 ความต้องการมีส่วนร่วมในการบำบัด

การศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในการบำบัดของครอบครัว ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะแรกเริ่ม (Entry) ระยะบำบัด แก๊ไข พิ้นฟู (Rehabilitation) และระยะเตรียมการกลับสู่สังคม (Re-entry) โดยถามว่าความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการบำบัดในแต่ละขั้นตอนและแต่ละกิจกรรมพร้อมทั้งระบุเหตุผลที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมบำบัด ผลการศึกษามีดังนี้

1. มีความต้องการมีส่วนร่วมในการบำบัดระยะแรกเริ่ม (Entry) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมการประชุมพิเศษ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 85.7 ต้องการมีส่วนร่วมการสัมภาษณ์ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 85.7 การร่วมวางแผนการบำบัด จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 85.7 และการเข้าเยี่ยมปกติ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 84.3

2. ความต้องการมีส่วนร่วมในการบำบัดระยะบำบัด แก๊ไข พิ้นฟู (Rehabilitation) พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความต้องการมีส่วนร่วมในการบำบัด ได้แก่ ครอบครัวสัมพันธ์ จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 94.3 กิจกรรมครอบครัวอบอุ่น จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 90.0 การเข้าเยี่ยมปกติ จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 87.1 กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 85.7 กิจกรรมวันสงกรานต์ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 85.7 กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 81.4 กิจกรรมครอบครัวบำบัดและครอบครัวสัมพันธ์ จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 81.4 เทศกาลปีใหม่ จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 78.6 กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 ครอบครัวอุปถัมภ์ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 11.4

3. ความต้องการมีส่วนร่วมในการบำบัดระยะเตรียมการกลับสู่สังคม (Re-entry) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมีส่วนร่วมในการบำบัด ได้แก่ การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 90.0 การร่วมวางแผนภายหลังปล่อย จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 85.7 การเข้าเยี่ยมปกติ จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 82.9 (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12

จำนวนและร้อยละของความต้องการและไม่ต้องการมีส่วนร่วมในการบำบัด
จำแนกตามขั้นตอน/กิจกรรมการบำบัด

ขั้นตอน/กิจกรรมการบำบัด	ต้องการเข้าร่วม	ไม่ต้องการเข้าร่วม
1. ระยะแรกเริ่ม (Entry)		
- กลุ่มปฐมนิเทศ	60 (85.7)	10 (14.3)
- การสัมภาษณ์	60 (85.7)	10 (14.3)
- การร่วมวางแผนการบำบัด	60 (85.7)	10 (14.3)
- การเข้าเยี่ยมปกติ	59 (84.3)	11 (15.7)
2. ระยะบำบัด (Rehabilitation)		
- กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา	10 (14.3)	60 (85.7)
- กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ	57 (81.4)	13 (18.6)
- กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ	60 (85.7)	10 (14.3)
- ครอบครัวสัมพันธ์	66 (94.3)	4 (5.7)
- เทศกาลปีใหม่	55 (78.6)	15 (21.4)

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ขั้นตอน/กิจกรรมการบำบัด	ต้องการเข้าร่วม	ไม่ต้องการเข้าร่วม
- การเข้าเยี่ยมปกติ	61 (87.1)	9 (12.9)
- ครอบครัวอุปถัมภ์	8 (11.4)	62 (88.6)
- กิจกรรมวันสงกรานต์	60 (85.7)	10 (14.3)
- กิจกรรมครอบครัวบำบัดและครอบครัว สัมพันธ์	57 (81.4)	13 (18.6)
- กิจกรรมครอบครัวอบอุ่น	63 (90.0)	7 (10.0)
- กิจกรรมครอบครัวบำบัดและครอบครัว สัมพันธ์	57 (81.4)	13 (18.6)
- กิจกรรมครอบครัวอบอุ่น	63 (90.0)	7 (10.0)
3. ระยะเตรียมการกลับสู่สังคม (Re-Entry)		
- การเข้าเยี่ยมปกติ	58 (82.9)	12 (17.1)
- การร่วมวางแผนภายหลังปล่อย	60 (85.7)	10 (14.3)
- การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย	63 (90.0)	7 (10.0)

4. เหตุผลการไม่เข้าร่วมกิจกรรมบำบัดจำแนกตามขั้นตอนและกิจกรรมการบำบัด การศึกษาเหตุผลที่ครอบครัวไม่เข้าร่วมกิจกรรมบำบัด โดยแบ่งขั้นตอนของการบำบัด ทั้ง 3 ขั้นตอน ได้แก่ ระยะแรกรับ (Entry) ระยะบำบัด แก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) ระยะเตรียมการกลับสู่สังคม (Re-entry) ผลการศึกษา พบว่า เหตุผลโดยรวมที่สำคัญทำให้ครอบครัวไม่เข้าร่วมกิจกรรมบำบัด คือ การที่ครอบครัวต้องทำงานหารายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัว ไม่สามารถลาหยุดงานได้ จึงทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในวันที่ศูนย์ฝึกและอบรมจัดขึ้นได้ ระยะทางศูนย์ฝึกฯ ไกลจากบ้านพัก ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง และศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดให้มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนน้อย จึงทำให้ครอบครัวไม่มีโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควร รวมทั้งเด็กและเยาวชนที่ไม่มีครอบครัว ไม่มีผู้อุปการะ ถึงแม้ว่าศูนย์ฝึกและอบรมจะมีการจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ให้กับเด็กและเยาวชนเหล่านั้น แต่ก็ไม่สามารถหาครอบครัวอุปถัมภ์ให้มีจำนวนครบสำหรับเด็กและเยาวชนทุกคนและทุกครั้งเสมอไป

4.4.2 กิจกรรมการบำบัด ที่ต้องการให้ศูนย์ฝึกและอบรมจัดเพิ่มเติม

การศึกษากิจกรรมการบำบัดที่ครอบครัวต้องการให้ศูนย์ฝึกและอบรมจัดเพิ่มเติม โดยใช้คำถามปลายเปิด ผลการศึกษา พบว่า ครอบครัวต้องการให้ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้เรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างมีคุณภาพให้ครอบครัว เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต และเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้ครอบครัวได้ทบทวนถึงบทบาทหน้าที่และแบบแผนในการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนในครอบครัว และครอบครัวต้องการให้ศูนย์ฝึกและอบรมจัดกิจกรรมเข้าค่ายครอบครัว

4.4.3 ปัญหาและอุปสรรคต่อการเข้าร่วมกิจกรรม

การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการบำบัดที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดขึ้น โดยใช้คำถามปลายเปิด ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาสำคัญ คือ ครอบครัวต้องทำงานหารายได้เลี้ยงครอบครัว จึงทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในวันที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดขึ้นได้ ระยะทางศูนย์ฝึกฯ ไกลจากบ้านพัก ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง และศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดให้มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนน้อยอยู่ จึงทำให้ครอบครัวไม่มีโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควร รวมทั้งเด็กและเยาวชนที่ไม่มีครอบครัว ไม่มีผู้อุปการะ ถึงแม้ว่าศูนย์ฝึกและอบรมจะมีการจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ให้กับเด็กและเยาวชนเหล่านั้น แต่ก็ไม่สามารถหาได้ในจำนวนที่ครบสำหรับเด็กและเยาวชนทุกคนและทุกครั้งเสมอไป

4.4.4 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมการบำบัด

การศึกษายบทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบำบัดผู้ศึกษาได้แบ่งบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมบำบัดเป็นบทบาทของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนฯ บทบาทของผู้ปกครอง บทบาทของเด็กและเยาวชน และบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ผลการศึกษามีดังนี้

1. บทบาทของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบำบัด ได้แก่

- 1) ควรมีการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างมีคุณภาพให้ครอบครัว
- 2) ควรมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชน โดยสร้างเจตคติที่ดีและร่วมมือกันในการให้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ปล่อยให้เป็นการรับผิดชอบของใครคนใดคนหนึ่ง พร้อมทั้งร่วมกันวางแผนติดตามให้เด็กและเยาวชนและครอบครัวเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
- 3) ควรตระหนักถึงความสำคัญของครอบครัวในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชน ไม่มองว่าเป็นการสร้างภาระให้แก่ตนในการปฏิบัติงาน

2. บทบาทของผู้ปกครองต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบำบัด ได้แก่

- 1) ครอบครัวควรให้ความรักความสนใจ มาเยี่ยมเด็กและเยาวชนตามโอกาส
- 2) การที่ครอบครัวไม่เข้าใจกฎระเบียบของศูนย์ฝึกและอบรมฯ โดยการไม่นำสิ่งของที่ผิดกฎระเบียบมาให้เด็กและเยาวชนภายในศูนย์ฝึกและอบรมฯ

3. บทบาทของเด็กและเยาวชนต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบำบัด ได้แก่

- 1) เด็กและเยาวชนควรตั้งใจเข้ารับการบำบัด พยายามพัฒนาตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้เด็กและเยาวชนได้รับสิทธิพิเศษในการให้ผู้ปกครองเข้าเยี่ยมเพิ่มมากขึ้น
- 2) เด็กและเยาวชนจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด

4. บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ได้แก่ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เจ้าหน้าที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ

- 1) ควรมีการพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนที่เน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัวให้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางให้ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนสามารถนำไปจัดกิจกรรมในแต่ละโอกาสอย่างเหมาะสม

2) ควรมีกำหนดนโยบายที่เป็นรูปธรรมในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนโดยเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัว และจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ อย่างต่อเนื่องและดำเนินการอย่างจริงจัง รวมทั้งการติดตามประเมินผล ทั้งนี้ เพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชนกับครอบครัวได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3) ควรจัดทำคู่มือสำหรับครอบครัวในเรื่องการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ เพื่อให้ครอบครัวมีความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทวิธีการและขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนร่วมกับศูนย์ฝึกและอบรมฯ ในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้ครอบครัวมีความตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมฯ มากยิ่งขึ้น

4.4.5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัดเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการบำบัดยาเสพติด

การศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 70 ครอบครัว ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัดเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการบำบัดยาเสพติด คือ ในการดำเนินการ โครงการและกิจกรรมควรพิจารณาถึงเวลาที่เหมาะสมสำหรับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะครอบครัว ในการจัดกิจกรรมร่วมกับครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดขึ้นได้

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดีอาชญากรรม) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา” กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างเข้ารับการบำบัดภายในศูนย์ฝึกและอบรม จำนวน 70 ครอบครัว สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าอัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างเป็นครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างเข้ารับการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู ภายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 70 ครอบครัว พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 78.6 เพศชาย ร้อยละ 21.4 มีอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 34.3 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 87.1 สถานภาพการสมรส แยกกันอยู่ / หย่าร้าง / หม้าย ร้อยละ 42.9 มีความเกี่ยวข้องเป็นบิดา มารดาของเด็กและเยาวชน ร้อยละ 75.7 ภูมิลำเนาส่วนใหญ่อยู่ที่กรุงเทพมหานคร ร้อยละ 64.3 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 44.3 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 62.9 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 50.0 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดกิจกรรมเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับบุตรหลาน ร้อยละ 100 ระยะเวลาที่เหมาะสมต่อการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 61.4 เห็นว่าระยะเวลาที่เหมาะสมต่อการเข้าร่วมกิจกรรม คือ 1-3 ชั่วโมง การเดินทางมาร่วมกิจกรรมโดยรถโดยสารประจำทาง ร้อยละ 38.6 จำนวนครั้งที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรม คือ เดือนละ 1 ครั้ง ร้อยละ 47.1

5.1.2 ทักษะคติของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดีอาชญากรรม) ในศูนย์ฝึกและอบรมฯ

การศึกษาทักษะคติของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดีอาชญากรรม) ในศูนย์ฝึกและอบรมฯ แบ่งการศึกษาเป็น 2 ประเด็น คือ การศึกษา

ทัศนคติของครอบครัวต่อการบำบัดเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ และทัศนคติเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัวต่อการบำบัดเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ผลการศึกษามีดังนี้

1. ทัศนคติของครอบครัวต่อการบำบัด แก้ไข พื้นฟูเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ การศึกษาทัศนคติของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัดครั้งนี้ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครอบครัวต่อการที่เด็กและเยาวชนเข้ารับการบำบัด แก้ไข พื้นฟู เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ โดยแบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยผู้ศึกษาวิจัยได้สอบถามความคิดเห็นต่อการเข้ารับการบำบัดทั้งในเชิงบวก และเชิงลบ พบว่า ทัศนคติของครอบครัวต่อการบำบัด แก้ไข พื้นฟู เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 อยู่ในระดับมาก

2. ทัศนคติเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัวต่อการบำบัดเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ การศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัวต่อการบำบัดเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ครั้งนี้ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครอบครัวเกี่ยวกับต่อความสำคัญของครอบครัวต่อการบำบัดเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ โดยแบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลางน้อย และน้อยที่สุด โดยผู้ศึกษาวิจัยได้สอบถามความทัศนคติเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัวต่อการบำบัดเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัดเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ มีค่าเฉลี่ย 4.85 อยู่ในระดับมากที่สุด

5.1.3 การมีส่วนร่วมของครอบครัว

การศึกษาการมีส่วนร่วมของครอบครัวแบ่งการศึกษาเป็น 2 ประเด็น คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัด และลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัด ผลการศึกษามีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัด การศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัด โดยพิจารณาการมีส่วนร่วมแต่ละขั้นตอนของการบำบัดแต่ละขั้นตอนการบำบัดแล้ว ผลการศึกษามีดังนี้

1) ครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัดในระยะแรกเริ่ม พบว่า ครอบครัวเคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มปฐมนิเทศ คิดเป็นร้อยละ 94 กิจกรรมกลุ่มสัมภาษณ์ คิดเป็นร้อยละ 96 กิจกรรมการร่วมวางแผนการบำบัด คิดเป็นร้อยละ 94 และกิจกรรมการเข้าเยี่ยมปกติ คิดเป็นร้อยละ 90

2) ครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัดในระยะบำบัด แก้ไข พื้นฟู พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา คิดเป็นร้อยละ 94.0 กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ คิดเป็นร้อยละ 91.0 กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ คิดเป็นร้อยละ 13.0 กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ คิดเป็น

ร้อยละ 19.0 กิจกรรมเทศกาลปีใหม่ คิดเป็นร้อยละ 24.0 กิจกรรมการเข้าเยี่ยมปกติ คิดเป็นร้อยละ 13.0 กิจกรรมครอบครัวอุปถัมภ์ คิดเป็นร้อยละ 7.0 กิจกรรมวันสงกรานต์ คิดเป็นร้อยละ 24.0 กิจกรรมครอบครัวบำบัดและครอบครัวสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 89.0 กิจกรรมครอบครัวอบอุ่น คิดเป็นร้อยละ 11.0

3) ครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัดในระยะระยะเตรียมการกลับสู่สังคม พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเข้าเยี่ยมปกติ คิดเป็นร้อยละ 73.0 กิจกรรมการร่วมวางแผน ภายหลังปล่อย คิดเป็นร้อยละ 66.0 กิจกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย คิดเป็นร้อยละ 70

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัด การศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของ ครอบครัวในกิจกรรมบำบัด โดยถามว่าที่ผ่านมามีครอบครัวใดมีส่วนร่วมในการบำบัด แก่ใจ พื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา ในแต่ละขั้นตอนของการบำบัด คือ ระยะแรกรับ ระยะบำบัด และระยะเตรียมการกลับสู่สังคม ซึ่งมี ลักษณะการมีส่วนร่วม 5 ลักษณะ คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล ผลการศึกษามีดังนี้

1) การศึกษามีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก่ใจ พื้นฟู เด็กและเยาวชน ที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในระยะแรกรับ (Entry) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในแต่ละกิจกรรม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ กิจกรรมการเข้าเยี่ยมปกติ ครอบครัวมีส่วนร่วมในลักษณะรับ ผลประโยชน์ ร้อยละ 82.9 กิจกรรมการสัมภาษณ์ ครอบครัวมีส่วนร่วมวางแผน ร้อยละ 75.7 กิจกรรมการร่วมวางแผนการบำบัด พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมวางแผน ร้อยละ 61.4 และกิจกรรม กลุ่มปฐมนิเทศ พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมคิด ร้อยละ 58.6

2) การศึกษามีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก่ใจ พื้นฟู เด็กและเยาวชน ที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในระยะบำบัด แก่ใจ พื้นฟู (Rehabilitation) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในแต่ละกิจกรรมคือกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ กิจกรรม วันแม่แห่งชาติ กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ กิจกรรมเทศกาลปีใหม่ กิจกรรมการเข้าเยี่ยมปกติ กิจกรรมครอบครัวอุปถัมภ์ กิจกรรมวันสงกรานต์ กิจกรรมครอบครัวบำบัดและครอบครัวสัมพันธ์ และกิจกรรมครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวมีส่วนร่วมในลักษณะรับผลประโยชน์ ร้อยละ 100

3) การศึกษามีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก่ใจ พื้นฟู เด็กและเยาวชน ที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในระยะเตรียมการกลับสู่สังคม (Re-entry) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในแต่ละกิจกรรมเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ กิจกรรมการเข้าเยี่ยมปกติมีส่วนร่วมใน ลักษณะรับผลประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 100.0 กิจกรรมการเตรียมความพร้อม ก่อนปล่อย มี

ส่วนร่วมลักษณะวางแผน คิดเป็นร้อยละ 58.6 และกิจกรรมการร่วมวางแผนภายหลังปล่อย มีส่วนร่วมลักษณะรับผลประโยชน์ ร้อยละ 55.7

5.1.4 เหตุผลที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมบำบัด

การศึกษาเหตุผลที่ครอบครัวไม่เข้าร่วมกิจกรรมบำบัด โดยแบ่งขั้นตอนของการบำบัด ทั้ง 3 ขั้นตอน ได้แก่ ระยะแรกเริ่ม (Entry) ระยะบำบัด แก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) ระยะเตรียมการกลับสู่สังคม (Re-entry) พบว่า เหตุผลโดยรวมที่สำคัญทำให้ครอบครัวไม่เข้าร่วมกิจกรรมบำบัด คือ การที่ครอบครัวต้องทำงานหารายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัว ไม่สามารถลาหยุดงานได้ จึงทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในวันที่ศูนย์ฝึกและอบรมจัดขึ้นได้ ระยะทางศูนย์ฝึกฯ ไกลจากบ้านพัก ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง และศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดให้มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนน้อย จึงทำให้ครอบครัวไม่มีโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควร รวมทั้งเด็กและเยาวชนที่ไม่มีครอบครัว ไม่มีผู้อุปการะ ถึงแม้ว่าศูนย์ฝึกและอบรมจะมีการจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ให้กับเด็กและเยาวชนเหล่านั้น แต่ก็ไม่สามารถหาครอบครัวอุปถัมภ์ให้มีจำนวนครบสำหรับเด็กและเยาวชนทุกคนและทุกครั้งเสมอไป

5.1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมบำบัด

การศึกษาประโยชน์ที่ครอบครัวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมบำบัด พบว่า การที่ผู้ปกครองมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ทำให้ครอบครัวเข้าใจกันมากขึ้น สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในครอบครัว ครอบครัวและเด็กและเยาวชนร่วมกันค้นหาจุดบกพร่องของตนเอง และพร้อมที่จะรับการบำบัดแก้ไขด้วยความเต็มใจ ตั้งใจปรับเปลี่ยนตนเอง เป็นระยะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ กฎระเบียบใหม่ ซึ่งละเอียดอ่อน ครอบครัวควรพูดคุยและให้ความรักความสนใจมาเยี่ยมตามโอกาส จัดกลุ่มเพื่อรองรับความรู้สึกซับซ้อนใจต่าง ๆ

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างเข้ารับการฝึกอบรมภายในศูนย์ฝึกและอบรม เด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา จำนวน 70 ครอบครัว ผลการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดา มารดา มีอาชีพรับจ้าง สถานภาพสมรสแยกกันอยู่/หย่าร้างและหม้าย ดังนั้น การที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดอาจเป็นผลกระทบจากครอบครัวแตกแยก บิดามารดา

หย่าร้าง แยกทางกัน และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่มีรายได้น้อยและรายได้ไม่แน่นอน และการที่ครอบครัวของเด็กและเยาวชนนั้น มีความต้องการให้ทางศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดกิจกรรม และเห็นว่าการจัดกิจกรรมที่กำหนดให้ครอบครัวต้องเข้าร่วมด้วย เดือนละ 1 ครั้ง มีความเหมาะสมมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครอบครัวของเด็กและเยาวชนต้องประกอบอาชีพหารายได้เลี้ยงครอบครัวไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมมากนัก

5.2.2 ทศนคติต่อการบำบัดเด็กและเยาวชน

ผลการศึกษา พบว่า ครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างเข้ารับการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู ภายในศูนย์ฝึกและอบรมฯ มีทัศนคติต่อการฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมฯ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16) อธิบายได้ว่า การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดควรมุ่งเน้นการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เป็นหลัก โดยจะต้องมีการวางแผนการฝึกอบรม ซึ่งจะช่วยให้การบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู และพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้ตรงตามสภาพปัญหาความจำเป็น เหมาะสมกับระยะเวลาการฝึกอบรมที่แตกต่าง และเงื่อนไขของเด็กและเยาวชนแต่ละราย และครอบครัวของเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่ยังมีความเห็นว่า การจำแนกประเภทถือเป็นกิจกรรมหลักในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู และพัฒนา และถือว่าเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก เพราะการจำแนกประเภท เป็นการนำข้อมูลของเด็กและเยาวชนมาศึกษาวิเคราะห์ และวางแผนการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เป็นรายบุคคล รวมทั้งกำหนดเวลาแนวทางบำบัด แก้ไข โดยคำนึงถึง การศึกษา การฝึกวิชาชีพ ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน และกิจกรรมอื่น ๆ ที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชน ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม และตรงกับสภาพปัญหาของเด็กแต่ละราย ทั้งนี้ สอดคล้องกับปรัชญาในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่ประยุกต์มาจาก สำนักคิดปฏิฐานนิยม (Positive School) ซึ่งมุ่งเน้นที่วิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดไปที่การแก้ไขหรือปรับปรุงพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนให้กลับตนเป็นคนดีและอยู่ในสังคมได้โดยไม่กระทำผิดซ้ำขึ้นอีก และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของศูนย์ฝึกและอบรมฯ ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นสถานที่ที่รับเด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรม บำบัด แก้ไข ฟื้นฟู ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลว่าเด็กและเยาวชนกระทำความผิดและสมควรถูกควบคุมตัว ไว้เพื่อการฝึกอบรม นอกจากนั้น เพื่อให้การควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนดังกล่าวสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และสอดคล้องกับนโยบายและแผนแม่บทด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยรวมทั้งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กหรือข้อกำหนดอื่น ๆ ขององค์การสหประชาชาติที่ประเทศไทยได้ให้การรับรอง จึงกำหนดให้มีแนวทางในการปฏิบัติงานของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ตามมาตรฐานการปฏิบัติงานสถานพินิจ ตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ พ.ศ. 2545 โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้ (1) ควบคุมดูแลเด็กและเยาวชน ตาม

คำพิพากษาหรือคำสั่งศาล โดยจัดให้เด็กและเยาวชน ได้มีที่อยู่อาศัย กินอยู่หลับนอนและมีปัจจัยจำเป็นแก่การดำรงชีวิตเหมาะสมตามเพศ วัยสภาพทางร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา และความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน (2) ดำเนินการจัดการศึกษาอบรมและฝึกวิชาชีพ ตามความถนัด ความสนใจให้สอดคล้องตามแผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู และแผนการดำเนินชีวิตภายหลังปล่อย (3) จัดให้มีการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูและสงเคราะห์เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งถูกควบคุมตัวตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล โดยให้สอดคล้องกับแผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู เด็กหรือเยาวชนแต่ละราย (4) ประสานการบำบัดแก้ไขและสงเคราะห์ เพื่อรับรองภารกิจความร่วมมือในกระบวนการบำบัดแก้ไข เด็กและเยาวชนระหว่างศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนกับส่วนราชการ หรือภาคเอกชนอื่น ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารจัดการภายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพบุคลากรทุกคนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กและเยาวชน และการปกป้องคุ้มครอง และจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ (Child Welfare Center)

ข้อค้นพบเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้กับเด็กและเยาวชน เป็นประโยชน์กับเด็กและเยาวชน สอดคล้องกับความเห็นของ นักอาชญาวิทยาว่าการเตรียมเด็กและเยาวชนก่อนปล่อยเป็นกระบวนการปฏิบัติงานที่ยุ่ยากและสำคัญที่สุด ผลแห่งการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนอย่างดีแล้วนั้นอาจจะล้มเหลวได้ หากขาดการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กและเยาวชนก่อนปลดปล่อยที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากในระหว่างที่เด็กและเยาวชนรับการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนย่อมไม่ทราบถึงความเป็นไป หรือความเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอก เมื่อได้รับการปลดปล่อยมักจะประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น การปรับตัว การปรับสภาพจิตใจ การปรับสภาพชีวิตที่เป็นอิสระได้ จึงทำให้เกิดปัญหาขัดแย้งในจิตใจและหากต้องประสบปัญหาภายหลังปล่อยในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคม โดยเฉพาะการไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ถ้าหากว่าไม่ได้รับการแก้ไขและป้องกันปัญหาเหล่านี้เสียแต่เบื้องต้น อาจจะทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ต้องหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำหรือประกอบอาชญากรรมได้อีก

การบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู ครอบครัวยุ่ของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ทราบว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการแก้ไขความประพฤติที่เสียหายของเด็กและเยาวชนให้กลับตนเป็นพลเมืองดี และเสริมสร้างศักยภาพเพื่อให้สามารถปฏิบัติตนในทางที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและปฏิบัติตนตามกฎหมาย ภายหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวไปแล้ว โดยการฝึกอบรมจะจัดให้ตามความจำเป็นของเด็กและเยาวชนแต่ละราย และในศูนย์ฝึกและอบรมฯ จะมีการดูแล การให้ความปลอดภัย การให้การศึกษากการเสริมสร้างทักษะในการทำงาน และให้ความช่วยเหลือที่จำเป็นตามความต้องการ ซึ่งกิจกรรม

เพื่อการแก้ไข ฟื้นฟู และสงเคราะห์ที่จัดให้สำหรับเด็กและเยาวชนก็จะมีทั้งการจัดการศึกษาวิชาสามัญ วิชาชีพ จริยศึกษา พลศึกษา การอบรมเกี่ยวกับระเบียบวินัย สันทนาการ พัฒนาการ กิจกรรมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การเสริมทักษะพิเศษ การเปิดโอกาสให้มีการติดต่อกับชุมชน สังคม ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จะมีการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย การติดตามดูแล และการสงเคราะห์ภายหลังปล่อยอย่างเหมาะสม เพียงพอ และมีประสิทธิภาพ โดยกิจกรรมทั้งหมดนี้จะช่วยให้เด็กและเยาวชนปรับปรุงวิธีการคิดและทัศนคติที่มีต่อการดำเนินชีวิตให้ดีขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการคืนเด็กและเยาวชนสู่สังคมอย่างสมบูรณ์และช่วยป้องกันเด็กกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก

โดยครอบครัวของเด็กและเยาวชน มีทัศนคติว่า เด็กและเยาวชน เป็นผู้ก้าวพลาด ควรได้รับการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู การบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่ใช้ยาเสพติดด้วยโปรแกรมชุมชนบำบัด ช่วยเสริมสร้างให้เยาวชนเกิดทักษะต่าง ๆ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ โดยมีตารางเวลากิจวัตรประจำวันตามโปรแกรมชุมชนบำบัดเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนที่เคยใช้ยาเสพติดปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้กับเด็กและเยาวชนเป็นประโยชน์กับเด็กและเยาวชน สภาพแวดล้อมของศูนย์ฝึกและอบรมฯ ควรเอื้อต่อการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เยาวชนที่ใช้ยาเสพติดฟื้นฟู การบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กและเยาวชนให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นระหว่างการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู นั้น เด็กและเยาวชนได้เข้าร่วมเรียนวิชาชีพระยะสั้นอย่างเหมาะสม เป็นประโยชน์ การศึกษาสายสามัญ (ก.ศ.น.) ระหว่างการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูนั้น ก่อให้เกิดประโยชน์กับเด็กและเยาวชนซึ่งศูนย์ฝึกและอบรมฯ ควรที่จะจัดการศึกษาสายสามัญให้เด็กและเยาวชนอย่างเพียงพอ เหมาะสม และการฝึกอบรมวิชาชีพก็ควรจัดให้มีความหลากหลาย เพื่อให้เด็กและเยาวชนเลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ และตรงความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งจะช่วยให้เกิดทักษะและเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพภายหลังปล่อยได้ ซึ่งศูนย์ฝึกและอบรมฯ ควรที่จะมีหลักสูตรวิชาชีพหลากหลาย เช่น ช่างยนต์ ช่างปูน การเชื่อมไฟฟ้า การเดินสายไฟ ฯลฯ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาศักยภาพ และฝึกความชำนาญทางด้านวิชาชีพให้มากขึ้น อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ การคัดเลือกหลักสูตรควรคำนึงถึงสภาพท้องถิ่นและความต้องการของตลาดในท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น ดังเช่นหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ครอบครัวของเด็กและเยาวชนมีทัศนคติเกี่ยวกับการปรับเลือนหรือลดตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับเด็กและเยาวชน เป็นแรงจูงใจให้เด็กและเยาวชนผู้ใช้ยาเสพติดพัฒนาตนเอง

การศึกษาครั้งนี้ พบว่า ครอบครัวมีทัศนคติว่าระหว่างที่เด็กและเยาวชนเข้ารับการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู ภายในศูนย์ฝึกและอบรมฯ การเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ภายนอกได้เต็มที่ เพื่อเป็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ทันต่อสภาพสังคมในปัจจุบัน รวมถึงการฝึกอบรมด้านศีลธรรมและจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน เพื่อช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจของเด็กและเยาวชน ส่งผลให้เกิดความรู้สึกนึกคิดไม่กระทำผิดซ้ำ

5.23 ทักษะคติเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัวต่อการบำบัดเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ

ผลการศึกษา พบว่า ครอบครัวของเด็กและเยาวชน มีทัศนคติที่เห็นความสำคัญของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัดเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ครอบครัวควรที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากเด็กและเยาวชนจะอยู่ในความดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเพียงชั่วขณะหนึ่งเท่านั้น แต่ครอบครัวเป็นสถาบันหลักในการอบรมขัดเกลาทางสังคม (Socialization) แก่เด็กและเยาวชน กล่าวคือ ภายหลังจากปล่อย เด็กและเยาวชนจะต้องกลับไปอยู่อยู่กับครอบครัวตามเดิม และหากเด็กและเยาวชนกลับไปอยู่อยู่กับครอบครัวที่ไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองให้ดีขึ้น และเด็กเยาวชนต้องกลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม ๆ จะส่งผลทำให้เด็กและเยาวชนหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำได้โดยง่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกษวรารักษ์ จินะแสน (2542) พบว่า สถาบันครอบครัวควรมีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่เด็กและเยาวชน โดยเฉพาะด้านจริยธรรม ครอบครัวควรสร้างความรัก ความอบอุ่นและความเข้าใจ ฉะนั้น ครอบครัวจึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการฝึกอบรม เพื่อให้การแก้ไข ฟื้นฟู และสงเคราะห์เด็กและเยาวชนมีประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งของเด็กและเยาวชนในด้านการปรับตัวเข้าสู่สังคมภายนอก และเตรียมความพร้อมของครอบครัวในด้านวิธีการดูแลเด็กและเยาวชนอีกด้วย เมื่อครอบครัวได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์ฝึกฯ ได้ดำเนินการจัดขึ้นทำให้ท่านเกิดความรู้สึกในทางที่ดีกับเยาวชน เด็กและเยาวชนรู้สึกว่าคุณค่าสำหรับครอบครัว เมื่อครอบครัวมาเยี่ยมและทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน การที่ครอบครัวได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางศูนย์ฝึกฯ จัดและเป็นโอกาสให้เด็กและเยาวชนเกิดความเข้าใจในผู้ปกครองและครอบครัวและมีความรู้สึกดี เมื่อครอบครัวได้เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกับเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ แล้วทำให้ครอบครัวเกิดความเข้าใจทัศนคติ และความรู้สึกในทางที่ดีกับเด็กและเยาวชนมากขึ้น และส่งผลให้เด็กและเยาวชนเกิดความเข้าใจ ทัศนคติ และความรู้สึกที่ดีกับครอบครัวมากขึ้น รวมทั้งทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความรู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่าสำหรับครอบครัวด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพร นรเศรษฐวิวัฒน์ (2548) พบว่า ลักษณะสัมพันธภาพในครอบครัวที่พึงประสงค์ คือ การที่ครอบครัวมีความรัก และความอบอุ่น ความห่วงใยกัน สมาชิกมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ภายในครอบครัว รับฟังความคิดเห็นและเหตุผลซึ่งกัน

และกัน ให้ความเคารพสิทธิส่วนบุคคล มีความรักใคร่สามัคคีปรองดองกัน และมีการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา

ส่วนสำคัญที่เป็นแรงจูงใจให้เด็กและเยาวชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นจำเป็นต้องให้ครอบครัวมีส่วนร่วม การที่ครอบครัวต้องมาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดขึ้น ไม่เป็นการสร้างภาระ ยุ่งยาก และเพิ่มค่าใช้จ่าย ครอบครัวมีความคิดเห็นว่าการมาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ นั้นไม่เป็นภาระหรือความยุ่งยากของตนและเจ้าหน้าที่ในการจัดการอย่างแน่นอนนั้นเอง ครอบครัวมีความคิดเห็นว่าการที่ครอบครัวมาเข้าร่วมกิจกรรม ไม่ก่อให้เกิดความยุ่งยากแก่ตนในการจัดการนั่นเองการที่ครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับบุคลากรของท่านก่อให้เกิดประโยชน์ ครอบครัว ควรให้กำลังใจเด็กและเยาวชนที่ใช้ยาเสพติด พร้อมหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

ครอบครัวของเด็กและเยาวชนยังมีทัศนคติที่เห็นความสำคัญของการที่เด็กและเยาวชนมีแบบอย่างที่ไม่ดีในครอบครัว ส่งผลกระทบอะไรกับเด็กและเยาวชน ครอบครัวต้องการเข้าร่วมกิจกรรมกับบุคลากร สอดคล้องกับ Sutherland & Cressey (อ้างถึงใน วรพร นรเศรษฐวิวัฒน์. 2548 : 37) ได้เสนอว่าครอบครัวเป็นบ่อเกิดของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน โดยผ่านกระบวนการครอบครัวมีตัวอย่างที่ไม่ดี คือ ทำให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้สิ่งเหล่านั้นโดยตรงและโดยอ้อม ก่อให้เกิดทัศนคติ ค่านิยม หรือเลียนแบบความประพฤติที่ไม่ดี เช่น ความประพฤตินิสิตธรรม การติดยาเสพติด ค้าขายสิ่งเสพติด การเล่นพนัน เป็นต้น

5.2.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัด

การมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนการบำบัด ได้แก่ ระยะแรกรับ ระยะบำบัด และระยะเตรียมการกลับสู่สังคม ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมเป็น 5 ลักษณะ คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล ซึ่งจากการศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของครอบครัวในกิจกรรมบำบัดนั้น มีนัยสำคัญ กล่าวคือ

ครอบครัวไม่ได้มีส่วนร่วมทุกลักษณะ และสาเหตุที่ครอบครัวไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัด คือ ครอบครัวต้องทำงานหารายได้เลี้ยงครอบครัว จึงทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในวันที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดขึ้นได้ ระยะทางศูนย์ฝึกฯ ไกลจากบ้านพัก ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง และศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดให้มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัด แก้ไข พื้นฟูเด็กและเยาวชนน้อย จึงทำให้ครอบครัวไม่มีโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควร รวมทั้งเด็กและเยาวชนที่ไม่มีครอบครัว ไม่มีผู้อุปการะ ถึงแม้ว่าศูนย์ฝึกและอบรมจะมีการจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ให้กับเด็กและเยาวชนเหล่านั้น แต่ก็ไม่สามารถหาได้ในจำนวนที่ครบสำหรับเด็กและเยาวชนทุกคนและทุกครั้งเสมอไป

ในระยะแรกครับ ครอบครัวมิได้มีส่วนร่วมประเมินผล อาจเป็นเพราะในระยะแรกครับนั้นเป็นขั้นตอนที่ไม่จำเป็นที่จะให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในลักษณะประเมินผลการบำบัด เพราะเขาวงกตอยู่ในช่วงแรกครับ ยังไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการของเด็กและเขาวงกตอันเป็นเหตุผลที่ต้องมีการประเมิน

ในระยะบำบัด แก๊ว พี่ฟู ครอบครัวส่วนใหญ่มีส่วนร่วมรับประโยชน์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่มิได้มีส่วนร่วมในลักษณะอื่นเลย ซึ่งลักษณะที่เหมาะสมในการให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัด แก๊ว พี่ฟู เด็กและเขาวงกตในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ก็คือ การให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัด แก๊ว พี่ฟู เด็กและเขาวงกตในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ตั้งแต่ลักษณะแรกจนลักษณะสุดท้ายของการฝึกอบรม อันได้แก่ การคิด การวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผล เป็นต้น ซึ่งแนวทางการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ถือเป็นแนวทางการมีส่วนร่วมที่มีความเหมาะสมมากที่สุด เนื่องจากครอบครัวจะรับทราบลักษณะการบำบัด แก๊ว พี่ฟู ตั้งแต่เริ่มแรกที่เด็กและเขาวงกตเข้ารับการฝึกอบรมภายในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ตลอดจนทราบถึงบทบาทของตนเองว่าจะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมได้อย่างไรบ้าง ในขั้นตอนใด ตลอดจนมีการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กและเขาวงกตเพื่อช่วยให้เด็กและเขาวงกตเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ซึ่งแนวทางในการให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะนี้สอดคล้องกับ Masda (1982 อ้างถึงใน สมบูรณ์ โอปารกิจเจริญ. 2547 : 12) ถือเป็นความร่วมมือแบบแข็งขัน ซึ่งหมายถึง การที่ครอบครัวเข้าไปมีส่วนร่วม โดยการริเริ่ม การติดตามกระบวนการฝึกอบรม การกำหนดและวางแผนการฝึกอบรมร่วมกับศูนย์ฝึกและอบรมฯ อีกทั้งยังได้เข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรม และมีความสนใจในผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวเด็กและเขาวงกต

5.2.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมบำบัด

การที่ครอบครัวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัดนั้น มีประโยชน์ คือ ร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างเด็กและเขาวงกต ครอบครัวและเจ้าหน้าที่ ข้อเท็จจริงเพื่อให้ ครอบครัวและเด็กและเขาวงกตร่วมกันค้นหาจุดบกพร่องของตนเอง และพร้อมที่จะรับการบำบัดแก๊ว พี่ฟูด้วยความเต็มใจ ตั้งใจปรับเปลี่ยนตนเอง เป็นระยะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ กฎระเบียบใหม่ ซึ่งละเอียดอ่อน ครอบครัวควรพูดคุยและให้ความรักความสนใจมาเยี่ยมตามโอกาส จัดกลุ่มเพื่อรองรับความรู้สึกกับข้อใจต่าง ๆ เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครอบครัว นอกจากนี้ผู้ศึกษามีความเห็นว่า การนำครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วม เป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเขาวงกตกับครอบครัวให้ดียิ่งขึ้น ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเขาวงกตรับรู้บทบาทหน้าที่ของลูกที่ดีและตนเองให้เด็กและเขาวงกตประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมตามกาลเทศะ ส่งเสริมให้เด็กและเขาวงกตเกิดความ

ภาคภูมิใจในตนเองและรักตนเองมากยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจและเอาใจใส่เด็ก และเยาวชนมากยิ่งขึ้น

5.2.6 ปัญหาอุปสรรคของการให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนใน ศูนย์ฝึกและอบรมฯ

ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรม เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ที่เป็นปัญหาหลัก ก็คือ ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดให้มีกิจกรรม ที่เปิดโอกาสให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนน้อย จึงทำให้ครอบครัว ไม่มีโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควร ซึ่งตามจริงแล้วการจัดกิจกรรมโดยศูนย์ฝึกและอบรมฯ และให้ครอบครัวเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกับเด็กและเยาวชนนั้น ถือว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นพื้นฐาน ซึ่งส่วนใหญ่ครอบครัวจะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ใน ทุกครั้งที่มีโอกาส เนื่องจากการมีส่วนร่วมในขั้นพื้นฐานที่ครอบครัวเพียงแค่เข้าร่วมในกิจกรรม บางอย่างที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉริยา วสุนิรชร (2545) พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่จะไม่เคยเข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นพัฒนาเลย ซึ่งการมีส่วนร่วมในขั้นพัฒนานี้จะเป็นการมีส่วนร่วมในระดับสูงสุดที่ต้องอาศัยแรงศรัทธาและความร่วมมือร่วมใจ ความเข้าใจใน บทบาทหน้าที่ของครอบครัวเป็นการสร้างเครือข่ายและพลังของครอบครัว เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือ แรงร่วมใจในการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม

ปัญหาอุปสรรคอีกประการหนึ่ง คือ การที่ครอบครัวต้องทำงานหารายได้เพื่อเลี้ยง ครอบครัวยังไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ สมพร รุ่งเรืองกลกิจ และ กฤตยา แสงเจริญ (2538 อ้างถึงใน สุนารี หน่อไผ่. 2547 : 57) พบว่า ครอบครัวต้องทำงานหารายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัว จึงทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมใน วันที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดขึ้นได้

นอกจากนี้การให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึก และอบรมฯ อาจส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนที่ไม่มีครอบครัว ไม่มีผู้อุปการะดูแลได้ ถึงแม้ว่า ศูนย์ฝึกและอบรมฯ เองจะมีการจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ให้กับเด็กและเยาวชนเหล่านั้น แต่ก็ไม่สามารถที่จะหาได้ในจำนวนที่ครบสำหรับเด็กและเยาวชนทุกคนและทุกครั้งที่ไป ตรงนี้จึงถือเป็น ปัญหาอุปสรรคอีกประการในการให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรม

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอต่อกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

1. ควรมีการพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่เน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัวให้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางให้ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนสามารถนำไปจัดกิจกรรมในแต่ละโอกาสอย่างเหมาะสม

2. ควรมีกำหนดนโยบายที่เป็นรูปธรรมในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนโดยเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัว และจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ อย่างต่อเนื่องและดำเนินการอย่างจริงจัง รวมทั้งการติดตามประเมินผล ทั้งนี้ เพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชนกับครอบครัวได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. ควรจัดทำคู่มือสำหรับครอบครัวในเรื่องการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ เพื่อให้ครอบครัวมีความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทวิธีการและขั้นตอนการมีส่วนร่วมในบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนร่วมกับศูนย์ฝึกและอบรมฯ ในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้ครอบครัวมีความตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมในบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู ในศูนย์ฝึกและอบรมฯ มากยิ่งขึ้น

4. ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง และวิธีการในการให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกับทุกศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

5. การรับเจ้าหน้าที่ควรมีวุฒิการศึกษาในสาขาวิชาชีพที่ตรงกับตำแหน่งงาน ทั้งนี้ เนื่องจากการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้นจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและเยาวชนอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้การปฏิบัติงานในด้านการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และเอื้อต่อการปฏิบัติงานในลักษณะทีมสหวิชาชีพ

6. ควรมีการฝึกอบรมพัฒนาความรู้แต่ละวิชาชีพเป็นประจำและต่อเนื่อง และควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนกับหน่วยงานอื่น เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชน

7. ควรมีการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เพื่อเสริมความรู้ ความเข้าใจที่จะเป็นประโยชน์ต่อการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนให้เจ้าหน้าที่ทุกตำแหน่ง เช่น จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาเด็กและวัยรุ่น สุขภาพอนามัย สังคมศาสตร์ด้านครอบครัว เพื่อให้เกิดความเข้าใจในพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนพร้อมทั้งปลูกจิตสำนึกที่ดีในการดูแลเด็กและเยาวชน

8. ควรปรับเปลี่ยนมุมมองของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติตาม เจ้าหน้าที่ทุกคนสามารถร่วมมือกันในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชน ไม่เฉพาะแต่เจ้าหน้าที่กลุ่มงานบำบัดหรือกลุ่มงานประสานกิจกรรมชุมชนเท่านั้น ดังนั้น จึงควรมีการฝึกอบรมครูที่ปรึกษา พ่อบ้าน และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้มีความรู้และสามารถบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู และพัฒนาเด็กและเยาวชนในเบื้องต้นได้

5.3.2 ข้อเสนอแนะต่อศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

1. ควรมีการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างมีคุณภาพให้ครอบครัว เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต และเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้ครอบครัวได้ทบทวนถึงบทบาทหน้าที่และแบบแผนในการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนในครอบครัว

2. ควรมีการกำหนดแผนงานการให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชน และการจัดกิจกรรมของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนให้ชัดเจน โดยให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของครอบครัว

3. ในการดำเนินการ โครงการกิจกรรมควรพิจารณาถึงเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมร่วมกับครอบครัว เพื่อให้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีความสอดคล้องกัน

5.3.3 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติ

1. ควรมีส่วนร่วมในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชน โดยสร้างเจตคติที่ดีและร่วมมือกันในการให้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ปล่อยให้เป็นการรับผิดชอบของใครคนใดคนหนึ่ง พร้อมทั้งร่วมกันวางแผนติดตามให้เด็กและเยาวชนและครอบครัวเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

2. ควรตระหนักถึงความสำคัญของครอบครัวในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชน ไม่มองว่าเป็นการสร้างภาระให้แก่ตนในการปฏิบัติงาน

5.3.4 ข้อเสนอแนะต่อครอบครัว และเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด (คดียาเสพติด)

1. ครอบครัวควรให้ความรักความสนใจ มาเยี่ยมเด็กและเยาวชนตามโอกาส
2. ครอบครัวควรเข้าใจกฎระเบียบของศูนย์ฝึกและอบรมฯ โดยการไม่นำสิ่งของที่ผิดกฎระเบียบมาให้เด็กและเยาวชนภายในศูนย์ฝึกและอบรมฯ
3. เด็กและเยาวชนควรประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด เพื่อจะได้ไม่ถูกตัดสิทธิในการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม
4. เด็กและเยาวชนควรตั้งใจพัฒนาตนเอง จะได้รับสิทธิพิเศษในการให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วม

5.3.5 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน พระนครศรีอยุธยา ฉะนั้น ควรศึกษาให้ครอบคลุมไปถึงศูนย์ฝึกและอบรมฯ อื่น ๆ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่มีความละเอียด และสามารถนำผลการศึกษาดังกล่าวไปใช้ในทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดต่อไป
2. ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะสัมพันธภาพในครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่ให้ความร่วมมือในการเข้ามามีส่วนร่วม และไม่ให้ความร่วมมือในการเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ
3. ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ
4. ศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการบำบัด แก่ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัวในศูนย์ฝึกและอบรมฯ

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความ

- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2548) การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : บริษัท วี.อินเตอร์ พรินท์.
- บุญเพราะ แสงเทียน. (2541) คำบรรยายกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสยาม.
- ประภาศน์ อวยชัย. (2528) จิตบำบัดทางการแพทย์ : ชนิดอิงทฤษฎีจิตวิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร : สหประชาการพิมพ์.
- พรชัย ชันดี และคณะ. (2543) ทฤษฎีและงานวิจัยอาชญาวิทยา. กรุงเทพมหานคร: บั๊คเน็ต.
- ระพีพรรณ คำหอม. (2540) “แนวคิดในการใช้ครอบครัวเป็นฐานในการให้บริการ” ใน สถาบันครอบครัวมุมมองของนักสวัสดิการสังคม. หน้า. 217-244 : ศศิภรณ์ ยอดเพชร บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : J.Print.
- วารุณี ภูริสินสิทธิ์. (2540) การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน : แนวความคิดทางสังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- สถานต์ ตามไท. (2533) การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุชา จันทน์เอม. (2542) จิตวิทยาเด็กเกร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม. (2520) จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา.
- สุดจิต เจนนพกาญจน์. (2533) การป้องกันปัญหาอาชญากรรม : นโยบายที่เด่นชัดเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาอาชญากรรมและการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันและกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชนในประเทศญี่ปุ่น. กรุงเทพมหานคร : กองอำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ศาลเยาวชน ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง กระทรวงยุติธรรม.
- สุดสงวน สุธีสร. (2546) อาชญาวิทยาและงานสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

วิทยานิพนธ์

- กมลพร เจริญทรัพย์. (2548) การพัฒนาระบบการจัดบริการฝึกอาชีพสำหรับเด็กและเยาวชนกระทำผิดของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 6 จังหวัดนครสวรรค์. สารนิพนธ์
มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กรกนก วงศ์พันธุ์เศรษฐ์. (2535) ความเข้าและความคาดหวังต่อการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง :
ศึกษาเฉพาะกรณีสถานฝึกและอบรมบ้านกรูณา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย
: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กฤษณา อิศสระเสรี. (2530) แนวทางการให้การสงเคราะห์ภายหลังปล่อยแก่เด็กและเยาวชน :
ศึกษาเฉพาะกรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.
กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เกษารงค์ จิณะแสน. (2539) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่
ระหว่างถูกคุมความประพฤติในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง.
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จารุวรรณ ริสาเซ็น. (2539) การดำเนินงานและการฝึกเยาวชนที่กระทำความผิด ศึกษาเฉพาะ
การฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จำเริญ แก้วรักษา. (2545) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนกระทำผิด
ในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี.
วิทยาลัยนิพนธ์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธวัช แซ่กั้ง. (2547) การมีส่วนร่วมของครอบครัวกับการปรับตัวของผู้เสพยาเสพติดที่เข้ารับการ
บำบัดรักษาตามรูปแบบกาย-จิต-สังคมบำบัด (MATRIX PROGRAM). วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรพร นรเศรษฐวิวัฒน์. (2546) ปัจจัยด้านสัมพันธภาพในครอบครัวต่อการกระทำผิดของเด็กและ
เยาวชน. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สรรรถมล กรนุ้ม. (2544) การปรับพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดให้โทษฯ โดยวิธีการชุมชนบำบัดของสถานฟื้นฟูบ้านอุเบกขา กองแพทย์ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง กระทรวงยุติธรรม. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อังฉริยา วสุนิรชร. (2545) การมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการเรียนร่วมของเด็กพิการ : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร (สป.กทม.). วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

สมพร รุ่งเรืองกลกิจ และ กฤตยา แสงวงเจริญ. (มกราคม-มิถุนายน) “ความต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและการเตรียมตัวรับผู้ป่วยของญาติ เมื่อผู้ป่วยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลจิตเวช” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <<http://www.thaimental.com>> (12 สิงหาคม 2551)

สำนักงานคณะกรรมการทฤษฎีกา. “พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <<http://www.kridsadeka.org>>. (สิงหาคม 2551)

แบบสอบถาม

ครอบครัวของเด็กและเยาวชน

เรื่อง “การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (คดียาเสพติด) ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา”

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำการศึกษาอิสระ ในหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสังคม คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ข้อมูลที่ท่านตอบทั้งหมดนั้น เป็นความลับ และขอรับรองว่าไม่มีผลกระทบอันใดกับตัวท่านและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับท่านอย่างใด ผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ศึกษาวิจัยเท่านั้น ขอความกรุณาท่านช่วยตอบคำถามตามความเป็นจริงและตรงกับความรู้อุ้กหรือความคิดเห็นของตัวท่านมากที่สุด ซึ่งแบบสอบถามนี้ แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล
- ตอนที่ 2 ทักษะคติของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัด
- ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของครอบครัว
- ตอนที่ 4 แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ขอขอบคุณทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามครั้งนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ท่านเห็นว่าถูกต้อง และเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
2. อายุ () 1. 20 ปีหรือน้อยกว่า () 2. 21-30 ปี
() 3. 31-40 ปี () 4. 41-50 ปี
() 5. 50-60 ปี () 6. 60 ปีขึ้นไป
3. ศาสนา
() 1. พุทธ () 2. คริสต์
() 3. อิสลาม () 4. อื่น ๆ (ระบุ).....
4. สถานภาพการสมรส
() 1. โสด () 2. จดทะเบียนสมรส
() 3. อยู่ร่วมกินกันล้นท์สามีภรรยา () 4. แยกกันอยู่ / หย่าร้าง / หม้าย
5. ความเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน
() 1. บิดา มารดา () 2. ญาติ
() 3. พี่น้อง () 4. อื่น ๆ (ระบุ).....
6. ภูมิลำเนาของท่านอยู่ที่จังหวัด
() 1. กรุงเทพมหานคร () 2. อื่น ๆ (ระบุ).....
7. จบการศึกษาระดับ
() ไม่ได้เรียนหนังสือ () ประถมศึกษา
() มัธยมศึกษาตอนต้น () มัธยมศึกษาตอนปลาย
() ปริญญาตรี () อื่น ๆ (ระบุ).....
8. การประกอบอาชีพ
() ค้าขาย () รับจ้าง
() รัฐวิสาหกิจ () รับราชการ
() เกษตรกรรม () มิได้ประกอบอาชีพ
() อื่น ๆ (ระบุ)

9. ท่านมีรายได้ต่อเดือนประมาณเท่าใด
☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท	☐ 5,000-10,000 บาท
☐ 10,001-15,000 บาท	☐ 15,000-20,000 บาท
☐ มากกว่า 20,000 บาท	
10. ท่านเห็นด้วยกับการให้ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดกิจกรรมที่ให้ท่านเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับบุคลากรหรือไม่
☐ เห็นด้วย	☐ ไม่เห็นด้วย
11. ระยะเวลาที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรม
☐ น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	☐ 1-3 ชั่วโมง
☐ 3-5 ชั่วโมง	☐ มากกว่า 5 ชั่วโมง
12. วิธีการที่ท่านเดินทางมาเยี่ยมชมเยาวชน
☐ รถส่วนตัว	☐ รถโดยสารประจำทาง
☐ รถรับจ้าง	☐ รถไฟ
☐ อื่น ๆ (ระบุ).....	
13. หากทางศูนย์ฝึกและอบรมฯ จะจัดกิจกรรมที่กำหนดให้ท่านต้องเข้าร่วมด้วย จำนวนครั้งที่ท่านเห็นว่าเหมาะสม
-		
--	--
☐ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	☐ เดือนละ 2 ครั้ง
☐ เดือนละ 1 ครั้ง	☐ อื่น ๆ (ระบุ)

ตอนที่ 2 ทักษะคติของครอบครัวต่อการเข้ารับการบำบัด

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

2.1 ทักษะคติต่อการบำบัด เด็กและเยาวชน

ข้อที่	ทัศนคติต่อการเข้ารับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.	เด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็นผู้ก้าวพลาด ควรได้รับการบำบัด แก้ไขฟื้นฟู					
2.	สภาพแวดล้อมของศูนย์ฝึกและอบรมฯ เอื้อต่อการบำบัด แก้ไขฟื้นฟู เยาวชนที่ใช้ยาเสพติด					
3.	การบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กและเยาวชนให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น					
4.	การเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารภายนอกได้เต็มที่ ระหว่างการเข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อะไรกับเด็กและเยาวชน*					
5.	การศึกษาสายสามัญ (ก.ศ.น.) ระหว่างการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูนั้น ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์เด็กและเยาวชน บุตรหลานของท่าน*					

ข้อที่	ทัศนคติต่อการเข้ารับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6.	ระหว่างการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูนั้น เด็กและเยาวชนบุคลากรของท่านได้เข้าร่วมเรียนวิชาชีพระยะสั้นอย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์					
7.	การบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ใช้ยาเสพติดด้วยโปรแกรมชุมชนบำบัด ช่วยเสริมสร้างให้เยาวชนเกิดทักษะต่าง ๆ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้					
8.	การปรับเปลี่ยนหรือลดตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับเด็กและเยาวชน เป็นแรงจูงใจให้เด็กและเยาวชนผู้ใช้ยาเสพติดพัฒนาตนเอง					
9.	ตารางเวลากิจกรรมประจำวันตามโปรแกรมชุมชนบำบัดเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนที่เคยใช้ยาเสพติดปรับเปลี่ยนพฤติกรรมวิถีชีวิตได้ถูกต้องภายใต้กฎระเบียบ					
10.	การจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้กับเด็กและเยาวชนเป็นประโยชน์กับเด็กและเยาวชน					

2.2 ทักษะของความสำเร็จของครอบครัวต่อการบำบัดในศูนย์ฝึกและอบรมฯ

ข้อที่	ทักษะของความสำคัญของครอบครัวต่อการบำบัดในศูนย์ฝึกและอบรมฯ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ท่านคิดว่าครอบครัวควรที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ จัดขึ้น					
2.	ท่านคิดว่าส่วนสำคัญที่เป็นแรงจูงใจให้บุตรหลานของท่านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นไม่จำเป็นต้องให้ครอบครัวมีส่วนร่วม*					
3.	เมื่อท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์ฝึกฯ ได้ดำเนินการจัดขึ้นทำให้ท่านเกิดความรู้สึกในทางที่ดีกับเยาวชน					
4.	บุตรหลานของท่านรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าสำหรับครอบครัว เมื่อท่านมาเยี่ยมและทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน					
5.	เมื่อท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์ฝึกฯ ได้ดำเนินการจัดขึ้นทำให้ท่านเกิดความรู้สึกในทางที่ดีกับเยาวชน					
6.	บุตรหลานของท่านรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าสำหรับครอบครัว เมื่อท่านมาเยี่ยมและทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน					
7.	การที่ท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆกับบุตรหลานของท่าน ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อะไร*					
8.	ท่านคิดว่าการที่เด็กและเยาวชนมีแบบอย่างที่ไม่ดีในครอบครัว ไม่ส่งผลกระทบต่ออะไรกับเด็กและเยาวชน*					

ข้อที่	ทัศนคติของความสำคัญของครอบครัวต่อการบำบัดในศูนย์ฝึกและอบรมฯ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9.	ท่านไม่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมกับบุคลากรของท่าน*					
10.	ท่านคิดว่าครอบครัวควรให้กำลังใจเยาวชนที่เข้าเสพติด พร้อมหาแนวทางแก้ไขปัญหาพร้อมกัน					

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของครอบครัว

3.1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัด

ให้ท่านใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นท่านมากที่สุด

กิจกรรมการบำบัด แก้ไข พื้นฟู	เคยเข้าร่วม กิจกรรม	ไม่เคยเข้าร่วม กิจกรรม	เหตุผล ที่ไม่เข้าร่วม (ระบุ)	ประโยชน์ที่ ได้รับจากการ เข้าร่วมกิจกรรม
ระยะแรกรับ (Entry)				
- กลุ่มปฐมนิเทศ		
- การสัมภาษณ์		
- การร่วมวางแผนการ บำบัด		

กิจกรรมการบำบัด แก้ไข ฟันฟู	เคยเข้าร่วม กิจกรรม	ไม่เคยเข้าร่วม กิจกรรม	เหตุผล ที่ไม่เข้าร่วม (ระบุ)	ประโยชน์ที่ ได้รับจากการ เข้าร่วมกิจกรรม
- การเข้าเยี่ยมปกติ		
2. ระยะบำบัด แก้ไข ฟันฟู (Rehabilitation)				
- กิจกรรมวันสำคัญ ทางศาสนา		
- กิจกรรมวันพ่อ แห่งชาติ		
- กิจกรรมวันแม่ แห่งชาติ		
- ครอบครัวยุติธรรม		

กิจกรรมการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู	เคยเข้าร่วม กิจกรรม	ไม่เคยเข้าร่วม กิจกรรม	เหตุผล ที่ไม่เข้าร่วม (ระบุ)	ประโยชน์ที่ ได้รับจากการ เข้าร่วมกิจกรรม
- เทศกาลปีใหม่		
- การเข้าเยี่ยมปกติ		
- ครอบครัวอุปถัมภ์		
- กิจกรรมวัน สงกรานต์		
- กิจกรรมครอบครัว บำบัดและ ครอบครัวสัมพันธ์		

กิจกรรมการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู	เคยเข้าร่วม กิจกรรม	ไม่เคยเข้าร่วม กิจกรรม	เหตุผล ที่ไม่เข้าร่วม (ระบุ)	ประโยชน์ที่ ได้รับจากการ เข้าร่วมกิจกรรม
- กิจกรรม ครอบครัว อบอุ่น		
3. ระยะเตรียมการกลับสู่ สังคม (Re-entry)				
- การเข้าเยี่ยมปกติ		
- การร่วมวางแผน ภายหลังปล่อย		
- การเตรียมความ พร้อมก่อนปล่อย		

3.2 ลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัด

ที่ผ่านมาท่านได้มีส่วนร่วมในการบำบัด แก่ใจ ฟันฟู เด็กและเยาวชนที่ใช้ยาเสพติดของ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยาอย่างไรบ้าง

ให้ท่านใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านเคยมีประสบการณ์ ในกระบวนการมีส่วนร่วม

กิจกรรมการบำบัด แก่ใจ ฟันฟู	เคยเข้าร่วมกิจกรรม				
	เคยเข้าร่วม กิจกรรม	ไม่เคย เข้าร่วม กิจกรรม	เหตุผล ที่ไม่เข้า ร่วม (ระบุ)	ประโยชน์ที่ ได้รับจากการ เข้าร่วม กิจกรรม	กิจกรรม การบำบัด แก่ใจ ฟันฟู
1. ระยะแรกเริ่ม (Entry)					
- กลุ่มปฐมนิเทศ					
- การสัมภาษณ์					
- การร่วมวางแผนการ บำบัด					
- การเข้าเยี่ยมปกติ					
2. ระยะบำบัด (Rehabilitation)					
- กิจกรรมวันสำคัญทาง ศาสนา					
- กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ					
- กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ					
- ครอบครัวสัมพันธ์					
- เทศกาลปีใหม่					
- การเข้าเยี่ยมปกติ					
- ครอบครัวอุปถัมภ์					
- กิจกรรมวันสงกรานต์					
- กิจกรรมครอบครัว บำบัดและครอบครัว สัมพันธ์					

กิจกรรมการบำบัด แก่ไข พื้นฟู	เคยเข้าร่วมกิจกรรม				
	เคยเข้าร่วม กิจกรรม	ไม่เคย เข้าร่วม กิจกรรม	เหตุผล ที่ไม่เข้า ร่วม (ระบุ)	ประโยชน์ที่ ได้รับจากการ เข้าร่วม กิจกรรม	กิจกรรม การบำบัด แก่ไข พื้นฟู
- กิจกรรมครอบครัวอบอุ่น					
3. ระยะเตรียมการกลับสู่สังคม (Re-entry)					
- การเข้าเยี่ยมปกติ					
- การร่วมวางแผนภายหลัง ปล่อย					
- การเตรียมความพร้อม ก่อนปล่อย					

3.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม (ระบุ)

- (1).....
- (2).....
- (3).....
- (4).....
- (5).....

3.4 ปัญหาและอุปสรรคต่อการเข้าร่วมกิจกรรมบำบัด

- (1).....
- (2).....
- (3).....
- (4).....
- (5).....

ตอนที่ 4 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

4.1 ความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบำบัด

ให้ท่านใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นท่านมากที่สุด

กิจกรรมการบำบัด (ขั้นตอน/กิจกรรม)	ต้องการ เข้าร่วม	ไม่ต้องการ เข้าร่วม	เหตุผลที่ไม่เข้าร่วม (ระบุ)
1. ระยะแรกเริ่ม (Entry)			
- กลุ่มปฐมนิเทศ			
- การสัมภาษณ์			
- การร่วมวางแผนการบำบัด			
- การเข้าเยี่ยมปกติ			
2. ระยะบำบัด (Rehabilitation)			
- กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา			
- กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ			
- กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ			
- ครอบครัวสัมพันธ์			
- เทศกาลปีใหม่			
- การเข้าเยี่ยมปกติ			
- ครอบครัวอุปถัมภ์			
- กิจกรรมวันสงกรานต์			
- กิจกรรมครอบครัวบำบัดและ ครอบครัวสัมพันธ์			
- กิจกรรมครอบครัวอบอุ่น			
3. ระยะเตรียมการกลับสู่สังคม (Re-entry)			
- การเข้าเยี่ยมปกติ			
- การร่วมวางแผนภายหลังปล่อย			
- การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย			

4.2 กิจกรรมการบำบัด ที่ต้องการให้ศูนย์ฝึกและอบรมจัดเพิ่มเติม (ระบุ).....

.....

.....

.....

4.3 ท่านมีปัญหและอุปสรรคอย่างไรบ้างต่อการเข้าร่วมกิจกรรม (ระบุ)

- 1).....
- 2)
- 3).....

4.4 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัด เด็กและเยาวชน ควรจะต้องทำอะไร และสิ่งที่ควรปฏิบัติถ้าจะส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการบำบัด โปรดระบุข้อความที่เป็นความคิดเห็นของท่าน

- บทบาทของหน่วยงาน (ควรจะต้องทำอะไร และสิ่งที่ควรปฏิบัติ)

- 1).....
- 2)
- 3).....

- บทบาทของผู้ปกครอง(ควรจะต้องทำอะไร และสิ่งที่ควรปฏิบัติ)

- 1).....
- 2)
- 3).....

- บทบาทของเด็กและเยาวชน(ควรจะต้องทำอะไร และสิ่งที่ควรปฏิบัติ)

- 1).....
- 2)
- 3).....

- บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง(ควรจะต้องทำอะไร และสิ่งที่ควรปฏิบัติ)

- 1).....
- 2)
- 3).....

4.5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการบำบัดเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการบำบัดยาเสพติด

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่ท่านกรุณาสละเวลาอันมีค่า

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	นางสาวจุฑารัตน์ แกล้วคล่อง
วัน เดือน ปีเกิด	1 ธันวาคม 2526
สถานที่เกิด	อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ที่อยู่ปัจจุบัน	12/3 หมู่ที่ 2 ตำบลหันสัง อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2539	ประถมศึกษา โรงเรียนประตู่ชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. 2542	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. 2545	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. 2550	ปริญญาตรี สังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2550-ปัจจุบัน	นักสังคมสงเคราะห์ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา สังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม